Dayanışma

SAYI: 39 EKİM 1985

Ruhi Su'nun cenaze töreni anti-faşist gösteriye dönüştü

Faşizm protesto edildi

- Ruhi Su'nun cenaze törenine polis saldırdı. Cenazeye katılanlarla polis arasında çıkan çatışmada 162 kişi tutuklandı. Cenaze töreni, binlerce kişinin faşizme karşı gösterisine dönüştü.
- Faşist Cunta'nın pasaport vermeyerek ölümünü yakınlaştırdığı devrimci bir aydının ölüsüne bile kolluk kuvvetlerini saldırtması, rejimin niteliğini bir kez daha gözler önüne serdi.

Tedavisi için gerekli pasaportu vermeyerek ölümünü hazırlayan faşizm, Ruhi Su'nun cenazesine saldırmakla, bu ünlü sanatçının ölümünden sorumlu olduğunu da kanıtlamış oldu. Polisin cenazeye saldırması, belki şu veya bu sebeptendir, ama öncelikle Ruhi Su'nun cenazesine beş binden fazla insanın katılması nedeniyledir. Faşizme karşı mücadele, faşizmin katlettiği insanların cenaze törenlerinde "sessiz" bir tepki olarak gerçekleşiyor. Faşizmin, ölülerini bile halktan esirgemesi, salt bir canavarlık ruhuyla, vahşetle açıklanamaz. Ruhi Su'nun cenaze töreni de, bugünün sınırlı olanaklarıyla ve anti-faşist mücadele güçleri toparlanmanın henüz başlangıcındayken, faşizme karşı mütevazi bir gösteri olmuştur. Halk Ruhi Su'ya sahip çıkmakla, onun sanatçı kişiliği kadar devrimci siyasi kimliğine de sahip çıkmış, ölümünden faşizmi sorumlu saymıştır.

Ruhi Su'nun ölüsü bile Türkiye'de rejimin niteliğini bir kez daha akıllara çakmıştır. Ruhi Su, bir aydının, bir sanatçının, inandığı dava için bütün bir ömrü, hikmeti kendinden menkul olmayan ileri bir bilinçle değerlendirmesinin, kültürün insan yanına ve insandan yanına yorum gücünün son damlasına kadar eğilebilmesinin, yeri dolmayacak bir örneğiydi.

"En güzel çalgı insan sesidir" demekle sanatında hangi öge'ye dönük düşündüğünü özlüce ifade eden Ruhi Su 1951 yılı "Komünist Tevkifatı"nın da içindedir ve 5 yıl hüküm giymiştir. Nazım Hikmet'in şiirlerini, bu şiirlerin türkü olarak yazıldıklarını düşündürecek bir ustalıkla yorumlayan Ruhi Su'nun ünü Türkiye'nin beğeni ölçüleriyle de sınırlı kalmamıştır.

Her cenaze anti-faşist gösteri yeri olamaz. Cenazesi de Ruhi Su'nun "kim" olduğu hakkında bir fikir vermiş olmalıdır.

ÖKSÜZLER YURDU.. FİDELİO... PİR SULTAN ABDAL

Ruhi Su 1912 yılında yoksul bir ailenin çocuğu olarak Van ilinde doğdu. Çocukluğunu Adana'da bir akrabasının yanında geçirdiği için annesi ve babasını hiç görmedi. Adana'da yanına yerleştiği akrabası Ruhi Su'yu bir müddet sonra öksüzler yurduna yerleştirdi.

Ruhi Su öksüzler yurdundaki öğreniminden sonra Halıcıoğlu Askeri Lisesi ve Müzik Öğretmen Okulu'na devam etti. Yüksek öğrenimini Ankara Devlet Konservetuarı Opera Yüksek Bölümü'nde tamamladı. 1942 yılında Opera'ya giren Ruhi Su, burado "Maskeli Balo", "Figaro'nun Düğünü", "Madam Butterfly", "Tosca", "Satılmış Nişanlı", "Bastien-Bastienne", "Fidelio" gibi operalarda sahneye çıktı.

Opera çalışmalarının yanısıra Türk Halk Müziği-

(Devamı 7. sayfada)

Dayanışma

Asgari ücret mi, grev hakkı mı?

TÜRKİYE'de asgari ücret üzerinde Özal takımıyla Türk-İş takımı arasında epeydir süregiden pazarlık nihayet kestirmeden bir sonuca bağlandı. Özal asgarinin de en asgarisi üzerinde baştan beri ısrarlı ve kararlıydı. Türk-İş ne koparırsam kârdır anlayışıyla sürdürdüğü göstermelik direnişi bir "muhalefet şerhi" ile noktalayınca ortada bir mesele kalmadı.

Bu arada tespit komisyonunda hükümet temsilcileriyle birlikte işçilerin asgari ücretini kararlaştıran işveren sözcülerinin söyledikleri hayli ilginç. İSO Başkanı İ.Bodur'a göre yeni asgari ücret —brüt 41.400, net 27.875 TL— "normalin biraz üstünde"ymiş. Gıda Sanayii İşverenler Sendikası Başkanı ise, Türk-İş'in "ağlamayla sızlamayla" yeni asgari ücreti bu kadar artırdığını söylüyor. Böylece Türk-İş yönetiminin kapalı kapılar ardında onca "çırpınma"dan sonra pazarlığı "muhalefet şerhiyle" bağlamasının ne demeye geldiği daha iyi anlaşılıyor.

Tam bir komedi!

Aylarca tartışıla tartışıla varılan sonuç: Ayda 27.875 TL! Şimdiye kadar işçiyi net 17 bin liraya çalıştırabildiysem bundan sonra niye 28 bin liraya çalıştırmayayım diye düşünüyordu besbelli Özal. Onun için de geçende, daha bir sonuç alınmadan, kimi işveren çevrelerinin de daha yüksek asgari ücretten yana olduklarına dair söylentiler çıkınca, malum pervasızlığıyla, "İşveren isterse daha yüksek ücret öder. Ama asgari ücret artarsa işsizlik de artar." deyiverdi. Bununla, belli ki, 28 bin liraya çalışmayan işçinin ya büsbütün aç kalmaya, ya da işverenin insafına sığınmaya mahkum olduğunu söylüyordu. Ve işverenin insafının ne olduğunu da en iyi kendisi bildiği için öyle rahat konuşuyordu. Kısacası, milleti boğaz tokluğuna da değil, aç açına zorla çalıştırmaya baştan kararlıydı.

Bugünkü hayat pahalılığı ve enflasyon oranı gözönünde tutulduğunda, bundan sonra daha üç yıl uygulanacak asgari ücretin en asgari bir hesapla 100 bin TL olması gerekirken, yeni ücretin tespitinden önce süregiden tartışmaların ve varılan sonucun içler acısı komikliği işte burada. İşçinin eli kolu bağlanmış, baskıları —hükümet, işverenler, işveren işbirlikçisi sarı sendikacılar ve basın ve çeşitli siyasi parti sözcüleri— işçiye ücret biçiyor!

Beş yıl önce faşizm "Terörü durduracağım, ekonomiyi düzelteceğim" diyerekten geldi, milletin tepesine oturdu. Çok geçmeden herkesi hayretler içinde bırakan —ve de medyunu şükran kılan!— bir el çabukluğu ile terörün ardını kesti. Ama "ekonomiyi düzeltmek" için beş yıldır emekçilerin tepesinde hâlâ terör estiriyor. Beş yılda işçilerin gerçek ücretleri yüzde 50 geriletildi. Son iki buçuk yılda hayat pahalılığı yüzde 100'ün üzerinde artmışken yeni asgari ücrette artış yüzde 70'i bulmuyor.

Aradaki bağlantı apaçık ortadadır. Çalışanlar —işçisiyle, emekçisiyle, namuslu serbest meslek sahibi ve emekten yana aydınıyla— en temel ekonomik ve demokratik haklarına, siyasi özgürlüklerine sahip çıkmadıkça; faşist yöneticilerden, sömürücü işverenlerden anlayış, insaf, hakkaniyet bekleyip onlara dert anlatmaya uğraşmaktan umudu kesmedikçe; grev ve toplu sözleşme hakkının, tüm sendikal hakların vazgeçilmezliğini bilfiil ispat ederek Bodur'ların, Özal'ların, Evren'lerin dayatmalarına direnmedikçe böylesi komiklikler sürüp gidecektir.

Geçen zaman bu tür komikliklerin giderek daha da göze batmasına yaramıyor; tersine, herkesi komediyi ciddiye almaya alıştırıyor.

YENİ POLİS YASASI!

Ahlâk ve asayiş berkemal

- Polisten dayak yememiş, hakaret görmemiş TC yurttaşı olamayacağı Af Örgütü raporlarında dahi belirtiliyor.

Polisin "yetkisi" artıp "insan mahremiyetine" kadar genişletilince herşey olacağına ulaştı. Dolmuşta, parkta, evde, piknikte, her şeye polisin zevki egemen olmaya başladı. Bekçi Memiş beğenmemişse saç traşınızdan, dolmuşa biniş tarzınıza kadar herşey "mugayyir" bulunup "celp" olunabilirsiniz. Sokakta yürürken, balkonda çay içerken, aşık olurken, vitrinde kitap seçerken, gözü hep üstünüzde olan komiser muavini Necmettin Efendiyi hesaba katmalısınız.

Bunların hepsi gerçektir de, tek tek görüntüleri birleştirmeli ki, ne olduğu ve nereye varacağı anlaşılabilsin. Zaten polisten dayak yememiş, hakaret görmemiş TC yurttaşı olamayacağı Af Örgütü raporlarında dahi belirtilmektedir. Yönetenlerin, Osmanlı'dan beridir ve bugün de halkı daima, "kolluk" ve "zaptiye" vasıtasıyla "ıslah"

(Devamı 7. sayfada)

Duyuru

DAYANIŞMA Gazetesi bu sayıdan itibaren iki bölüm halinde yayınlanacak. Birinci bölümde, bugüne değin olduğu gibi yurtiçindeki ayın belli başlı siyasal olaylarının yorum ve değerlendirmeleri, sendika ve işçi haberleri, uluslararası politikadaki en güncel olaylar, özellikle barış ve anti-emperyalist mücadele sorunları, ayrıca Avrupa'daki Türkiyeli göçmen işçi sorunları ve haberleri ile sanat sayfaları yer alacak. İkinci bölüm ise, her biri genellikle tek bir konuya ayrılmış sayfalardan oluşacak.

Bütün bir sayfayı kapsayan özgül konuların, gazetenin haber-yorum-değerlendirme sayfalarından ayrı tutularak başka bir bölümde toplanması, sadece DAYANIŞMA'nın teknik yönden geliştirilmesi ve mizanpaj bakımından hareketlilik kazanması amacını taşımıyor. Özel sayfaları ayrı bir bölümde sunmamızın asıl nedenini teknik kısıtlamalara bağlı kalmaksızın ülkemizin ve dünyamızın çeşitli ideolojik, politik, ekonomik ve kültürel sorunlarına, demokrasi, bağımsızlık, barış ve sosyalizm konularına daha genişçe eğilen telif ve çeviri yazılara yer vererek, gazetemizi içerik bakımdan zenginleştirmek amacı oluşturuyor. Gene bu bölümde ekonomik, sosyal ve siyasal incelemelerin yanısıra, uluslararası işçi sınıfı tarihinden, ya da halkların anti-faşist, anti-emperyalist özgürlük mücadelelerinden değerli sayfalar sunmayı, zengin dünya devrimci pratiğinden çeşitli deneyleri aktarmayı düşünüyoruz.

Gazetemizin ikinci bölümü bu sayıdan başlayarak kısa bir geçiş evresinden sonra yukarıda andığımız muhtevaya uygun ve güncellikten kopmayacak bir yazı programını içerecek.

Dayanışma

31 ABD KONGRE ÜYESİ, BARIŞ DERNEĞİ DAVASI İÇİN EVREN'E BAŞVURDU

Mektup doğru adrese gönderilmiş

M.Dikerdem Barış Derneği Davası'nın bir duruşmasında.

- Kongre üyeleri, davanın görülmekte olduğu "bağımsız" mahkemelere değil de Evren'e başvuruyorlar.

Temsilciler Meclisi Dışişleri Komisyonu Başkanı Mel Levine ve 30 ABD Kongre üyesi, Kenan Evren'e gönderdikleri bir mektupla Barış Derneği Davası'yla "ilgilenmesini" istediler. Mektup özetle şöyle:

"Sayın Cumhurbaşkanı,

"Size bu mektubu bir kez daha, Türkiye Barış Derneği üyelerinin yargılanışı hakkındaki endişelerimizi ifade etmek üzere yazıyoruz..."

"Barış Derneği üyelerinin yargılanmasından ve hapsedilmelerinden kaynaklanan insan hakları sorunu bizi her zaman huzursuz edegelmiştir. Görünüşe göre Türkiye, altında imzası bulunan 'Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'nun 10. ve 11. maddelerini ihlal etmektedir. Söz konusu Konvansiyon, ifade özgürlüğünü, barışçıl toplantıları, dernekleşmeyi ve bu hakların kullanılmasını güvence altına almaktadır..."

(Devamı 7. sayfada)

«Susan Türkiye» ve «konuşanlar»!

Evren'in 2 Eylül'de, Meclisi açış konuşmasında "Konuşan Türkiye" istemediğini belirtmesi Demirel ve Ecevit tarafından cevaplandırıldı. Demirel "konuşmak" istediğini belirterek "konuşma yasağının" kaldırılması gerektiğini savundu. Ecevit "asıl susması gerekenlerin konuştuğunu" açıklayarak "konuşma serbestliğinden" yana olduğunu duyurdu.

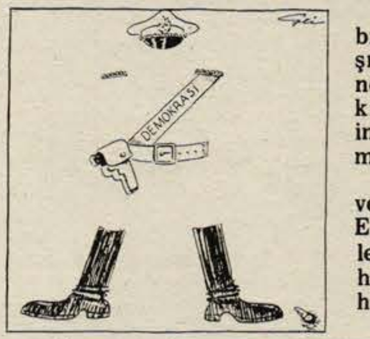

Evren'in "cevap verilmez" bir despot olmadığının anlaşılmasına, "konuşulabileceğine" v.b gibi kanıt olmaları bakımından Demirel ve Ecevit'in Evren'e yanıtları olumlu olmuştur.

Ama asıl "ilginç" ve "ibret verici" olan şey, Türkiye'de Evren'e karşı savunma mevzilerinin "konuşup konuşmama hakkı" gibi son derece geri bir hat üzerinde kazanılmasıdır.

(Devamı 7. sayfada)

İşçileri dolandırmanın yeni yöntemleri geliştiriliyor

- Sümerbank Defterdar Fabrikası işçilerine kıdem tazminatlarına karşılık olarak fabrikayı satın almaları öneriliyor.

Ünlü Sümerbank Defterdar Fabrikası'nın işçileri zor günler yaşıyorlar. Fabrika belediye tarafından yıkılacağı için işçiler açıkta kalacaklar. Hükümet, işçilerin öteki Sümerbank işyerlerinden herhangi birine nakledilemeyeceklerini de işçilere duyurdu.

O halde ne olacak?.. Herhalde işçiler kıdem tazminatlarını alıp emekliye sevkedilecekler.

Hükümet buna da yanaşmıyor. Ortada sözleşme var, iş kanunu var, sair hukuk var. Ama kim dinler. İşveren devlet, "asla ödemem, kanun ne yazarsa yazsın" tutumu içinde işçilere başka bir çözüm teklif ediyor. Kıdem tazminatlarına karşılık işçilerden fabrikayı satın almalarını istiyor.

İşçiler "biz işveren olmak istemiyoruz" diye karşı çıktılar. Elbette işçiler daha çok kazanacaklarsa, çıkarları buradaysa fabrikayı da alabilirler. Ama fabrika miadı dolmuş, çoğu çalışamaz halde bulunan makinalardan oluşuyor. Makinaların değeri işçilerin alacağının çok az bir bölümünü karşılayabiliyor. Beş para etmez denilen fabrikayı açıkgöz Özal hükümeti 'hadi siz de işveren olun" diyerek işçilere birkaç milyar liraya satmaya kalkışıyor.

12 Eylül ve sonrası Türki-

(Devamı 7. sayfada)

Türkiye'de ABD atom yığınağı

Şu özetlemelere önce bir göz atalım:

- Savunma İşbirliği Anlaşması 1979-1980 yıllarında Türkiye'de önemli politika konularından biriydi. ABD'ye sayısız askeri kolaylıklar sağlayan bu anlaşmayı zamanın hükümeti imzalamış ama parlamentodan geçmeyeceği anlaşıldığı için uygulamaya sokulamamıştı.
- Amerikan yönetimi ve askeri çevreleri bu anlaşmaya büyük önem veriyorlardı; çünkü İran'da gerçekleşen devrim aynı imkanları ABD'ye suna-

(Devamı 7. sayfada)

Faşizm boyun eğdiremedi!

12 Eylül darbesinin beşinci yılı doldu. Beş yıl içinde Amerikancı-faşist K.Evren cuntası ülkeyi zindan karanlığına boğdu. 12 Eylül öncesinde giderek yükselen sınıf mücadelesini bastırmak, sosyal muhalefeti ezmek ve bu amaçla kullandığı faşist devlet terörünü giderek kurumlaştırmak için halk güçlerimizin politikleşmiş kesimleri başta olmak üzere toplumsal muhalefetin diri ve kararlı güçlerine aralıksız saldırdı. Bu beş yıl içinde 150 binden fazla devrimci, ilerici, yurtsever insan zindanlardan, polis nezarethanelerinden, MİT işkencelerinden geçirildi. Bugün bile gayri resmi verilere göre 50 bine yakın siyasi tutuklu hâlen askeri veya sivil cezaevlerinde bulunuyorlar.

Fakat buna rağmen, faşist diktatörlük, işçi sınıfı ve emekçi halk hareketinin kararlı ve fedakar güçlerini sindiremedi. Devlet teröründen yılanlar, kenara çekilenler, hatta dağları bekleyen korkuyla görüşlerinden ve inançlarından vazgeçenler olmadı değil, oldu. Hatta hatta hapishanelerde hainler ve dönekler için, karşı-devrimci saflara geçenler için özel koğuşlar bile kuruldu.

CUNTA MÜCADELE ÖZGÜRLÜĞÜNÜ YOK EDEMEZ

Gene de, bütün bunlar Cunta'nın sosyalist ve ilerici güçleri siyaset sahnesinden, mücadele alanından silmesine yetmedi.

Böyle olduğu içindir ki, neredeyse günaşırı, hatta bazan hergün üstüste TRT televizyonunun akşamki ana haber bülteninin sonunda sıkıyönetim ya da polis açıklamalarıyla "yıkıcı" ve "bölücü" diye tanıtılan siyasi tutuklamalar teşhir ediliyor.

Böyle olduğu içindir ki, faşist darbeden dört yıl sonra K.Evren 1984 yılında yakalanan 5 binden fazla kişinin 12 Eylül'den sonra gözaltına alınmış, hapis yatmış kişiler olduğunu, fakat buna rağmen "uslanmadıklarını" ve devlet aleyhtarı faaliyetlere yeniden devam ettiklerini söylüyor ve "sıkıyönetim uygulamalarına rağmen" aynı durumdaki (içeri girip çıkmış) daha pek çok kişinin "yıkıcı" ve "bölücü" faaliyetlerine devam ettiğini ekliyordu.

Böyle olduğu içindir ki, darbenin beşinci yılında Cunta Pişmanlık Yasası'nı çıkardı. Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmak için başvuran hain ve döneklerin sayısı 50 bin kişi arasında elliyi bile bulmadı. Bunun üzerine televizyon ve radyolarda özel programlar yapıldı, siyasi tutuklular hainliğe ve dönekliğe teşvik edildi. Onların anne ve babalarına, eşlerine ve kardeşlerine, hapisteki yakınlarını dönekliğe teşvik ve ikna etmek için telkinlerde bulunması istendi. Özal'ın çıkardığı af yasasına siyasi tutukluların da dahil edilmesi için aralarında temsilci seçip Özal'a, ya da onun Adalet Bakanlığı'na gönderen bir grup siyasi tutuklu yakınına adı geçen hükümet yetkilileri, "hapisteki yakınlarını pişmanlık yasasından yararlanmaya ikna etmeleri" tavsiyesinde bulundular. Pişmanlık Yasası'yla istediği amaca ulaşamadığını anlayan, bunca TV programının da sökmediğini gören Cunta, bu kez 12 Eylül döneminin en büyük hainlerinden Şemsi Özkan'ı ve onun kafadarı birkaç cibiliyetsizi salıvererek, "özendirme tedbirlerini" somutladı. Ama bu da nedamet getiren dilekçelerin dar listesine her hangi bir isim eklemeye yetmedi.

Böylece faşizm, en güçlü olduğunu zannettiği zamanda bile ne hapishanedeki siyasi tutukluya, ne de hapishane dışında her türlü özveriyle mücadelesini sürdüren kararlı insana, halkımızın bu yiğit ve fedakar evlatlarına baş eğdiremedi.

Yakınlarını tutukladı, işkenceden geçirdi, askeri toplama kamplarına doldurdu, o kamplarda da her türlü baskıyı uyguladı, uzun hapis cezaları verdi, fakat gene de sözgeçiremedi, yani onları görüş ve inançlarından vazgeçirmeye muvaffak olamadı. Yüreklerindeki mücadele ateşini söndüremedi, kafalardaki özgürlüğü yok edemedi. İnsanların fiziki özgürlüklerini kısıtladı, fakat onların beyinlerindeki, yüreklerindeki özgürlüğü ortadan kaldıramadı.

İşte faşizmin yokedemediği bu özgürlük hapishane dışında da, hapishane içinde de en büyük özgürlük olan MÜCADELE ÖZGÜRLÜĞÜ biçiminde devam etti ve ediyor. 5 yıl sonunda kesenkes görülmüştür ki, faşizm her türlü özgürlüğü yasaklayabilir, fakat mücadele özgürlüğünü yasaklayamaz. Bunun içindir ki, mücadele en zor şartlar altında bile DEVAM EDER!..

KANITLANAN DİRENİŞ RUHU NİÇİN ÖNEMLİDİR?

Bütün bunlar Türkiye emekçi halk hareketi açısından son derece önemli verilerdir, geleceğe uzanan yolumuzda son derece değerli göstergelerdir. Özellikle Türkiye özelinde içinde bulunduğumuz belirli faktörler gözönüne alındığında bu önem ve değer daha kolayca anlaşılabilir. Süren bu mücadele azminin, beş yıllık pratikle kanıtlanan bu direniş ruhunun taşıdığı önemin büyüklüğünü şu etkenlerle birlikte kavramak gerekir:

● Gerek sosyalizm gerekse diğer ilerici akımların Türkiye'de yığınsallaşmasının geçmişi çok eskilere gitmez. Takrir-i Sükun'dan bu yana 1960'ların ortalarına kadar genel anlamda sosyalist düşüncelerin kitlelere açılması mümkün olmamıştır. Sosyalizmin BİLİMSEL SOSYALİZM olarak kitlelere açılması içinse bir on yıl daha beklemek zorunda kalınmıştır ve bilimsel sosyalizmin kitaplardan, Marksist-Leninist literatürden çıkıp Partili mücadele tarzında somut politikalarla kitleler arasında yaygınlaşması ise 1970'lerin ikinci yarısında gerçekleşmiştir. Bu nedenle bu anlamda gerek sosyalist hareket, gerekse diğer ilerici, yurtsever akımlar sosyal süreçte benzeri orta gelişkin kapitalist ülkelerdekine nazaran bizde hayli genç yaştadır.

1960'lı yıllara değin harekette karşılaşılan uzun kesiklik süresi, süreksizlik aralıkları nedeniyle yeni kadroların yetişmesi, onlara deney aktarılması, bilimsel sosyalizmin kuşaktan kuşağa örgütsel ve düşünsel kesintisizlik içinde devrolması, bu anlamda hareketin kurumlaşıp kökleşmesi, gelenekselleşmesi imkanları son derece kısıtlı kalmıştır.

● Gene buna bağlı olarak devrimci, ilerici akımlar öteden beri Cumhuriyet burjuvazisinin şiddetli devlet terörüne maruz kaldığı için, Türkiye'nin cumhuriyet döneminde büyük kitlesel sınıf mücadeleleri 1960'ların sonlarındaki yaygın grev ve işgallere ve özellikle 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi'ne kadar gerçekleşememiştir.

● Aynı olguyu anti-faşist mücadele açısından da söyleyebiliriz. Örneğin uzağa —diyelim ki Latin Amerika ülkelerine kadar— gitmeye gerek olmadan, komşumuz Yunanistan'ı ele alırsak, Yunanistan işçi sınıfı ve emekçi halkı 1920'lerde, 30'larda faşizme karşı büyük sınıf muharebeleri vermiş, Nazi işgaline karşı savaşmış, iç savaş geçirmiş ve iktidarı almasına ramak kalmış, 50'li ve 60'lı yıllarda egemen gericiliğe, 1967-74 arasında Albaylar Cuntası'na karşı ciddi sınavlardan geçerek bugünlere ulaşmıştır. Yunanistan'daki ve benzeri ortagelişkinlik düzeyindeki diğer kapitalist ülkelerdeki bu gibi olağanüstü çetin ve kitlesel sınıf muharebeleri, o ülkelerde işçi sınıfının da, diğer halk güçlerinin de ve dolayısıyla değişik emekçi katmanların siyasal ve mesleki SINIF ÖRGÜTLERİNİN de mücadeleler içinde pişmesini, kitlelerin ve kadroların, deneylenmesini sağlamıştır. Ülkemizde ise halk güçlerinin siyasal ve mesleki örgütlerinin, bu örgütlerdeki kadroların, işçi önderlerinin, diğer yerel halk liderlerinin yetişmesi, deney kazanması, ve en önemlisi bizatihi kitlelerin sosyal olaylar ve sınıf muharebeleri içinde eğitilmesi süreci 20 yıllık bir geçmişe sahiptir. Örneğin 1 Mayıslar bile 1925 yılından ancak yarım asır sonra, 1975 yılında ilk kez yığınsal olarak kutlanabilmiştir.

● Gene devrimci, ilerici akımların 1960'lardan sonra hızla büyümesi, aradaki 12 Mart dönemine rağmen, 1970'li yıllarda bu genişlemenin çok daha ileri boyutlara ulaşması, böyle bir toplumsal kaynaşmada özellikle genç insanların akın akın devrimci, ilerici saflara kaymaları, buna karşılık bilimsel sosyalist hareketin bölünmüşlüğü nedeniyle pekçok genç, heyecanlı ve iyi niyetli militanı bilimsel sosyalist güçlerin işçi sınıfının örgütlü politik mücadele saflarına ve yandaşlığına kazanamaması, "sol" çocukluk hastalığının değişik boyutlarıyla hayli yaygınlaşması, faşist milliyetçi hareketin sokak teröriyle başvurduğu provokasyonların kitleleri ürkütmesi ve —kabul edelim ki— gereğince politikleşmemiş emekçi kesimler dışında kalan büyük bir yurttaş çoğunluğunun 12 Eylül darbesini başlangıçta benimsemiş olması... gibi faktörler de yukarıda sıraladıklarımıza eklenirse 12 Eylül darbesiyle kurulan faşist diktatörlük altında genel olarak solun verdiği hasarın büyük olmasının nedenleri, fakat buna rağmen Cunta'nın onbinlerce kişiye boyun eğdirememiş olmasının önemi daha iyi anlaşılır.

● Gerçi kolay günlerde devrimciliği marifet sayan birçok kişi, koşullar kıyasıya sertleşince kenara çekilmeyi, beklemeyi, "bu dönemi" kazasız belasız savuşturmayı yeğlemiştir, bunu da itiraf etmek gerekir; ama böylesi dönemlerde böyle bir olgu, sadece ülkemize özgü olmayıp, bütün ülkelerin tarihindeki benzeri durumlarda yaşanmıştır. Hatta bu gibi ayıklanmalar "doğal seleksiyon" terimiyle literatüre bile geçecek denli genelleşmiştir. Bu konuda Türkiye'de diğer ülkelerin benzer durumlarından olan fark, kitlelere tepeden bakan ve kitlelerle birlikte kurtulmayı değil, "kitleleri kurtarmayı" zihniyet ve yöntem olarak bellemiş ilerici aydınların Türkiye'de bolluğudur. "Bu memlekete komünizm lâzımsa onu da biz yaparız" diyen tek parti döneminin dehşetengiz bir valisi ve onun esinlendiği Kemalizm zihniyeti aydınlarımızın birçoğunun belleğinden bir türlü çıkmadığı için ve Kemalist zihniyetin bir ürünü olan "bu millet adam olmaz" anlayışı her caygının, yılgının kolayca sarılacağı bir mazeret kimliği taşıdığından ötürü, kimi hızlı devrimciler, kolay günlerde mangalda kül bırakmayanlar, ya da sınıf mücadelesini tatlı su sosyalizmiyle karıştıranlar kenara çekilmişlerse, bunda abartılacak, ya da, hatta hayıflanacak bir yan olmasa gerekir.

● 12 Eylül'e bilimsel sosyalist harekette bölünmüşlüğün sürdüğü, genel olarak solda ise alabildiğine dağınıklığın ve başıbozukluğun egemen olduğu koşullarda girildiği, özellikle bu faktörün anti-faşist mücadeleyi yığınsallaştırmak, anti-faşist güçleri derleyip toparlamak ve faşizmin karşısına örgütlü, birleşik, MADDİ BİR POLİTİK GÜÇ olarak çıkmak konusunda büyük bir handikap yarattığı da unutulmamalıdır.

● İşçi sınıfı içindeki belirli kıpırdanışları ve bunun sendikal planda gözlenen yansımalarına rağmen, kitlelerdeki suskunluk, hareketsizlik ve bezginlik halinin sürüyor olmasının da faşizme karşı kararlı ve mücadeleci unsurları yollarından alıkoymamaktadır. Kitle hareketleri kapsamında "yaprağın bile kıpırdamadığı" diye niteleyebileceğimiz koşullarda hâlâ bunca insan görüşlerinden, inançlarından ve bu doğrultudaki mücadelelerinden ödün vermiyorlarsa, bu olgu genç ve göreceli olarak deneysiz bir devrimci hareketin pozitif hanesine yazılmalıdır. Bu demektir ki halklarımız böylesine bir kısır ortamda bile yılgınlık veya yorgunluk belirtisi göstermeyecek sayısız yiğit ve bilinçli evlada sahiptir. Yani işçi sınıfımızın ve diğer halk güçlerimizin politikleşmiş kesimlerinin 1980 öncesi dönemde hatasıyla sevabıyla verdiği mücadeleler azımsanmayacak sayıda değerli kadronun yetişmesine olanak vermiştir.

● Kitlelerde gözlenen depolitizasyon durumunun el'an devam ettiği hiçbirimizin meçhulü değildir. Sol'un başını çektiği anti-faşist bir blok oluşturulamadığı için kitlelerin karşısına güvenecekleri, inanacakları, içinde yeralacakları yığınsal, etkili, güçlü bir alternatif konulmamış, bu durumsa depolitizasyon halinin sürmesine, yığınlarda bezginliğin ve umutsuzluğun, çıkışsızlık psikozunun varlığını korumasına yolaçmıştır. Böyle bir durumda bile, onca kararlı insanın halka olan inancının sönümlenmemesi, kitlelere güvenmekten ve dayanmaktan başka bir yol olmadığı bilincinin ve mücadele ruhunun korunuyor olması, Cunta'nın, başeğdirememesinin en önemli nedenidir.

● Ve nihayet, bir yandan 30 yıldır yaşanılan hızlı toplumsal değişiklikler, öte yandan ve özellikle içinde bulunulan ekonomik krizin derinliği, toplumda pekçok olumlu ve saygın değer yargısının yitmesine, bireyciliğin ve bencilliğin artmasına yol açmıştır. 24 Ocak ekonomisinin beş yıllık yıldızı T.Özal'ın simsar ya da taşaron jargonunda en iyi sembolizasyonunu bulan "köşeyi dönme felsefesi" toplumda bir hastalık gibi yayılmakta ve kültürel yozlaşma, onun en belirgin ögesi olan ahlâksal çöküş toplumu bir kangren gibi sarmaktadır. Ahlâki-kültürel değerlerin böylesine sarsıntı geçirdiği, hatta altüst olduğu, bireyciliğin ve bencilliğin, "gemisini kurtaran kaptan" zihniyetinin bu denli azıttığı bir ortamda, bunca siyasi kadronun, militan ya da sempatizan olarak kendisini yozlaşmalardan koruyabilmesi, nemelazımcılığa düşmemesi, kendi küçük kişisel çıkarları, rahatı ya da esenliği için inançlarından ve görüşlerinden ödün vermemiş olması beş yıldır faşizme karşı süren mücadelenin en önemli ve onurlu bileşenlerinden birisi olarak gurur vericidir. Üstelik de şiddetli ekonomik kriz, tüm toplumda olduğu gibi kadrolar ve sempatizanlar arasında da eskisiyle kıyaslanmayacak ekonomik problemlere, geçim sıkıntılarına ve bunlardan kaynaklanan ailevi sorunlara yol açmışken, ekonomik zorluklar hapishane dışında ve içinde bütün kararlı unsurlar için en büyük engellerden birisini oluştururken, Cunta buna rağmen boyun eğdirememiştir, ya da insanlarımız kendilerini bireyciliğin girdabından koruyabilmişlerdir.

Bütün bunlar Türkiye'de işçi sınıfı mücadelesinin, topyekün emekçi halk hareketinin gelecekteki başarılarının embriyonunun varolduğunu ve sağlam olduğunu gösteren verilerdir. Esasen , başka ülkelerin en karanlık günlerinde de aydınlıklar hep böyle azimli, inançlı mücadeleler sonucunda doğmuştur. Örneğin K.Evren faşizminin zulmünden çok daha şiddetli faşist terör altında Balkan ülkeleri, Doğu Avrupa ülkeleri, şanlı Fransız rezistans hareketi, diğer anti-faşist direnişler... ve onların kazandıkları zaferler bugün ülkemizde verdiğimiz mücadeleden daha kolay olmamıştır. İşçi sınıfının iktidarda olduğu tek sosyalist ülkenin Alman faşizmini yıkması ise ötekilerden daha kahırlı ve acılı mücadeleleri gerektirmiştir. 40 yıl önce meydana gelen bu büyük anti-faşist mücadeleler günümüzde de sürmektedir. Latin Amerika'da son yıllarda özgürlüğünü kazanan halklar ya da kazanmak üzere bulunanlar zorlu mücadeleleri göze alabilen örgütlenmelerle başarıya ulaşmışlardır. Türk faşizmini yıkacak olan toplumsal ivme de bugünkü kararlı mücadelelerden doğacaktır.

Gerçek gazetesinin
Eylül 1985 tarihli,
238. sayısından alınmıştır.

BAKIŞ

E.Mahmut Soner

İdam

12 Eylül iktidarı 50'den fazla idam hükmünü infaz etti. 12 Mart yönetimi de bu kadar olmamakla birlikte, infaz ettiği idamlarla birlikte hatırlanır.

Belli ki, idam infaz edebilmek, parlamenter ve demokratik yönetimlerle mümkün olmazken, askeri yönetimler altında kolaylaşmaktadır. Bunun ilk akla gelen sebebi, askeri yönetimlerin "kamuoyunu", vicdanıyla birlikte dışarda tutmasıdır.

Ordu'nun, yani askerlerin idam cezasını sivillere kıyasla çok daha uygun bir "çözüm" yolu olarak gördükleri doğrudur. Ama askerlerin idam cezasına bu bakış açıları, toplumdan ve toplumsal kültürümüzün geleneksel ögelerinden bağımsız değildir. Kültürümüzün bu oluşumunda, islam dininin ölüm cezasına bakışının da payı vardır.

Diktatör Evren, sanki kendisinin ve rejiminin kanlı tabiatından değil de, toplumun genel tutumundan kaynaklanıyormuşçasına, idam cezasının kaldırılması talebine saldırmakta, böyle yapmakla toplumsal çoğunluğun eğilimini savunduğu imajını vermek istemektedir. "Ben katı düşünüyorsam referanduma gidelim" diyerek, kendini peşinen infaz ettiği elli idamın günahından da sıyırmayı ummaktadır.

Bunlar farklı şeyler. Gerçekten de toplumda çoğunluk idam cezasını "çözüm" gibi görüyor olabilir. Referandum yapılsa bu yönde oy kullanabilir. Hatta ölüm cezasını teokratik kalıplar içinde düşünmekten ve uygulamaktan yana olan büyük bir kitlenin mevcut bulunduğu da doğrudur. Ancak bu, toplumun, kimbilir belki de büsbütün haksız olmayan ve insanileşme düzeyine de uygun düşerek "suça" karşı tepkisini ifade etmektedir. Ama bu, "asmayalım da ömür boyu hapiste bakalım mı?" diye soran yaklaşımdan ayrı ve onun sebebi olmayan bir tarihselliktir.

Toplumsal dengelerin siyasi yansımalarının nispeten özgürce mümkün olduğu dönemlerde cellatların işsiz kalması da bunu gösterir. Kamuoyu, falanca idam cezası neden infaz edilmiyor diye de hiçbir zaman sormadı. Öyleyse idam cezası, halka değil, hatta sınıflara ve devlete de değil, sadece generallere ve siyasi gericiliğe maledilebilecek nedenlerden ötürü yürürlükte kalmaktadır.

Bu cezanın kaldırılması, temelde İNSAN denilen varlık üzerinde asgari bir anlayış birliğine varılabilmesiyle mümkündür. Bu nedenle, insana önem verenlerin, yani insanlaşmış olanların idam cezalarına karşı çıkmalarına mukabil, kendisi yeterince insanlaşmamış olanlardan da bunun karşıtı tutumlar gelmektedir. Bu insanlaşmamış kesimlerin, büsbütün yabanileşmiş unsurları ise, güncelde, değil cezanın kaldırılmasına, uygulanmadan kalmasına bile razı olmamaktadırlar. Hemen şimdi, bugün asmaktan yanadırlar.

İdam cezası konusundaki mücadele, Türkiye'de daha uzun süre, sınıf mücadelesine ve topyekün insanın kurtuluşu hedefine bağlı olarak sürecektir.

KURŞUN
NEYLESİN
TÜRKÜYE?!..
Bu kasette yer alan türküler, Türk ve Kürt sanatçılarının, yurtlarındaki insan hakları ve demokrasi savaşımına küçük bir armağanıdır
DELAL
EMEKÇİ
GÜLİSTAN
HEVAL ve Ç. Korosu
MEHMET ve KOÇ
MELİKE DEMİRAĞ
NEDİM HAZAR ve
YARINİSTAN
NİZAMETTİN ARIÇ
ORHAN TEMUR
RIZA ASLANDOĞAN
TAHSİN İNCİRCİ
Kreuzberg'li Dostlar
ve SEMA
TÜLAY GERMAN
ŞİVAN PERWER
UFUK ADALI

"Bu kasetteki türküler, Türk ve Kürt sanatçılarının, yurtlarındaki insan hakları ve demokrasi savaşına küçük bir armağanıdır."

14 ünlü Türk ve Kürt demokrat sanatçı, birer parça vererek oluşturdukları kaseti kamuoyuna bu cümleyle sunuyorlar. Kasetin satışından elde edilecek gelir, Prof. S. Tanilli başkanlığında gitgide gelişen "Türkiyeli Aydınlarla Dayanışma Girişimi"nin çalışmalarına maddi destek sağlamak için doğruca bu kuruluşa bırakılıyor.

Kasette yapıtları yeralan sanatçılar: (Alfabetik)

DELAL, EMEKÇİ, GÜLİSTAN, HEVAL, BREMEN T.İ.D. KOROSU, MEHMET KOÇ, MELİKE DEMİRAĞ, NEDİM HAZAR ve YARINİSTAN, NİZAMETTİN ARIÇ, ORHAN TEMUR, RIZA ASLANDOĞAN, TAHSİN İNCİRLİ, KREUZBERG'Lİ DOSTLAR ve SEMA, TÜLAY GERMAN, ŞİVAN, UFAK ADALI.

5. yılında 12 Eylül Avrupanın çeşitli kentlerinde yapılan gösterilerle protesto edildi

Yığınlar faşist cuntayı lanetledi

- **12 Eylül askeri faşist darbesinin beşinci yıldönümünde Sol Birliği destekleyen demokratik örgütler, Federal Almanya'nın 56 şehrinde ve Avrupa'nın hemen tüm ülkelerinde ortak protesto eylemleri düzenlediler.**
- **Yurtdışında oluşturulan "1256 Aydınla Dayanışma Girişimi" 12 Eylül'ün beşinci yıldönümünde bir basın toplantısı düzenledi.**
- **Prof. Server Tanilli'nin 1256 Aydınla Dayanışma Girişimi tarafından düzenlenen basın toplantısında yaptığı açıklama ve Avrupalı tanınmış aydınların imzaladığı bildiriyi bu sayfada veriyoruz.**

Faşist Cunta'nın silah zoruyla iktidara el koyuşunun 5. yılında, başta F.Almanya olmak üzere B.Avrupa'nın bir çok ülkesinde çeşitli protesto eylemleri düzenlendi. Sol Birlik çalışmalarını destekleyen demokratik kitle örgütlerinin ortaklaşa düzenledikleri merkezi ve bölgesel eylemlerde geniş bir kamuoyu, Türkiye'de halklarımız üzerinde baskılarını bütün şiddetiyle devam ettiren faşist diktatörlük ve Özal hükümetinin uygulamaları hakkında bilgilendirildi.

F.Almanya'da Birlik Yolu, DİBAF, Gerçek ADK, KKDK ve KOMKAR tarafından merkezi olarak hazırlanan ve bölgelerde uygulamaya sokulan eylemler 9-13 Eylül tarihleri arasında "Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Eylem Haftası" adı altında düzenlendi. 5 Eylül tarihinde merkezi olarak, 15'i bölgelerde olmak üzere düzenlenen basın toplantılarıyla eylem haftasının amacı ka-

(Devamı 7. sayfada)

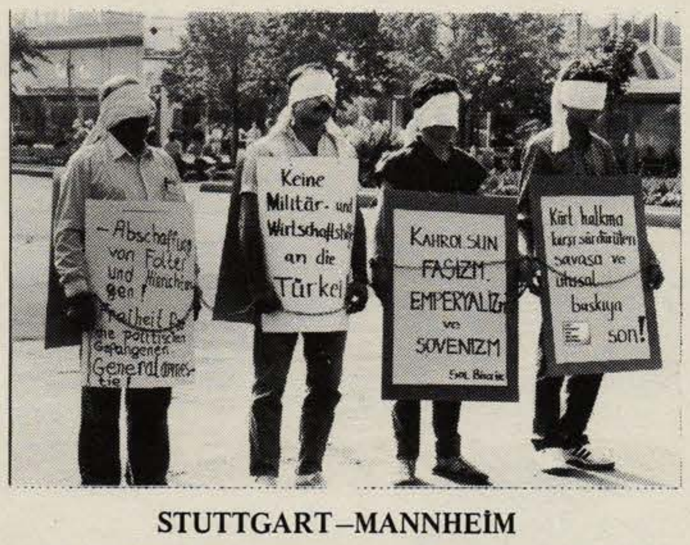

STUTTGART–MANNHEİM

Ön hazırlık olarak yapılan afişleme ve dağıtılan merkezi bildirilerden sonra 9-10 Eylül tarihlerinde bilgilendirme standtları kuruldu. Standtların yanı sıra 12 Eylül darbesi ile ilgili çeşitli haber ve resimleri kapsayan panolar yapıldı.

12 Eylül akşamı Mannheim'de düzenlenen gecede Şili ve Türkiye faşist cuntaları protesto edildi. Gecenin açılış konuşmasını yapan Mannheim DGB Başkanı düzenlenen gecenin Şili ve Türkiye halklarıyla dayanışma amacını taşıdığını belirtti. Daha sonra "bugün burada,faşizmin insanlık dışı uygulamalarını bizzat o ülkelerin yetkili ağızlarından öğreneceğiz" diyerek konuşma sırasını Şili'den bir temsilciye verdi. Şili'li konuşmacı "Pinochet'in faşist darbesinden bu yana halkımız çok acılar çekti, halen de çekmeye devam ediyor. Bu süre içinde çok değerli mücadele arkadaşlarımızı kaybettik, ama buna rağmen Pinochet bizim haklı davamızı durduramadı" dedi. Daha sonra da söz alan DİSK GYK üyesi Yaşar Arıkan, 12 Eylül'de iktidara silah zoruyla el koyan faşist diktatörlüğün 5 yıldan bu zamana kadarki uygulamalarını rakamlar vererek anlattı. İdamların, işkencelerin, çeşitli baskıların bütün hızıyla devam ettiğini, emeğiyle geçinmeye çalışan insanların Özal hükümeti tarafından iyice açlığa itildiğini belirtti. Türkiye'de diktatörlüğe karşı gelişen mücadeleden de örnekler veren Yaşar Arıkan konuşmasını tüm demokrasi güçlerinin Türkiye'de gelişen mücadeleye destek vermesini isteyerek bitirdi. Gecenin kültür bölümünde ozanlar halk türküleri söylediler. Geceden sonra düzenlenen açıkoturumda, katılanları faşist diktatörlük üzerine değişik sorular yönelttiler ve sorular cevaplandırıldı.

Türkiye Aydınları ile dayanışma bildirisi

Türkiye'de 12 Eylül 1980 askeri darbesinden bu yana beş yıl geçti. Tüm "demokrasiye dönüş" iddialarının tersine, bugün bu ülkede demokratik bir rejimden söz etmek olanaksız.

Demokratik hak ve özgürlükler, terörle mücadele gerekçesi ile ya tümüyle ortadan kaldırılmıştır ya da sürekli tehdit altındadır. Düşün, basın ve örgütlenme özgürlükleri yok edilmiştir. Eğitim kurumları, üniversiteler kışlaya dönüştürülmüştür. Ülkenin aydınları, sahip oldukları, ya da sahip oldukları iddia edilen düşüncelerinden dolayı suçlu ilan edilerek, işlerinden uzaklaştırılmaktan hapse atılıp işkence edilmeye kadar varan yoğun baskılarla karşı karşıyadırlar. Sanatın ve bilimin karşısına ilkel, kalın duvarlar dikilmiştir.

Bizler, eğer Türkiye'de yaşasa idik, bir yazar, sanatçı, hukukçu ya da bilim adamı olarak büyük bir olasılıkla paylaşacağımız "suç"lardan dolayı baskıya uğrayan meslektaşlarımızla tam bir dayanışma içinde olduğumuzu açıklıyoruz.

Bizler, Türkiye'de düşünce ve basın "suç"larından ötürü yürütülen tüm koğuşturma ve davalara son verilmesini, bu gerekçe ile gözaltında ve tutuklu bulunanların serbest bırakılmalarını, ülkede düşün, basın ve örgütlenme özgürlüğüne konan tüm sınırlamaların kaldırılmasını talep ediyoruz.

Aşağıda imzası bulunan bizler, Türkiye'de ağır baskılar altında bulunan meslektaşlarımızı saran sessizliği yırtmak gibi bir sorumluluğumuz olduğuna inanıyor, bu amaçla Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi'nin oluşturulması çalışmalarını olumlu karşılıyor ve destekliyoruz. Dünyanın tüm ülkelerindeki meslektaşlarımızı bu çabalara katılmaya çağırıyoruz.

Bibi Anderson (Film artisti), Antoine Sanguinetti (Amiral), Amar Bentoumi (Uluslararası Demokratik Hukukçular Birliği Genel Sekreteri), Otto Schilly (Yeşiller Parlamento üyesi), Pieter Dankert (Parlamento üyesi), Max Frisch (Sanatçı), Costa Gomes (Portekiz eski cumhurbaşkanı), Yannis Ritsos (Ozan), Alain Tanner (Film yapımcısı), Mikis Teodorakis (Besteci), Per Wâstberg (Uluslararası PEN Başkanı), Uean Ziegler (Prof., sosyolog).

FRANKFURT'TA "TÜRKİYE DEMOKRATLARI ve TUTUKLULARIYLA DAYANIŞMA" SEMİNERİ

Frankfurt'ta 12-13 Eylül tarihlerinde "Türkiye Demokratları ve Tutuklularıyla Dayanışma" ana teması altında, çeşitli Alman sendika ve örgütleri tarafından düzenlenen ve 12 Eylül darbesini protesto mahiyeti taşıyan toplantı ve seminer düzenlendi.

12 Eylül'de Frankfurt DGB salonunda düzenlenen toplantıda açış konuşmasını GEW'den Reinhard Hocker yaptı. Toplantıda sendikacı Melih Bekler, Avrupa Parlamentosu'nda milletvekili olan Brigitte Heinrich sırayla konuşma yaptılar. Daha sonra söz alan TÖB-DER Genel Başkanı G. Gazioğlu konuşmasında:

"Faşist cuntanın ve onun hükümetinin tüm iddia-

(Devamı 7. sayfada)

SOL Bİ
DESTEK
ES LEBE ... EINHEIT

BREMERHAVEN

12 Eylül 1980'de iktidara silah zoruyla el koyan faşist diktatörlük Bremerhaven'de, Birlik Yolu, DİBAF, FİDEF ve Gerçek ADK tarafından düzenlenen eylemlerle protesto edildi.

11 Eylül'de Bremerhaven ve çevresinde çok okunan "Nord See Zeitung"da eylem haftası ile ilgili çıkan bir haber, protesto eylemlerine yerli-yabancı yüzlerce kişinin ilgi duymasını ve destek göstermesini sağladı.

12 Eylül'de kurulan bilgilendirme masasında merkezi olarak hazırlanan materyaller dağıtıldı, bilgilendirme masasını ziyarete gelenlere dostluk çayı ikram edildi. 13 Eylül'de tekrar kurulan bilgilendirme masasını yine yüzlerce insan ziyaret etti. Standtı ziyaret edenlerden Hermann Trampenave adlı genç bir Alman düşüncelerini şöyle açıkladı: "Bremerhaven'a bir işimden dolayı gelmiştim, standtınızı görünce hemen geldim. Hangi mesele olursa olsun sizlerin yanındayız. Yıllar önce Hitler faşizmi Avrupa'yı yerle bir etti. O zamanlar horgörülen Yahudilerdi, bugün de özellikle Türkiyeliler aynı muameleye tabi tutuluyor. Bu sorun sadece sizin sorununuz değildir, aynı zamanda bizim de sorunumuzdur..."

13 Eylül akşamı yapılan meşaleli yürüyüşle eylem haftası başarılı bir şekilde bitirildi.

MENSCHENRECHTE, DEMOKRATIE und FRIEDEN
TÜRKEI-T. KURDISTAN
Birlik Yolu DİBAF ...DER Gerçek KID

MÜNİH

Türkiye ve Türkiye Kürdistanı'nda "İnsan Hakları-Demokrasi ve Barış" ana sloganı altında düzenlenen eylem haftasında bir sıra eylemlerle Türkiye'deki faşist cunta 5. yılında protesto edildi. Demokratik kamuoyunu bilgilendirmek için standtlar açıldı, uyarı nöbetleri tutuldu.

Eylem haftası çalışmalarının başlangıcında şehrin çeşitli yerlerinde afişleme yapıldı, bildiriler dağıtıldı. 9-10 Eylül tarihlerinde şehrin iki merkezi yerinde kurulan bilgilendirme masalarında Şahinkaya skandalı, Aziz Nesin'in Barış Derneği Davasındaki savunması, vb. konular üzerinde daha önce çıkan haberler Almanca-Türkçe yazılarak sergilendi ve büyük ilgi gördü. Merkezi hazırlanan bildiriler dağıtıldı. 14 Eylül tarihinde yine şehrin merkezi bir yerinde düzenlenen uyarı nöbeti ile eylem haftası bitirildi. Münih'te düzenlenen 12 Eylül protesto haftasını DKP, SDAJ, VVN, ve Yeşiller desteklediler.

YAŞASIN SOL BİRLİK

DANİMARKA

Danimarka'nın başşehri Kopenhag'da 12 Eylül faşist cuntasını 5. yıldönümünde protesto etmek üzere çeşitli eylemler düzenlendi. Şehrin kalabalık bölgelerinde hazırlanan bilgilendirme masalarında Türkiye ve T.Kürdistanı'ndaki baskılar, işkenceler hakkında bilgiler verildi, bildiriler dağıtıldı, dayanışma imzaları toplandı. 14 Eylül akşamı DİBAF DK, FAT, Dayanışma Komitesi, KOMKAR DK, Gerçek DK, KKDK DK tarafından düzenlenen geceye 1000 civarında Türkiyeli katıldı. Gecenin ortak konuşmasını Sol Birlik adına DİSK Genel Yönetim Kurulu üyesi Murat Tokmak yaptı. Kültür bölümünde Melike Demirağ, Meral Taygun, Nizamettin Arıç, Orhan Temur, Civan ve folklor grubunun bulunduğu gece başarılı geçti.

Stop militärischen und ökonom

BATI BERLİN

12 Eylül faşist darbesinin 5. yılında, B.Berlin'de Kültür Merkezi, Kürdistan İşçi Derneği , Türk Merkezi, Birlik Yolu, DİBAF ve KKDK'nın oluşturdukları birlik tarafından 9-14 Eylül tarihleri arasında çeşitli protesto eylemleri gerçekleştirildi.

Batı Berlin'de bulunan çesitli parti, kuruluş ve ilerici kişilerce desteklenen eylem haftası içerisinde bilgilendirme standtları açılarak demokratik kamuoyu faşist diktatörlüğün uygulamaları hakkında bilgilendirildi. Çok sayıda bildirinin dağıtıldığı protesto eylemleri, meşaleli yürüyüş ve bir dayanışma gecesiyle başarıyla bitirildi.

1256 AYDINLA DAYANIŞMA GİRİŞİMİ ADINA

Prof. Server Tanilli'nin açıklaması

12 Eylül darbesi ile başlayan dönem beşinci yılını doldurmuş bulunuyor. Bu beş yıl boyunca, Aydınlar Dilekçesi'nde de belirtildiği gibi, ülkemizde "demokrasinin kendi öz değer ve kurumlarına yabancılaştırılması"na, hukuk devleti kavramı ile bağdaşmayan düzenleme ve uygulamaların kural durumuna getirilişine ve "düşünceyi özgürce açıklama, geliştirme ve etrafında örgütlenme" hakkının ortadan kaldırılışına tanık olduk. Başta üniversiteler olmak üzere tüm eğitim sisteminin anti-demokratik ve bilim dışı bir anlayışla yeniden örgütlenmesi, radyo ve televizyonun rejim ideolojisinin propaganda araçlarına dönüştürülmesi, düşün ve sanat ürünlerinin karşısına dikilen bir dizi hukuki, ve dahası fiili engel, kültür alanında hızlı bir çölleşme eğilimine yol açıyor.

Türkiye aydınları sansüre, yasaklamalara, koğuşturma ve yargılamalara, işsiz bırakılmaya, hapse hatta işkencelere göğüs gererek, görevlerini yerine getirmeye çalıştılar. Yazarlarımız, karikatüristlerimiz, müzik, sinema, tiyatro sanatçılarımız, ressamlarımız, hukukçularımız, teknik elemanlarımız, öğretmenlerimiz, bilim adamlarımız, kendi etkinlik alanlarında, insanlığın ortak değerlerini, halkımızın kültür zenginliğini, aydınlığı savundular. Örgütlerinin neredeyse tümünün yasaklanmış, kapatılmış olmasına karşın, biraraya gelmenin ve seslerini yükseltmenin yollarını buldular.

Bu onurlu direniş, biz, yurtdışında yaşayan Türkiye aydınları ve tüm dünyadaki meslektaşlarımız için, sorumluluklarımızı yerine getirmede bir esin kaynağı olmaktadır. Ülkemiz aydınlarının mücadelelerini, sorunlarını, taleplerini en yaygın bir biçimde duyurmak, öteki ülke aydınlarının Türkiye aydınlarıyla ilişki ve dayanışmalarını geliştirmek gün geçtikçe ivedileşmektedir. Öte yandan, yurtdışında yaşayan yurttaşlarımızın içinde bulundukları düşün, sanat, eğitim, bilim etkinliklerinin Türkiye'de demokrasi mücadelesine daha doğrudan katkılarını sağlamak için sistemli ve sürekli bir çalışmaya duyulan gereksinim giderek büyümektedir.

Yurtdışında bulunan demokrat, yurtsever aydınlarımızla, öteki ülkelerden meslektaşlarımızı yukarıdaki hedefler etrafında birleştiren Türkiye Aydınları ile Dayanışma Girişimi, bu gereksinime cevap vermeyi amaçlamaktadır. Aydınlar Dilekçesi'ni imzalayan 1256 arkadaşımızla dayanışma için yürütülen ve 12 ülkeden 3,300 aydının desteklediği imza kampanyasından beri sürdürülen çalışmalar, giderek daha sağlam ve kalıcı bir yapıya ulaşmaktadırlar. Böylece, bir bütün olarak Türkiye Aydınları ile dayanışma, tek ve gür bir sese kavuşmuş olacaktır.

Tüm aydınlarımızı bu çalışmalara katılmaya çağırıyor ve bizimle dayanışma içinde olan dünya aydınlarının gösterdikleri dostluk ve destek için yürekten teşekkür ediyoruz.

Güney Afrika'da son ve tek söz:

«Halkın savaşmaktan başka seçeneği yoktur»!

Tutuklu bulunan ANC Başkanı Nelson MANDELA'nın yerine örgütün liderliğini yürüten Oliver Tambo, Amerikan "Newsweek" dergisinin sorularını yanıtlarken, "halkın savaşmaktan başka seçeneği bulunmadığını" belirtti. Tambo, G.Afrika'da zulüm, işkence ve katliamların sürdüğünü belirterek, artık olayların önünün alınamayacağını söyleyerek halk direnişinin ırkçı rejim devrilinceye kadar süreceğini sözlerine ekledi. "Biz kurban veriyoruz, ama beyazlar da kurban edileceklerini biliyorlar. Nazi rejimi nasıl kanla bastırıldıysa bu rejim de kendi döktüğü kanda boğulacaktır" diyerek soruları cevaplandırmayı sürdüren Oliver Tambo, "Ülkenin zengin olduğunu" fakat bütün bu zenginliğin "bir kaç kişinin elinde bulunduğunu" ve bunun da "büyük bir haksızlık oluşturduğunu" vurguladı. Beyazlara karşı yürüttükleri savaşta "Sivil halkı ve çocukları hedef almayacaklarının" altını çizen Tambo, bu tür olayların "polisin militarist ve akıldışı eylemleri olduğunu" da belirtti.

Bir soruya, "Batı bize hiçbirşey vermiyor, ama verirse kabul ederiz. Silahlarımızı sosyalist ülkelerden ve özellikle Sovyetler Birliği'nden alıyoruz." diye cevap verdi ve "Düşmana karşı bizim yanımızda olanlara nankörlük etmeyeceğiz" diyerek "Biz Sovyetler Birliği'ne minnettarız, İsveç ve Hollanda'ya olduğumuz gibi. Fakat bu, gelecekte kiminle ticaret yürüteceğimizi belirlemez. Bizim kaynaklarımız bize aittir ve en iyi müşteriye satarız. Ama biz bu anda, en çok yardıma muhtaç bulunduğumuz bir anda yardım edenleri unutmayacağız".

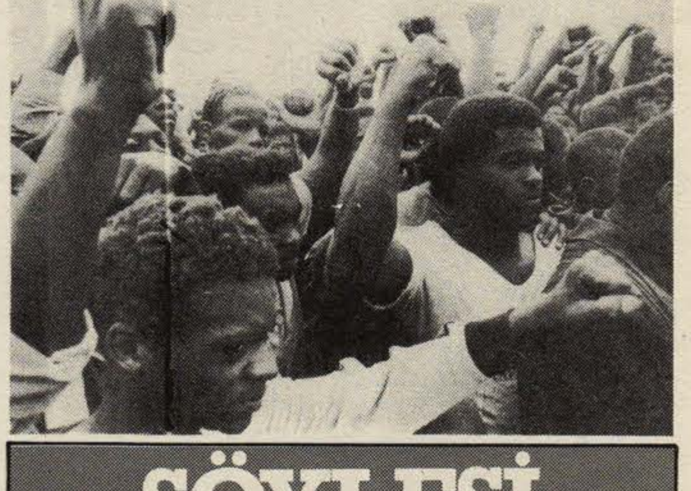

Nelson Mandela ağır hasta

ANC lideri Nelson Mandela

Güney Afrika özgürlük hareketinin sembolü ve Afrika Ulusal Kongresi (ANC) lideri Nelson Mandela'nın prostat kanseri olduğu açıklandı. 67 yaşında ve 23 yıldır hapiste olan Mandela'nın doktorları hastalığın böbrek ve akciğerlere de yayıldığını açıkladılar. Eşi Winnie Mandela kocasının, kendi seçeceği bir doktor tarafından muayene edilmesini isteyerek onun G.Afrika'daki bağımsızlık ve özgürlük hareketi uğruna hapiste yattığını ve gerekirse bu amaç uğruna ölmeye hazır bulunduğunu belirtti.

Irkçı rejim, geçtiğimiz şubat ayında Mandela'ya, silahlı mücadeleden vazgeçip rejimle bir uzlaşmaya yanaşması halinde özgür bırakılacağı teklifini götürdü. Mandela şu cevabı verdi: "Ben yaşamayı sizden daha az sevmiyorum, ama hayatım satılık değildir; kendi özgürlüğüm için halkımın hayatını da satamam. Ben hapiste halkımın ve onun yasal örgütü Afrika Ulusal Kongresi'nin temsilcisi olarak bulunuyorum. Halkımın örgütü yasak kalırken bana hangi özgürlük sunuluyor?.. Halkım! sen özgür değilken ben böyle bir durumda görevi terketmek istemem, edemem. Senin özgürlüğün ve benim özgürlüğüm bölünemez..."

İşte bu MANDELA hastadır!

«Devrimci felaket» emperyalistleri korkutuyor!

Irkçı beyaz azınlığın kanlı diktatörlüğü Güney Afrika'da yıkılışın eşiğindeyken emperyalizmin askeri-politik ve moral yardımlarıyla ayakta duruyor. Rejimi muhakkak ki, yerli halkın kesin kararlılıkla yürüttüğü mücadele yıkacaktır, ama emperyalist yardım bu süreci uzatıyor.

Bu noktada emperyalistlerin ikiyüzlü siyaseti açığa çıkıyor. Emsallerinin yer yüzündeki bu son örneğini destekleyip dünya kamuoyu karşısında kendini savunmak hiç mümkün değil. Başta ABD, Batılı emperyalistler dolambaçlı yollar deniyorlar, çirkin bir politika izliyorlar. Hem yardımları devam ettirmek, hem de rejimden yana görünmemek!

Bunu başarmak çok zor, çünkü sorun bıçak sırtı kadar keskin. Ya, hergün onlarca işçi ve emekçinin canına giren bu son ırkçı devletten yana olacaksın, ya da karşısında. "Örtülü" politika bu konuya dayanamıyor.

Reagan, ırkçı rejimin ekonomik hayat damarlarına dokunmayan göstermelik "tedbirlerle" yetiniyor, bu ülkeden altın alımını sürdürüyor, ekonomik yardımı kesmiyor. Gerekçe: "Bu, halka zarar verir."!

Aynı gerekçe F.Almanya'daki sağ CDU/CSU koalisyonunun da politikasına temel teşkil ediyor. Ancak muhalefet üstüne gidince işin "içyüzü" anlaşılıverdi. Hükümet sözcüsü Ost asıl amaçlarının "Güney Afrika'daki devrimci felaketi önlemek olduğunu" açıklayıverdi.

Sağ koalisyon ortaklarının da tutumları farklı. FDP'li Genscher AET'in kararları doğrultusunda tutum izlerken CSU lideri Strauss'un buna karşı çıkması, hükümet içindeki konuya ilişkin çelişkileri de artırdı. Zira, F.Alman hükümeti AET kararlarını "el çabukluğu" ile işlemez hale getirdi ve Güney Afrika ile olan kültür anlaşmasını yeniledi ve bunu açıklamaktan da kaçınmadı. Böyle bir anlaşmayı sadece F.Almanya'nın yaptığı dikkatlerden kaçmazken bu anlaşma çerçevesinde ırkçı rejime parasal destek sağlandığı da ortaya çıktı.

Bütün bu tartışmaların açığa çıkması Namibia Kurtuluş Hareketi (SWAPO) lideri Dr.Sam Nujoma Bonn'u ziyaret ederken ve Güney Afrika ordularının Angola'ya girdiği Eylül ayı ortasında gerçekleşti.

Emperyalist ülkelerde yaşayan bu ülke halklarının ezici çoğunluğu, bütün insanlık gibi ırkçı rejime yardımların kesilmesini isterken, hükümetlerinin "devrimci felaketleri" önleme politikaları da yürüyor; tabii birkaç düzine tekelin yararına.

1 Eylül Dünya Barış Günü eylemleri

HANNOVER'DE BARIŞ KONFERANSI DÜZENLENDİ

Alman Barış Derneği'nin düzenlediği Hannover ve Hiroşima şehirleri arasında barışı sembolize eden toplantı 14 Eylül'de Hannover Spor Salonunda yapıldı.

Barış Konferansı'na, Alman Barış Derneği tarafından Hiroşima Belediye Başkanı Takeshi Araki ve bir grup heyet, İran TUDEH Partisi, Uruguay, Şili, Nikaragua ve El Salvador'lu demokratik kuruluşlar, Alman Komünist Partisi, SDAJ, Genç Sosyalistler ve Türkiyeliler adına Hannover ve Çevresi adına Gerçek ADK, FİDEF, KOMKAR, Birlik Yolu davet edildiler.

Barış Konferansı'nda yapılan konuşmalarda, Alman Barış Derneği'nden bir konuşmacı şöyle diyordu:

"Yeryüzünde gerçek ve kalıcı bir barışın sağlanabilmesi için tüm silahların yeryüzünden ve gökyüzünden arındırılması gerekir. Ve bunu başaracak olanlar da savaştan çıkarı olmayan insanlar olacaktır."

Daha sonra kürsüye davet edilen Hiroşima Beyediye Başkanı Takeshi Araki kısa bir konuşma yaptı. T.Araki konuşmasında şöyle dedi:

"6 Ağustos 1 45'de Hiroşima ölüme hazırlanmıştı. Doğanın verdiği sevgi, sıcaklık ve mutluluk bir anda karamsar bir havaya girdi. Hiroşima ve Hiroşimalılar artık suya, güneşe, havaya sahip olunamayacak bir güne girdiler. O gün atom bombasının düştüğü bölge yeryüzüne değil de sanki Ay'a ait bir bölge gibi idi. Bütün çalışmalara ve çabalara rağmen oraya yaşanılacak bir bölge özelliği kazandıramıyoruz. Atom silahlarının ne kadar tehlikeli olduğunu anlamak için orada yaşayan insanların görünümüne bakmak yeterli.

Barış Konferansı'nın kültür bölümünde Renan Demirkan Nazım Hikmet'in "Kız Çocuğu" adlı şiirini Türkçe ve Almanca sundu ve seyircilerin beğenisini kazandı. Ayrıca çeşitli topluluklar müzik programı sundular.

MÜNİH

1 Eylül Dünya Barış Günü Münih'te, yaklaşık iki bin kişinin katıldığı bir toplantı ile kutlandı.

SPD'li Münih Belediye Başkanı Georg Kronawitter tarafından yapılan açılış konuşmasından sonra, toplantıda davetli olarak hazır bulunan SPD Genel Başkanı Willy Brandt bir konuşma yaptı. Konuşmasında özetle, Almanya'nın 1939'da Polonya'yı işgal etmesiyle başlayan II. Dünya Savaşı'nın yıkımlarının ve acılarının henüz unutulmadığına ve böylesine bir vahşetin bir daha tekrarlanmamasına değinen Willy Brand daha sonra, savaşa ve silahlanmaya karşı olduklarını, silahlanma için harcanan milyarlarca doların insanlığın geleceği için kullanılması gerektiğine değindi. Dünya barışının SSCB ve ABD tarafından karşılıklı anlaşmalarla korunabileceğine inandığını belirten Brand, konuşmasını "Her kim ki, barıştan yana, silahsızlanmadan yana herhangi bir çaba sarfetmiyorsa onların insanlığından, hümanistliğinden şüphe ederim. Tüm insanlığı barış için çaba sarfetmeğe çağırıyorum." diyerek konuşmasını bitirdi.

Münih toplantısında davetli olan SPD Genel Başkanı Willy Brandt (sağdan ikinci).

Der Faschismus
in unserem Land
geklagtenstuhl

BREMERHAVEN

1 Eylül Dünya Barış Günü, Alman Sendikalar Birliği DGB'nin öncülüğünde Bremerhaven'da, Hitler faşizminin katlettiği anti-faşistlerin yattığı Wulsdorf mezarlığında düzenlenen bir gösteri ile kutlandı. Gösteriye cesitli Alman kuruluşlarının yanısıra, Bremerhaven'da bulunan BİRLİK YOLU, DİBAF, FİDEF ve GERÇEK ADK taraftarları katıldı. Bu kuruluşlar tarafından Wulsdorf mezarlığına konulan çelenkte şunlar yazıyordu: "Faşizm, barışı ülkemizde sanık sandalyesine oturttu. Türkiye halklarının ayrılmaz bir parçası olan bizler, bir arada oluşumuzun anlamını bu nedenle çok iyi kavrıyoruz. Selam olsun barış savaşçılarına!

SÖYLEŞİ

Mustafa Bekir

Toplumdaki insanların özlemleri

Bundan bir önceki söyleşimizde gençlik konusuna ve gençliğin nasıl kazanılacağına değinmiştik. Bu ayki söyleşimizde konuyu biraz daha genişletelim isterseniz: İnsanların nasıl kazanılacağına değinelim.

Sorunun cevabı aslında çok basit. Kazanmak istediğimiz insanı özlemlerini sizin yerine getirebileceğinize ikna ederseniz, yani "Arkadaş, sayın yurttaş, sayın seçmen, senin istemlerini ancak ben yerine getiririm (ya da biz yerine getiririz)" derseniz onu kazanabilirsiniz.

Dikkat etmişsinizdir, söyleşilerimizin konusunu genellikle F.Almanya ve(ya) Almanlarla ilgili konulardan seçiyoruz. Gerektiğinde Türkiye ile karşılaştırmalara başvuruyor, benzerlikleri ve ayrımları vurguluyoruz. Bu yüzden konumuz yine Almanlar ve Almanya.

Nedir Almanların özlemi?

Şurası kesin ki, iktidarı elinde bulunduranlar bu konuya öteden beri büyük önem vermişlerdir. Gazetelerde, dergilerde sık sık yayınlanır elde edilen veriler; yüzlerce kitap basılır bu konuda.

İnsanların eğitimi onların boş zamanlarında ne yaptıklarıyla ölçülür çoğukez. Sağlıklı bir yöntemdir bu. Öyle ya halkın büyük bir çoğunluğu bira içiyorsa ve siz de bunu biliyorsanız ona göre önlem alır, ona göre konuşursunuz.

Geçen yıl orta gelirli bir aile F.Almanya'da boş zamanlarını değerlendirmek için bütün bir yıl boyunca ortalama 5447 Mark harcamış. Yani zorunlu ihtiyaçlarının dışında harcama yapmış. Bu miktarın 1911 Mark'ı Urlaub'a gitmiş. 829 Mark'ını Auto yemiş. Üçüncü sırada ise Radyo ile Fernsehen var. 519 Mark'ını gazete, kitap ve dergilere ayırmışlar. 429 Mark ile Bahçe ve Ev Hayvanları (Köpek'ten Kablumbağ'ya) 5. sırada yer alırken 404 Mark ile Spor ve Kamp Yapma 6. sırada. 148 Mark ile Sinema, Tiyatro ve Konser sondan ikinci sırayı kaplıyor.

Sizin anlayacağınız tatil, araba televizyon...

Yine arabaya dönelim: 1960'lı yıllarda yaklaşık 11 buçuk kişiye bir araba düşerken, 1970'te bir araba 4,24 kişiye, 1980'de 2,65 kişiye düşüyor. Grafik şöyle tahmin ediliyor: 1990 yılında bir araba 2,08 kişi tarafından kullanılırken 2000 yılında ise rakam 1,94'e düşüyor; "Komünist ülkelerde bir araba kaç kişiye düşüyor? Biliyor musunuz sayın yurttaşlarım?" diye demagoji yapacaksın demektir...

Değerlendirdiğimiz başka bir istatistiğe bakalım şimdi de. İstatistikte her yüz işçi ailesinden kaçının telefonu var, arabası var, kahve otomatı, renkli televizyonu, çamaşır makinesi, derin dondurucu buzdolabı, stereo seti, bulaşık makinesi ve videosu var, 1974 ve 1984 itibarıyla sayımı dökümü yapılmış. Grafiği aynen aşağıya alıyoruz:

Her orta gelirli 100 işçi ailesinden	1974	1984
Telefonu olanların sayısı	38	92
Arabası olanların sayısı	68	90
Kahve otomatı olanların sayısı	35	89
Renkli televizyonu olanların sayısı	21	88
Çamaşır makinesi olanların sayısı	52	75
Derin dondurucu buzdolabı olanların sayısı	45	66
Stereo seti olanların sayısı	25	46
Bulaşık makinesi olanların sayısı	5	35
Videosu olanların sayısı	6	15

Listede teknik araçlar yer alıyor. Bu istatistikte eksik olan bizce her 100 orta gelirli işçi ailesinden kaçında köpek, kedi gibi ev hayvanları var; ailenin kaçında kaç çocuk var; kaçının kitaplığı ve kaç kitabı var; kaçında aile reisi sigara içiyor; kaçında yıllık bira, şarap gibi alkolli içki tüketimi yıllık olarak ne kadar? Onları da eklemek gerek.

İktidardakiler bu sayıları açıklarken, bakın siz ne kadar da mutlusunuz, sesinizi çıkarmayın demek istemektedir. Mutluluk acaba arabayla, renkli televizyonla, videoyla ölçülür mü? diye sorunca ne cevap veriyorlar biliyor musunuz?

Orası filozofların bileceği işmiş....

Turgut Uyar için Kitabei Sengi Mezar

Saat, saat kaç hâlâ
Bilmem? Ben güneş saati kullanıyorum.

Turgut Uyar... Duruşunda saygın soyluluk ve ruhundaki fırtınayla hiç de tipik olmayan Türkiyeli aydın. Bilene bilene azalan bıçak değil, tam tersi. Sade bakışlı bilge. Yüzü güneşe ve vakte dönük derviş. Sevme ve sevişme adamı. Güzel çocukların babası. Günlerin telaşsız bekçisi. Şiiri şairanelikten utandıran şair. Günün modası tek sesli hüznü bin yıl önce ağlama duvarından aşırtan duyarlık bilimcisi. Türkçenin ince bileycisi.

Kimi şair vardır, erken ölümü şiirinin mütemmim cüzüdür. Efsane olur: Orhan Veli gibi. Kiminin şiiri neden sonra öldüğünde hatırlanır: Dranas gibi. T.Uyar'ın şiiri hep onunla birlik, hemâyar yürüdü. Şairine böylesine eşlik eden şiir az bulunur.

Bu ölüm, şiiri ve insanlığı ciddiye alan bütün bir kuşağın yüreğinde silinmez yara izi bırakacak. Bu ölüm, şair, yazar, dost, yakın, onu tanımayı hak etmiş herkesi, en çok da şair dostlarını derinden irkiltmiş olmalı. Onca doyum ve doyumsuzluk,içiçe birlikte yaşanan yılların ileriye dönük muhasebesi şimdi her biri için gündemdedir. Onun gidişinden sonra artık bütün bir kuşak şairden hiç biri ne tam eskisi gibi şiir yazabilir, ne de hattâ Turgut hiç yaşamamış gibi yaşayabilir. Ardında bıraktığı boşluğun ne olduğunu, o en somut ölümü, en iyi onlar bilecektir.

TEKTAŞ AĞAOĞLU

John Reed, Bir devrim tanığı

Sosyal içerikli dökümanter yazı akımının babası sayılan Amerikalı tanınmış yazar John Reed (1877-1920) kısa süren hayatına şair, oyunyazarı, denemeci olarak pekçok şey sığdırdı. Devrim hareketlerinin yoğunlaştığı sırada Moskova'ya tarafsız bir gözlemci olarak değil, sosyalist düşüncenin savunucusu ve devrimci mücadelenin kararlı propagandacısı olarak geldi. Kalbi halkla birlikteydi. Kendini tamamen devrime verdi ve ölümsüz eseri "Dünyayı Sarsan On Gün"ü devrime ithaf etti.

Zengin bir Amerikalı ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Reed, Rusya'da İç Savaş'ın doruğunda, ne yazık ki devrimi savunan pekçok kişinin de hayatına malolan tifüs hastalığından öldü.

"KAYBETMEMELİLER"

Reed'in ailesi, Portland'da şehrin önde gelen aileleri arasındaydı. Aslında John Reed'in yaptığını yapmak, yani Portland'ın birkaç imtiyazlı ailesine özgü hayatı tepip, devrimin dikenli yolunu seçmek kuvvetli bir karakter ve bağımsız bir beyin gerektiriyordu.

1906'da Amerika'nın en eski, en büyük ve de ünlü üniversitesi olan Harvard Üniversitesine girdi. Seçkin Harvard sosyetesi Batı'nın bu gürültücü ve tecrübesiz delikanlısını düşmanca karşıladı.

Dört senelik eğitimi süresince yazdığı 20'den fazla şiir ve 9 hikayesi yanında birçok makale, not ve mizahi skeçleri yayınlandı. Oyunlarından bazıları Üniversite'de sahneye kondu.

Mezuniyet törenindeki veda konuşmasını dinlerken düşleri onu uzaklara götürmüştü. Dünyayı görmek ve gördüğünü yazmak arzusu ile bir yıllığına Avrupa'ya gitti. Aslında bu seyahat canı sıkkın, boşta gezen birinin seyahati değildi. Britanya'da, Fransa'da ve Ispanya'da tarım işçisi olarak çalıştı, çim biçti, tarla sürdü. Bunları yaparken işçilerin ve köylülerin hayatını sadece gözlemlemekle yetinmedi, onların kaderlerini de paylaşmak istedi.

ABD'ye döndüğünde radikal bir gazete olan "Kitleler" de editör olarak çalışmaya başladı. Bu yıllar onun devrimci bir gazeteci olarak şekillendiği yıllardı. Nerede bir grev, nerede işçilerin memnuniyetsizliği başgöstermişse oraya koşuyordu. Böyle olaylar Reed'i sanki bir mıknatıs gibi çekiyordu. Bu sıralar yazdığı "Paterson Savaşı" haberinde haklarını savunmak üzere savaşanların açıkça yanında yer aldı. Artık işçilerin mücadelesiyle gerçek anlamda tanışmış ve aynı zamanda kitleleri ezmeye yarayan bir araç olan sınıf "adaletinin" hastalığının da farkına varmıştı.

Dövülmüş açlık çekmiş grevcilerle birlikte hapse atıldığında bu insanların hiçbirinin yüzünde korku ve tereddüt olmadığını farketti.

John Reed Paterson'daki olaylardan şu önemli sonucu çıkardı: Haklarını elde etmek için mücadeleye başlayan kitleler nihai olarak zafere ulaşırlar. Konuyla ilgili yazısında şöyle diyordu: "İşçiler 12 yıldır yaptıkları grevlerde yenilgiye uğradılar. 12 uzun, üzüntülü ve acılı yıla dayanmak zorunda kaldılar. Bir kez daha kaybedemezler, kaybetmemeliler!"

"İHTİLALCİ MEKSİKA"

1913 sonlarında şiddetli bir iç savaşın sürdüğü Meksika'ya gitti. O sıralarda sol eğilimleri olan "Metropolitan"a da yazıyordu. İlk kitabı olan "İhtilalci Meksika" (1914) Meksika devrimine dair yazdığı haberler üzerine kurulmuş ve bu kitap ona dünya çapında ün kazandırmıştı.

Reed Meksika'da özgürlükleri için savaşan halkın büyüklüğünü gözleriyle gördü. Kitlelelere inandı. Cahil köylüleri ve az eğitim görmüş liderleriyle kendini amaçlarına böylesine adamış sıradan insanlara zaferin ne vereceğini anlamak için ihtilalci Meksika halkından biri olmaya çalıştı. Günler geçtikçe yaklaşan devrim fikriyle doluyordu. Meksika devriminin herhangi bir girişim veya salt iktidarı ele geçirme isteği değil, bir halk hareketi olduğunu anlamıştı. Mücadelenin en yoğun anında devrimin liderlerinden köylü bir general Reed'e "Doğru olduğu müddetçe herşeyi yaz" tavsiyesinde bulunmuştu. Reed bu tavsiyeye uydu. Yazılarında köylü yığınlarının zayıflıklarını ve tereddütlerini gizlemedi ama ihtilalcilerin egoist olmamalarına saygı duydu.

Yazar Meksika ihtilalinin ruhunu öyle doğal ve kucaklayıcı şekilde ifade ediyordu ki okuyucuların bu duygudan etkilenmemeleri olanaksızdı.

Belli başlı toprak sahiplerinin mülklerinin fakirlere bölüştürüleceğini duyunca "İşte Meksika İhtilali bunun içindi!" diye bağırdı Martinez. Bu cesur askerle Reed arkadaş olmuşlardı.

Halkın generali Pancho Villa "Meksika'nın mutlu bir ülke haline gelmesine yardım etmek iyi bir duygu" diyordu. Reed'in "İhtilalci Meksika" kitabında tanımladığı bütün kahramanlar ülkelerinin mutlu geleceği düşüyle doluydular. Reed'in kendisi de bu düşe inanmıştı.

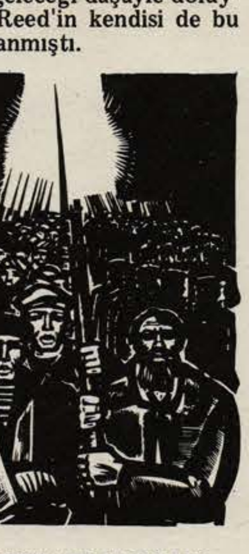

"DÜNYAYI SARSAN ON GÜN"

Reed'in otobiyografisi onun ahlaki aranışlarının tarihini yansıtır. Yoksulluğa ve zaruretlere karşı müthiş mücadelelerin olduğu birkaç greve tanık olarak katılması onda sınıf mücadelesi ve onun kaçınılmazlığı hakkında ilk fikirlerin oluşmasına yaramıştır. Bu genç Amerikalı sosyalist, proletaryanın ayağa kalkıp haklarını kazanmasını şiddetle istediğini, çünkü başka türlü onlara bunların nasıl verileceğini bilmediğini söylüyordu.

Ekim Devrimi'nden önce Rusya'ya gelen Reed, Rus proletaryasının zafere ulaşan devrimine, kendi deyimiyle dünyayı sarsan bu tarihi günlere tanık oldu.

Petrograd'dan (şimdiki Leningrad) Eylül 1917'de bir arkadaşına yazdığı mektupta, kentin tanınmayacak kadar değiştiğini, şimdiye kadar ağlayanların artık güldüğünü, şimdiye kadar memnun olanların da artık matem tuttuğunu yazıyordu. Ayrıca kendisini olayların ortasında bulduğunu, bunun harikulade birşey olduğunu ve yazmaya nereden başlayacağını bile bilmediğini belirtiyordu.

Rusya'da olup bitenler hakikaten olağandışıydı. Reed bunların benzerini ne Meksika'da ne de Birleşik Devletler'de görmüştü, göremezdi de. Mücadelenin başında işçi sınıfının partisi vardı ve bu parti kavganın zorlu yollarından geçmişti. Halk bu mücadelede yeralıyordu, silahlıydılar ve amaçlarının bilincindeydiler. Bütün bunlar devrimi kaçınılmaz yapmıştı. John Reed, devrimin tabiatında ve tüm Rusya'ya özgü hayatta ağır ağır işleyen ve baharda ağaçların gövdesine yürüyen su gibi, okyanusların med ve cezri gibi kaçınılmazlık olduğunu yazmıştır.

Reed, Rusya'da değişik parti ve politik eğilimleri temsil eden pekçok kişiyle tanıştı. Bununla birlikte kişisel sempatisi Lenin'in partisi Bolşevik Partisi'nden yanaydı.

Ihtilalci Rusya hakkındaki kitabının önsözünde, halkın iktidarının zaferinde bolşeviklerin rollerini doğru olarak takdir eden Reed; "Bana öyle geliyordu ki Bolşevik Partisi tahripkar bir güç olmanın aksine, Rusya'da yapıcı bir programı ve ülkeyi yönetecek gücü olan tek partidir. Bolşevizm hakkında kim ne derse desin, Rus ihtilalinin insanlık tarihinin en önemli olaylarından biri olduğu reddedilemez ve Bolşevizmin yükselişi dünya çapında önemi haiz bir olaydır. Paris Komünü'nü en ince ayrıntılara kadar araştıran tarihçiler 1917 Kasım'ında Petrograd'da neler olduğunu, halkı harekete geçiren ilhamı, liderlerin neye benzediği, nasıl konuşup nasıl davrandıklarını da öğrenmek isteyeceklerdir. İşte ben bu bakış açısıyla bu kitabı yazdım." diyordu.

"Mücadele sırasında eğilimlerim tarafsızdı. Ama o büyük günlerin hikayesini anlatırken olayları, gerçekçi yansıtmak isteyen bilinçli bir yazarın gözüyle görmeye çalıştım."

Ekim Devrimi'nin zafer günü Reed için unutulmaz bir gündü. Amerikalı gazeteci ile Petrograd'ın ana caddelerinin birindeki devlet bankası önünde görevli genç asker arasında şu konuşma geçti:

"Hangi taraftasın? Hükümetin tarafında mı?"

"Artık hükümet yok" dedi asker gülerek. "Slava Bogu!" (Tanrıya Şükür!)

Aynı günün akşamı John Reed bir kamyondan bildiriler dağıtan işçilerle karşılaştı. Devrimci Askeri Komite'nin "Rusya Vatandaşlarına" duyurusunun yazılı olduğu bildirilerde "Geçici Hükümet'in düşürüldüğü.... Halkın, uğrunda mücadele ettiği amacın gerçekleştiği..." söyleniyordu.

Geçici Hükümet'in son direnme noktası Kışlık Saray'a saldırdıklarında Reed, Kızıl Muhafızlarla birlikte idi. Devrim savaşçılarının cesaretine ve şimdi halkın tümüne ait olan Kışlık Saray'ın donanımına zarar vermemek için nasıl dikkat ettiklerine tanık oldu.

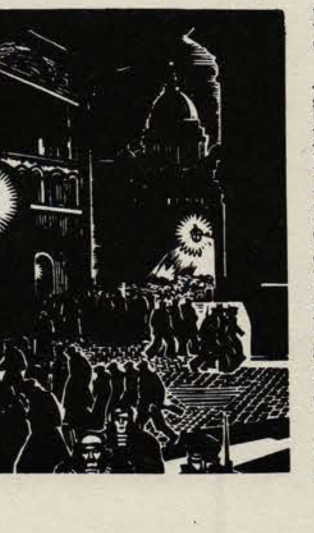

John Reed

Onun anında kaydettiği gözlemler "Dünyayı Sarsan On Gün" kitabındaki olayları akıcı olarak yazmasını olanaklı kıldı.

Bu kitabında Reed ayrıca proleter devrimin lideri Lenin'in bir portresini çizer ve onun hakkındaki ilk izlenimini şöyle ifade eder: "Kısa boylu, sağlam yapılı, omuzlarının üstünde saçları dökülmüş bir başı ve çıkık alnı olan bir adam. Küçük gözler, kalkık burun, yaygın bir ağız ve kuvvetli bir çene, iyi traş olmuş ama gelecekte meşhur olacak sakallarının kılları çıkmaya başlamış bile. Yığınların bir idolü olarak tarihte pekaz lidere nasip olacak kadar sevilmiş ve sayılmıştır. Keskin bir zekası, renkli bir kişiliği var. Nüktedan ve duyarlı. Karışık düşünceleri basit terimlerle açıklama ve güç bir durumu tahlil gücüne sahip. Bütün bunlar anlayışlılık ve büyük entellektüel cüretle birleşmiş."

"Gülümser görünen büyük ağzı, konuştuğu zaman genişçe açılıyordu. Kısık sesliydi ama sanki bu doğal olarak böyle değilmiş de yıllar ve yıllar boyu konuşmadan sonra bu hale gelmiş gibiydi. Bir şeyi vurgulamak için öne doğru hafifçe eğiliyordu. Bütün bu özelliklerinde insanın ruhuna işleyen sade ve güçlü birşey vardı. Onun için Lenin konuştuğu zaman insanların ona inanmaları anlaşılır bir durum."

* * *

Kitap pek tabii ki, Ekim Devrimi'nin tarihi değil, Reed'in sanatçı olarak gördüklerini ve hissettiklerini içeriyor. Bununla birlikte onun gördükleri ve duydukları olmaksızın bu olayların, yani eylemde, mücadele ve zaferdeki halk hakkında doğru bir fikir sahibi olmak da mümkün değil.

"John Reed'in kitabı "Dünyayı Sarsan On Gün'ü büyük bir ilgiyle ve azalmayan dikkatle okudum. Bu kitabı çekinmeden dünyanın tüm işçilerine tavsiye ederim. Proletarya devrimi ve proletarya diktatörlüğünün gerçekten ne olduğunu açıklayacak çok belirgin olayların doğru ve canlı bir tasvirinin yapıldığı bu kitabın milyonlarca nüshasının basıldığını ve bütün dillere çevrildiğini görmek isterdim."

Lenin bu sözleriyle kitabın geleceği hakkında doğru tahminde bulunmuştu.

Miguel Otero Silva öldü

Miguel Otero Silva

Venezuelalı gazeteci ve yazar Miguel Otero Silva 28 Ağustos'ta öldü.

1908'de doğan Silva 1927'de Caricaturas dergisinde gazeteciliğe başladı. Bir süre sonra Elite'de yazdı. 1943'ten diktatör Marcos'un Perez Jimenez'in devrildiği 1958'e kadar kurucuları arasında bulunduğu günlük El Nacional gazetesinin editörlüğünü yaptı. Gazetenin Küba devrimi'ni desteklemesi üzerine ABD ve Venezuela kaynaklı ilanların kesilmesiyle, gazeteciliği bırakmak zorunda kaldı. Sonraları bu olayın kendisi için isabetli olduğunu söyleyen Miguel Otero Silva "Belli başlı bütün yapıtlarımı El Nacional'den atıldıktan sonra yazdım" diyordu.

Venezuela Komünist Partisi üyesi olan Otero Silva, daha sonra sürgünde bulunduğu yıllarda Fransız Komünist Partisi'ne katıldı. Juan Vicenti Gomez'e karşı mücadele veren ve 28 Kuşağı diye anılanların arasında Otero Silva'nın seçkin bir yeri oldu.

Silva'nın ilk romanı *Ateş*'tir. Onu, *Su ve Akıntı, Honorio'nun Ölümü, Bir Numaralı Büro, Ölü Evler, Lope de Aguirre, İsa Olan Taş* izledi. Çeşitli edebiyat ve sanat ödüllerinin sahibi olan Miguel Otero Silva yaşamı boyunca komünist inancın, halkların kurtuluşu mücadelesiyle dayanışmanın örneğini verdi. Son olarak Reagan'ın Nikaragualı karşı-devrimcileri Simon Bolivar'a benzetmesi üzerine en şiddetli karşı çıkışlarından birini yapmıştı.

1980 yılında Lenin Barış Ödülü alan Otero Silva'ya, Venezuela Ulusal Meclisi 1985'te seçkin bilim ve kültür adamlarına verilen Luis Beltran Prieto Figueroa ödülünü vermişti. Otero Silva geçtiğimiz Mayıs ayında da Küba hükümetinin kültür alanında verdiği Felix Varela Nişanı'nı almıştı. Otero Silva ayrıca iki kez senatörlük yapmış, bir kere de meclis üyeliğine seçilmişti. Venezuela Devlet Başkanı ve hükümetin kararıyla cenazesi binlerce kişinin katıldığı resmi törenle kaldırıldı. Başta Fidel Castro ve Nikaragua Devlet Başkanı Daniel Ortega olmak üzere pek çok ülkeden devlet adamı, aydın ve sanatçı Silva'nın ölümünden duydukları üzüntüyü belirtti.

Duisburg'da edebiyat akşamları

Duisburg'da uzunca bir zamandır süren Edebiyat Akşamları Türk-Danış'ın yönlendiriciliğinde devam ediyor. Her ay iki kez yapılan edebiyat akşamlarının konuğu daha çok bölgede yaşayan Türkiyeli amatör yazarlar ve şairler.

Eylül ayının altısında yapılan söyleşiye öğretmen Mevlüt Asar şiirleriyle katıldı. Mevlüt Asar çok sayıda şiirini okuyuculara sundu ve geniş ilgi gördü. Şiirlerinde daha çok gurbet, özlem ve demokrasi konularına ağırlık veren Mevlüt Asar henüz şiirlerini kitaplaştırmadı.

Edebiyat söyleşisi yazar Ömer Polat'ın "Saragöl" adlı romanının tanıtılmasıyla devam etti. Ömer Polat'ın da hazır bulunduğu söyleşide yazara romanı üzerine çeşitli sorular yöneltildi ve toplantı karşılıklı sohbetle bir süre daha devam etti.

Çok sayıda okuyucunun katıldığı Duisburg Edebiyat Akşamları, bu bölgede yaşayan Türkiyeliler için gelişen ülke edebiyatımızla kurulan sağlam bir köprü görevini görüyor.

«Ateş» ve «Aydınlık»ın yazarı Henri Barbusse

Henri Barbüsse

Çağımızın büyük yazarlarından biri olan Henri Barbusse 1873 yılında Sen'de doğdu. Edebiyat yaşamına şiirle başlayan yazarın ilk şiir kitabı "Ağlayan Kızlar" adını taşıyor. Daha sonraları roman yazmaya başlayan Barbusse, 1903'de "Ricacılar" ve 1908' de de "Cehennem" adlı romanları ile edebiyat çevrelerinin dikkatini üzerine topladı. Ancak bu romanları yazdığı yıllarda o, sıradan bir edebiyatçı, toplumsal sorunlara uzak bir kişiydi. İşte bu niteliği onu I. Emperyalist Paylaşım Savaşı'na gönüllü olarak katılmaya sevketti. Bu sıralar bütün dünya, özellikle Avrupa derin bir savaş hummasına tutulmuş, "yurdun savunulması" şiarı adı altında milliyetçilik önü alınmaz bir şekilde yaygınlaşmıştı. Henri Barbusse de bu etki ile savaşa katılmış, fakat kısa sürede savaşın insanlığı yokeden, bütün değerleri altüst eden çirkin yüzünü bizzat cephede savaşarak görmüştür.

"Ateş" işte bu ortamda yazıldı. Barbusse, "Ateş" romanında savaşı hazırlayan emperyalist güçleri değil, bizzat savaşan insanların acılarını, ızdıraplarını ve savaşı hazırlayanlara karşı öfkesini dile getirdi. Savaş, kahramanlık ve milliyetçilik gibi soyut kavramlara karşı, hayatın gerçek değerlerini, insanı insan yapan acı, umut, fedakarlık ve zaafları öne çıkaran yazar, bu özellikleri, birlikte çarpıştığı sıradan insanlarda gözlemledi ve onların bu yüce duygularını destansı bir biçimde gözler önüne serdi.

"Ateş" 1916 yılında yayınlandığı zaman hemen tüm dünyada büyük yankılar uyandırdı. Aynı yılda roman "Goncourt" ödülünü alınca Henri Barbusse ismi savaşa karşı savaşan mazlum insanların ve ulusların simgesi oldu. Tüm dünya işçi sınıfının ve ilericilerin ona karşı gösterdikleri sevgi savaş tekellerini ürküttü, onların şiddetli tepkilerini üzerine topladı.

1917 yılında Barbusse iki arkadaşı ile birlikte "Eski Muharipler Cumhuriyetçi Derneği"ni kurdu. Bu derneğin Lyon Kongresini topladı ve derneğin çalışma ilkelerini saptadı. Amacı cephede çarpışan insanları bir araya getirmek, anti-savaş potansiyel bir güç oluşturmaktı. O, bununla da yetinmedi; eksi muhariplerin Enternasyonal Birliğini oluşturmak için kolları sıvadı. Arkadaşlarıyla birlikte bu uğurda büyük çabalar ve bitmez tükenmez enerji sarfetti. 1920 yılında Cenevre'de bu derneğin uluslararası birliğini oluşturdu. Cephede birbirine karşı savaşan insanların kardeşliğini ve birliğini sağladı. 1920-21 yıllarında yeni bir dünya için savaşanların ön saflarında bulundu. Arkadaşları ile birlikte "Aydınlık" dergisini kurdu ve derginin baş editörlüğünü yaptı.

I. Paylaşım Savaşı'ndan sonra enternasyonalist düşünceyi benimseyen Barbusse, ölümüne kadar bu düşüncesinin savunuculuğunu yaptı. Büyük Ekim Devrimi'ne sarsılmaz bağlarla bağlandı. Onun yüce idealleri uğruna bütün dünyayı dolaşarak ezilen insanlığın mutlu geleceğine ışık tuttu. Ekmek, barış ve özgürlük isteyen milyonlarca insanın sevdiği ve takdir ettiği Barbusse zincirlerden kurtulmak için savaşan insanlığın davasına bütün bilinciyle sarılmış gerçek bir aydındı. Bütün dünyada faşizme, emperyalizme ve gericiliğe karşı ayaklanan insanların başında arkadaşlarıyla birlikte hep yerini aldı.

III. Enternasyonale katıldığını bütün dünyaya ilan eden Barbusse, bu sıralarda "işçi yardımı" ve "Anti-emperyalist Birlik"in de kurucuları arasında yerini aldı. 1922 Mayısında kuruluşundan beri başkanı bulunduğu "Eski Muharipler Derneği"nin faaliyetlerinden dolayı takibata uğradı.

Henri Barbusse 1922'den 1930'a kadar sıhhati hiç de elvermediği halde, emperyalizm ve faşizm aleyhine uluslararası pek çok kongrelere katıldı. Bunları teşkilatlandırdı. 1925 Temmuzunda Fransız emperyalizminin mazlum Fas halkına karşı açtığı sömürge ve yağma savaşına karşı Barbusse, "Fikir İşçilerine" adını taşıyan ünlü bildirisini yayınladı. Bu bildiri ile bütün dünya aydınlarına seslendi, Fransız sömürgecilerinin mazlum Fas halkına karşı giriştiği, talanı ve barbarlığı insanlığın gözü önüne serdi.

1925 yılında Barbusse, Balkanları dolaşarak beyaz terör üzerine anketler yaptı. O sıralar Bulgar faşizmi, Bulgar halkının en yiğit evlatlarını ya kurşuna diziyor, ya da mahpus damlarında çürütüyordu. Koyu Bulgar faşizminin en mahrem yerlerine girmeyi başaran Barbusse, bu incelemeleri ve faşizme ilişkin somut gözlemlerini dile getiren "Cellatlar"ı yayınladı.

Henri Barbusse, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne büyük bir sadakatla bağlandı. Bu ülkeye çeşitli zamanlarda seyahatler yaptı. İlk işçi sınıfı iktidarının başarıları onda büyük izler bıraktı. "Gürcistan ve Rusya'ya Bakınız Ne Yapmışlar" adlı eseri bu izlenimlerinin ürünüdür. "İsa" ve "İsa'nın Yudaları" isminde kitapları da vardır.

Barbusse 1928 yılında haftalık "Monde" dergisini kurdu. Bu derginin ölünceye kadar baş editörlüğünü yaptı. "Monde", savaş ve faşizm aleyhinde çalışan devrimci kültürü koruyucu bir işlev üstlendi. Barbusse 1932 yılında "Devrimci Sanatçılar ve Yazarlar Derneği"ni kurdu.

Derneğin kurucuları arasında bulunan en yakın arkadaşları Romain Roland, Maksim Gorki, Andre Gide ile birlikte "Komün" dergisini de yönetti.

Henri Barbusse 1932 yılı 27 Ağustosunda savaşa karşı kongreyi Amsterdam'da topladı. Kongrenin tüm çalışmalarını Romain Roland'la birlikte yürüttü. Bu kongrenin sonunda "Emperyalist Savaşa Karşı Enternasyonalist Kongre"nin toplanması kararlaştırıldı. Kongre, 4 Haziran 1933'de Paris'de Pleyel Salonunda toplandı.

Henri Barbusse'ün savaşta yaralanmış olmasından ötürü sağlık durumu hiç düzelmedi. Sık sık hastalandı. Buna rağmen o, inandığı dava uğruna dünyayı dolaşmaktan geri durmadı. 1933 yılında Amerika'ya giderek "Faşizme va Savaşa Karşı Amerikan Birliği" ne, aynı yıl toplanan "Dünya Öğrenci Kongresi"ne etkin bir şekilde katıldı. 1935 yılında Paris'te toplanan "Enternasyonal Gazeteciler Derneği" nin başkanlığına getirildi.

Henri Barbusse çağımızın edebiyat alanındaki en büyük dehalarından biriydi. Onu diğer büyük edebiyatçılardan ayıran özelliği, bir aydın olarak işçi sınıfına ve onun dünya görüşüne bağlılığı yanında, bir işçi sınıfı eylemcisi olarak tüm yaşamını bu mücadele uğruna adamış olmasıdır. O, "Ateş" ve "Aydınlık" romanları ile edebiyat dünyasına iki klasik bırakmakla yetinmedi. Bunun yanında pekçok güzel gazetecilik örneği ve "Lenin", "Stalin" adlı otobiyografik kitapları ile de bu alandaki yeteneğini ispatladı.

Barbusse, 1935 yılında Sovyet yazarları ve sanatçıları tarafından Moskova'ya davet edildi. O yıl toplanan Enternasyonal'in 7. Kongresine katıldı ve burda coşku ile alkışlandı.

Barbusse, Moskova'da hastalandı. 8 gün boyunca bütün ihtimama karşın 30 Ağustos günü dünyaya gözlerini kapadı. Barbusse'ün tabutu üç gün Moskova Konservatuarına konuldu ve milyonlarca Sovyet vatandaşı işçi sınıfının bu büyük yazarına karşı saygıda bulundu. Tabutu büyük bir törenle Fransa'ya gönderilen Barbusse'ü Fransa'da 400 bin kişilik büyük bir kitle karşıladı. O'nu "Kömüncülerin" yanına büyük bir ihtiramla uğurlayarak sınıf görevlerini yerine getirdiler.

Mezarlıktan çıkan bütün halk büyük bir acı ile karısına şöyle sesleniyordu: "Metin olunuz! Yalnız değilsiniz, onu biz de kaybettik!.."

Evet Henri Barbusse'ü kaybedeli tam elli yıl oldu ama onun adı ve eserleri sınıf mücadelesinde hâlâ bir simge olarak yaşıyor. "Ateş" ve "Aydınlık" romanlarını okumak ölümünün ellinci yılında Barbusse'e gösterilen saygının küçük bir belirtisi olacaktır.

Henri Barbusse için ne dediler?

LENİN

"Kitlelerde inkilapçı şuurun göze batacak kadar arttığı, her yerde görülmektedir. Bunun en kuvvetli delillerinden biri de, Henri Barbusse'ün 'Ateş' ve 'Aydınlık' adlı romanlarıdır. Bu romanlardan birincisi Fransa'da 230.000 nüsha basılmış ve daha şimdiden bütün dünya dillerine çevrilmiştir. Kendi görüşleri ve peşin hükümleri tarafından tamamiyle ezilmiş, tamamiyle cahil bir küçük burjuvanın, tamamiyle cahil kalmış bir sokak adamının, en çok da savaşın etkisiyle bir inkilapçı haline gelmesi, sonsuz bir hakikatla, ustalıkla, kuvvetle gösterilmiştir."

GORKİ

"Barbusse 'Ateş' adındaki eseriyle 914-918 (emperyalist harbi) cinayetini parlak bir şekilde ilk defa aydınlatanlardan biri oldu. Barbusse, Avrupa entellektüellerine proletarya saflarında namuslu, kahramanca çalışmayı ve geçmiş devirlerin bütün tarihi vasıtasıyla kendisini empoze eden faaliyet tarzını gösterenlerden biri oldu. Yalnız bu çalışma, iktidar ve kabiliyetlerin sonsuz gelişimini mümkün kılan ve dünyayı değiştiren entellektüel kudretin serbest ve geniş çoğalmasını emniyet altına alır.

Dünyanın menfur ve iğrenç taraflarıyla mücadele eden (Barbusse)'e son defa refakat ederken S.S.C.B.'nin genç yazarları onun yerini dolduracak yüzlerce Hanri Barbusse yetiştirmeyi vadetmek, Hanri Barbusse gibi binlerce devrimci militan yaratmak mecburiyetindedirler."

ROMAIN ROLAND

"Barbusse, insanları birbirinden ayıran ve onları iki düşman kampa bölen hakiki farkın ırki değil sınıfsal olduğuna inanıyor ve bütün ülkelerin sömürücü ve köleleştirici kuvvetlerine karşı, bütün ülkelerin işçilerini birleştirmek arzusuyla tutuşuyordu. Bu kudretli yürüyüşün, dünyanın her tarafından gelen seslerle bir nehir gibi kabardığını görmekle sevindi. İkinci sevinci ise, ölmeden, bir neferi bulunduğu Komintern 7. Kongresi'nin ilk toplantısında hazır bulunmak ve Komünist Enternasyonal'in parlak zaferi görmekle oldu.

İman ve savaşla dolu bir hayat içinde, Kremlin'in duvarları arasında, usta Lenin'in, enternasyonal proletarya devriminin, kahraman ermişleri olan muhteşem ölülerin arasında son nefesini vermek ne büyük bahtiyarlıktır."

(Çeviriler Suat Derviş'e aittir.)

«yazmanızı buyuran nedeni araştırıp ele geçirmeye bakınız»

Genç şairlere mektuplar

Tanınmış Çek şairi Rainer Maria Rilke (1885-1926)'nın bir mektubuna yer vermek istiyoruz sayfalarımızda.

Yayınladığımız mektupta Rilke, şiirlerini değerlendirmesi için kendisine gönderen bir genç okuruna cevap veriyor. Bizim mektupta değinilenlerden ayrı olarak söylemek istediklerimiz ise şunlardır:

Gazete mutfaklarında çalışmış olanlar bilirler, sürekli olarak yayınlamamızı istedikleri şiirler alırız. Bunları tek tek değerlendirecek durumumuz yoktur, yayınlamamız da mümkün değildir, ancak hep içimiz buruk olarak bir kenara bırakmak zorunda kalırız. Ozan millet olduğumuz, düzyazıdan ziyade şiire yatkın olduğumuz hep söylenmiştir. Bunu duygusal yanımızın ağır basması sonucu oluşan bir durum olarak değerlendirip olumlu yorumlara gidenler de vardır. Ancak çıkan ürünlerin çoğunlukla pek sıradan olması bile yaratıcıların bu konudaki heveslerini kırmamış, aynı düzende, birbirinin benzeri şiirler yazılmaya ve yayınlanmaya başlanmıştır.

Elbette her kültürün genç şairleri olacaktır ve bunların yazdıklarını yayınlayan ve eleştirileriyle geliştirmelerine katkıda bulunan edebiyat dergileri bulunacaktır. Ancak gazetemiz sınırlı sayfalarını bu tür şiirlere ayırmaktan ziyade, genç şairlerin bilgi ve görgülerini geliştirmeye katkıda bulunacak eserlere yer vermeye ve yetişkin ustaların eserlerini tanıtmaya özen göstermektedir. Böylesi bir yolun dünyadaki ve dilimizdeki mevcut kültür birikiminin özümlenmesine katkıda bulunacağını düşünüyoruz.

Çok Sayın Bay,

Mektubunuz birkaç gün önce elime geçti ancak. Bana karşı beslediğiniz büyük ve sevindirici güven için teşekkür etmek isterim. Bundan fazla yapabileceğim pek birşey yok sizin için. Dizelerinizin niteliğini enine boyuna ele almam olanaksız; çünkü bunları şu ya da bu biçimde eleştirmek gibi bir düşünce aklımın ucundan geçmez. Eleştirici sözler kadar bir sanat yapıtına uzak düşen başka sözler yoktur: Her seferinde ele geçen az ya da çok yanlış anlamalardır yalnız. Nesnelerin tümü çokluk bizim inandırılmak istediğimiz kadar kavranabilir ve dile getirilebilir türden değildir; olayların büyük bölümü dile getirilemez, şimdiye dek hiçbir sözün ayak basmadığı bir mekanda gerçekleşirler. Ve hepsinden az dile getirilebilenleri de sanat yapıları, bizim geçici yaşamlarımızın yanısıra kalıcı nitelikteki yaşamlarını sürdüren bu gizemsel varlıklardır.

Bunu başta böyle belirttikten sonra, izin verirseniz size yalnız şu kadarını söyleyeyim ki, dizeleriniz kendine özgü bir niteliği içermiyor, ama kişisel doğrultuda suskun ve gizli tohumları barındırıyor bünyesinde. ("Ruhum" adındaki son şiirde hepsinden çok hissettim bunu; şiirde söz ve biçime dönüşmek isteyen kendine özgü bir şeyler bulunmakta. Ve o nefis şiir Leopardi'ye'de bu Büyük ile, bu Yalnız ile belki bir çeşit akrabalığın gelişip boy verdiği görülüyor. Ama yine de şiirler kendi başlarına bir varlıktan yoksun, bir bağımsızlık özelliği taşımıyor, son şiir de, Leopardi'ye şiiri de böyle. Şiirinizi okurken, bunlarda bir eksiklik sezinlemiş, ama ne olduğunu kestirememiştim; şiirlerin yanısıra yollamak lütfunda bulunduğunuz mektup sözkonusu eksikliği pek güzel açıklıyor.

Şiirlerinizin iyi olup olmadığını soruyorsunuz. Bana yöneltiyorsunuz bu soruyu. Daha önce başkalarına yönelttiniz. Dergilere yolluyorsunuz şiirlerinizi. Onları başka şiirlerle karşılaştırıyorsunuz ve kimi dergilerin yazı işleri kurullarının şiirlerinizi geri çevirmeleri sizi tedirgin ediyor. Mademki bir öğüt için başvurdunuz bana, size bu gibi girişimlerden tümüyle el çekmenizi söyleyeceğim. Gözlerinizi dışarılara çevirmişsiniz; ama işte şu an, en başta vazgeçmeniz gereken şey. Kimse size akıl veremez ve yardım edemez, hiç kimse. Tek çıkar yol, gözlerinizi kendi içinize çevirmenizdir. Size yazmanızı buyuran sebebi araştırıp ele geçirmeye bakınız. Bu nedenin yüreğinizin en dip köşesinde kök salıp salmadığını araştırınız. Yazmanız diyelim ki yasaklandı, ölür müydünüz o zaman, ya da yaşar mıydınız eskisi gibi, bunu açıklayın kendi kendinize. Özellikle şunu yapın: Gecelerinizin en sessiz saatinde kendinize şu soruyu yöneltin: İlle de yazmam gerekiyor mu? Deşin içinizi, diplere inin, derinlerden bir yanıt ele geçirmeye çalışın. Ve bu yanıt onaylayıcı nitelik taşıyorsa, sorduğunuz sorunun karşısına "Evet yazmam gerekiyor" gibi güçlü ve yalın bir yanıtla çıkabiliyorsanız, o zaman bu zorluğa göre kurun bu yaşamınızı; en sudan, en değersiz saatine varıncaya kadar yaşamınızı bu içtepkisel zorlamanın bir simgesi ve kanıtı yapınız. O zaman yeryüzündeki ilk insan gibi, gördüğünüz, yaşadığınız, sevdiğiniz, yitirdiğiniz ne varsa dile getirmeye uğraşınız. Sevi şiirleri yazmaya özenmeyiniz, herkesin pek aşinası bulunduğu, pek alışılmış biçimlerden kaçınız, hepsinden zordur bunlar, çünkü geçmişten iyi denebilecek, hatta kimisi nefis yığınla şiirin elde bulunduğu bir alanda özgün şeyler yaratabilmek büyük bir gücü, olgun bir beceriyi gerektirir. Dolayısıyla genel temalardan kurtulup, kendi günlük yaşamınızın temalarına sığınınız; hüzünlerinizi, isteklerinizi, geçici düşüncelerinizi, her hangi bir güzelliğe duyduğunuz inancı anlatınız; içten, sessiz, alçakgönüllü bir açıkyüreklilikle anlatınız bütün bunları; ruhunuzdakileri dışa vurabilmek için çevrenizdeki nesnelerden, düşlerinizdeki imgelerden, anımsamalarınızdaki görüntülerden yararlanınız. Günlük yaşamınız size yoksul gözüküyorsa, suçlamayız onu; kendi kendinizi suçlama konusu yapıp, günlük yaşamın zenginliklerini sahneye davet edebilecek kadar şair sayılamayacağınızı söyleyiniz kendinize; çünkü yaratıcı kişiler için yoksulluk diye birşeyin sözü edilemez. Diyelim bir tutukevindesiniz de duvarlar dış dünyanın seslerinden hiçbirini içeri koyuvermiyor, duygularınız tarafından algılanmasını önlüyor bunların. Böyle bir durumda bile çocukluğunuz, bu harikulade, bu krallara yaraşır zenginlik, bu anımsamaların hazinesi hâlâ sizin içinizde değil midir? Dikkatinizi bu hazineye yöneltiniz. Bu uzak geçmişe gömülmüş heyecanları çekip çıkarınız günışığına; böylelikle kişiliğiniz sağlamlaşacak, yalnızlığınız açılıp yayılarak loş bir eve dönüşecek ve başkalarının gürültüsü bu evin uzağından geçip gidecektir. — Bu içe yönelişten, bu özdünyanın derinliklerine gömülüşten şiirler doğarsa, bunların iyi şiirler sayılıp sayılmayacağını kalkıp bir kimseye sormayı aklınızdan geçirmeyiniz. Beri yandan, bu çalışmalarınıza dergilerin ilgisini de çekmeye kalkışmayınız; çünkü bu şiirlerde sizin sevimli ve doğal mülkünüzü görecek, kendi yaşamınızdan bir parça ve bir ses bulacaksınız. Bir sanat yapıtı, zorunluluktan doğmuşsa iyidir ancak. Üzerinde bir yargı verilirken hangi yoldan doğup çıktığına bakılır sanat yapıtının; bunun dışında bir başka yargılama biçimi yoktur. Dolayısıyla, çok sayın Bay, size verilecek şu öğütten başkasını bulamadım: kendi içinize dalıp, yaşamınızın fışkırıp çıktığı derinlikleri araştırınız; yaşamınızın kaynağına ulaştınız mı, ille de yazmam gerekiyor mu? sorusunun yanıtını ele geçirmiş olacaksınız. Nasılsa öyle kabul edin yanıtı, şu ya da bu biçimde yorumlamaya kalkmayınız. Belki yanıt, sanatçı olmak için dünyaya geldiğinizi açıklayacaktır sizin. O zaman bu yazgıya boyun eğiniz, karşılığında dışardan ne gibi bir ücretin size sunulacağını merak etmeksizin ağırlığını ve büyüklüğünü sırtlanınız. Çünkü yaratıcı kişinin başlı başına bir dünya oluşturması, aradıklarının tümünü kendi içinde ve kendisiyle bağlantı kurduğu doğada bulması gerekir.

Ama bakarsınız kendi içinize ve yalnızlığınıza bu inişten sonra şairlikten vazgeçersiniz. Yazmadan da yaşanabileceğini hissetmek, dediğim gibi, yazmalardan tümüyle el çekmek için yeterlidir. Ama o zaman bile, size salık verdiğim bu içedönüş için harcadığınız çaba boşa gitmiş sayılmayacaktır. Çünkü hemen arkadan yaşamınızın kendine özgün bir takım yollara kavuşacağı kesindir ve bunun da iyi güzel, zengin ve enine boyuna bir yaşam olmasını sözlerle anlatamayacağım kadar dilerim size.

Daha ne diyeyim, bilmem ki? Bana sorarsanız, herşeyi gereği gibi açıkladım; zaten size vermek istediğim bütün öğüt, gelişim sürecinizi büyümelerde sessiz ve ağırbaşlı geride bırakmanızdır; gözlerinizi dışarıya çevirmeniz ve ancak en içsel duygunuzun en sessiz saatinizde belki yanıtlayabileceği sorulara dışardan yanıt beklemeniz kadar ilgili gelişimi sekteye uğratacak bir başka şey yoktur.

Bana dostlukla emanet ettiğiniz şiirleri size geri yolluyorum. Bana karşı duyduğunuz güvenin büyüklüğü ve içtenliği dolayısıyla bir kez daha teşekkür ederim; mektubunuza aklımın erdiği kadar verdiğim açıkyürekli yanıtla, bir yabancı olarak haketmediğimden biraz fazlasına layık olmaya çalıştım bu güvenin.

En Derin Saygı ve İlgilerimle

Rainer Maria Rılke

Türkiye Komünist Partisi'nin 65. Kuruluş Yıldönümü kutlandı

TKP'nin 65. Kuruluş Yıldönümü Duisburg'da düzenlenen bir toplantıyla kutlandı. Toplantıya TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, DKP Genel Başkanı Herbert Mies, TİP Genel Başkanı Behice Boran da konuk olarak katıldılar. TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu'nun bir konuşma yaptığı toplantıya TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz'ın gönderdiği mesajı aynen yayınlıyoruz.

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesine,

Değerli yoldaşlar,

Mustafa Suphi ve yoldaşlarının Türkiye komünistlerini tek bir çatı altında birleştirmelerinin 65. yıldönümünde, Türkiye Komünist Partisi'ne, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin dost selamlarını iletirim.

Beşinci yılını dolduran faşist diktatörlük hızla yıpranıyor. Toplumun çeşitli kesimleri, şu veya bu ölçüde demokratik hakları için seslerini yükseltiyorlar. Mücadelenin ön safında işçi sınıfımız var. Demokratik hak ve özgürlüklerin en kararlı, en ısrarlı savunucusu bizler, tüm komünistler mücadelenin öncüsü olmanın sorumluluğunu taşıyoruz. Partilerimizin de içinde yer aldığı işçi sınıfı politik hareketi faşizme karşı mücadelede tüm demokrasi güçlerinin cephe birliğini inşa etmenin bilinciyle davranıyor. Elbirliğiyle oluşturduğumuz Sol Birlik, bu sürecin geliştirilmesinde önemli bir kilometre taşıdır.

Yoldaşlar,

Açık yüreklilikle belirtelim ki başardıklarımız başarmamız gerekenlerin yanında, yüce tarihi misyonumuzun bize yükümlediği hedeflerle kıyaslandığında pek mütevazi kalırlar. Şimdi önümüzde çok daha çetrefilli, çok daha güç ve beceri isteyen görevlerle karşı karşıyayız.

Marx, daha 1845'de, bilimsel dünya görüşünü ilk şekillendirmeye başladığı günlerde, "sorun"un "dünyayı değiştirmek" olduğunu söylemişti. Ve eseriyle dünyanın değiştirilmesi sürecine o güne dek görülmemiş bir ivme kazandırdı. Onun en yetkin takipçisi Lenin yoldaşın önderliğinde gerçekleştirilen Büyük Ekim Devrimi ise, insanlığın ileriye doğru evriminde yeni bir çağ açıyor ve böylece Marx'ın ünlü deyişi çok parlak bir örnekle taçlanmış oluyordu. Ve o günlerden bu yana, dünyanın dört bir köşesindeki Marksistler bilimin öngördüğü yoldan, elbirliğiyle dünyayı hızla değiştiriyorlar.

Bizlerin de, Türk olsun Kürt olsun Türkiyeli komünistlerin de verdikleri mücadelenin esas saiki budur, önce kendi dünyamızdan, yani Türkiye'den başlayarak tüm dünyayı değiştirmektir. Dünyayı değiştirecek toplumsal güç ise, ne ölçüde siyasi birliğini sağlamışsa, ne çapta yığınsal olarak mücadeleye koyulabiliyorsa, dünyamızın değiştirilmesi, yani önce zorba diktatörlüğün alaşağı edilmesi, daha sonra da emekçi halklarımızın sosyal ve ulusal kurtuluşlarının gerçekleştirilmesi o ölçüde imkân dahiline gelecektir. Ve ancak birliğini sağlamış, örgütlü, güçlü ve yığınsal davranabilen bir proletarya diğer emekçi katmanları, öteki demokrasi güçlerini kendi etrafına toplayabilecektir.

Yoldaşlar, bu anlamda, yani dünyanın değiştirilmesi sürecinde bugün bizlere düşen en acil görev, hangi düzeyde olursa olsun oluşturulması gereken birlikleri, en kapsamlı ve en yetkin bir şekilde gerçekleştirmek, yığınları mücadeleye kazanmak ve ortak hedeflerimiz doğrultusunda onları seferber etmektir. Marx'a, Lenin'e, Türkiye komünistlerinin ilk birliğini sağlayan Mustafa Suphi'ye ve yoldaşlarına layık olduğumuzu göstermenin de yolu budur. Elbirliğiyle davrandığımızda üstesinden gelemeyeceğimiz güçlük olamayacağı inancıyla, sizlere Partimizin en sıcak yoldaşlık ve beraberlik duygularını iletirim.

TÜRKİYE'DE ABD ATOM YIĞINAĞI

(Baştarafı 1. sayfada)

cak yeni bir ülke "yaratmayı" gerekli kılmıştı. Ya Türkiye, ya Yunanistan...

● Türkiye'nin demokratik bir siyasal rejimle böyle bir anlaşmayı gerçekleştiremeyeceği belli olmuş, hatta bu anlaşmanın avukatlığını üstlenen bir dışişleri bakanı (H. Erkmen) parlamento tarafından düşürülmüştü.

● Türkiye'deki 12 Eylül faşist darbesi ile Pentagon-CIA ilişkileri, diğer pekçok faktörün yanı sıra, SİA'nın yürürlük şartlarının yaratılması amacına da bağlanarak kurulmuş ve gerçekleştirilmiştir.

● Faşist askeri cuntanın 12 Eylül'den sonraki ilk işlerinden biri, işte bu SİA'nı yürürlüğe sokmak ve ABD'ye bir dizi askeri yeni imkanlar sunmak olmuştur. Bu husus günlük basında dahi yazılıp işlenmiş ve Cunta, alemin bildiği bu gerçeği yalanlamaya dahi cesaret edememiştir. Ve bütün bunlardan sonra AP Ajansının haberi şöyle geçmektedir:

● — "Türkiye ile askeri bağları genelde sıklaşan ABD'nin bu ülkedeki nükleer güçlerini, Amerika'daki karadan atılan füzeler ve B-52 bombardıman uçakları gibi, teyakkuz durumuna geçirdiği belirtildi. ABD'nin Türkiye'deki nükleer silahları hızlı bir gelişme aşamasında bulunuyor. ABD Türkiye'yi Sovyetler Birliği'ne baskıyı artırmak için istekli ve güvenilir bir ortak olarak görüyor. ABD'nin Türkiye'de 500 nükleer başlığı var..."

Bu gibi konular "tabu" ilan edilip tartışmaları yasaklandığı için, kökeni Avrupa'daki Amerikan Hava Kuvvetleri Karargahı'nın çıkardığı "Cephane Bülteni" isimli dergi bile olsa, "gerçeğin tekzip edilmesi" gerektiğinden ötürü "yalanlanmış"tır.

KONGRE ÜYELERİ

(Baştarafı 1. sayfada)

Kongre üyeleri, neden davanın görülmekte olduğu "bağımsız" mahkemelere değil de Evren'e başvuruyorlar. K. Evren, 12 Eylül'den sonra açılmış siyasi davaların "bağımsız mahkemelerde görüldüğünü" her fırsatta açıklamışken, "yargı bağımsızlığından", yüzü kızarmaksızın sık sık sözetmişken, Barış Derneği davasıyla ilgili mektup K. Evren'e postalandığına göre, cümle alemin bildiği şeyi demek ki ABD Kongre üyeleri de biliyormuş. Bu kadar uzaktan bile, Türkiye'de insan haklarının bulunmadığı görünüyormuş. Her şeyin, bu arada yargının ve bütün cezalandırma sisteminin de Evren'den sorulduğu, saklı kalmıyormuş.

Mektup doğru adrese yazılmış!

SÜMERBANK İŞÇİLERİ

(Baştarafı 1. sayfada)

ye'de pekçok şey gibi, "dolandırıcılık" yöntemleri de gelişti. Hükümet en büyük dolandırıcı rolünde amatörlere örnek oluyor. Daha önce Karabük Demir Çelik fabrikası emekliye sevkettiği işçilere kıdem tazminatı olarak, satılmayan hurda demirleri ödemişti. Köylülere ürün bedellerini "çek"le ödemiş ama aylarca sonra bu çekler "karşılıksız" çıkmıştı. Şimdi de "işçileri işveren yapma" vaadiyle hurda fabrikayı 1800 işçiye satıp onları dolandırmak istiyor.

Dolandırıcılık 12 Eylül rejiminin şanındandır.

DAYANIŞMA MUHABİRİ BİLDİRİYOR:

Kadın Festivali başarıyla sonuçlandı

DKP tarafından düzenlenen Kadın Festivali 8 Eylül günü F.Almanya'nın Bottrop kentinde yapıldı. Festivale 2500'ün üzerinde kadın ve kadın hareketiyle dayanışma içinde bulunan erkeklerin katıldığı bildirildi.

Günlük yaşamda kadının, sorunları, kadın hareketinin gelişen politik-kültürel örgütlenmeleriyle ilgili çok sayıda tartışma forumları yapıldı. Düzenlenen standtlarla F.Almanya ve dünya kadınlarının mücadelelerinden örnekler sunuldu. Çeşitli uluslardan kadınların ilgiyle izlediği festivalde ülkelerin folklorik çalışmalarından örnekler gösterildi. DKP'nin kadın örgütleri, gençlik örgütleri, mini tiyatro parçalarıyla festivali zenginleştirdiler. SDAJ üyeleri 12. Dünya Öğrenci ve Gençlik Festivali ile ilgili diyalar gösterdi. ANC için bağış toplandı. Ayrıca festivalde çocuklar için bir çadır kurularak onlara özel gösteriler yapıldı.

Festivaldeki forumlarda tartışılan konular şunlardı:

● İşsizlik. Kadınlar arasındaki işsizlik.

● Kadın hareketi olmaksızın barış nasıl olurdu?

● Daha iyi günlerin verilmesini beklemiyoruz, hakkımızı kendimiz kazanacağız.

● Yaşamı sevdiğimiz için Hitlere karşı ortak savaştık.

● Kadın haklarını savunmak.

● Komünal politikada kadınlar neredEdir.

● Tepeden tırnağa sadece sevgi mi sunulmalı?

● Nairobi'deki Dünya Kadınlar Konferansı'nda neler oldu?

Kadın Festivali başladığı coşku ile gecenin geç saatlerinde sona erdi.

12 EYLÜL PROTESTO EDİLDİ

(Baştarafı 3. sayfada)

muoyuna duyuruldu.

F.Almanya'nın 56 şehir ve kasabasında ortak olarak düzenlenen eylem haftasında açık oturum, uyarı nöbetleri, afişleme, bildiri dağıtımı, yürüyüş ve geceler protesto eyleminin başlıcalarındandı. Onbinlerce bildirinin dağıtıldığı eylem haftası, daha önceki yıllarda yapılan tek yürüyüşe nazaran kamuoyu oluşturma açısından çok daha başarılı oldu. F.Almanya'daki çeşitli demokratik örgüt, sendika ve tanınmış kişilerin de desteklediği eylem haftası çalışmalarından elimize ulaşan bazı bölgelerin haberlerini aşağıda veriyoruz.

DUİSBURG

Duisburg'da düzenlenen 12 Eylül'ü protesto eylemleri şehrin değişik bölgelerinde yapılan afişlemeyle başladı. 9-10 Eylül tarihlerinde bilgilendirme standları kuruldu ve çok sayıda bildiri dağıtıldı.

13 Eylül tarihinde düzenlenen gösteride siyasi çalışmalarından dolayı Türkiye'yi terketmek zorunda kalan siyasi ilticacılar boyunlarına astıkları büyük boy kartonlarda 12 Eylül öncesindeki çalışmalarından takibata uğradıklarını, uzun yıllara varan hapis cezaları aldıklarını vb. yazarak nöbet tuttular. Aynı günün akşamı düzenlenen açık oturumda yine Türkiye'de ve T. Kürdistanı'nda Cunta'nın uygulamaları sergilendi. 14 Eylül günü düzenlenen yürüyüş daha sonra yapılan bir konuşmayla bitirildi.

GELSENKİRCHEN

12 Eylül faşist darbesinin 5. yılında Gelsenkirchen'de 9-14 Eylül günleri arasında çeşitli protesto eylemleri düzenlendi. Sol Birlik'i destekleyen demokratik örgütler şehrin işlek yerlerinde kurdukları bilgilendirme masalarında ortak bildiriler dağıttılar, faşist cuntanın 5 yıllık uygulamalarını demokratik kamuoyuna anlattılar. Uyarı nöbetlerinin de tutulduğu eylem haftası Gelsenkirchen'de AWO salonunda düzenlenen bir protesto gecesiyle bitirildi. Yapılan gecede ortak açıklamanın okunmasından ve örgütler adına konuşmalardan sonra kültür bölümünde sanatçılar tarafından halk türküleri söylendi, şiirler okundu.

AVUSTURYA

12 Eylül 1980'de silah zoruyla iktidarı gaspeden askeri faşist cuntanın 5. yılında, Av. Dev-Genç, Av.Devrimci İşçi, Gerçek'le Dayanışma, İlerici İşçiler ve DİBAF tarafından ortak bir eylem haftası düzenlendi.

Viyana'da 7 Eylül ve yine 9 Eylül'de kurulan standtlarda bildiriler dağıtıldı, örgütlerin yayınları sergilendi. 12 Eylül'de yaklaşık 300 kişinin katıldığı meşaleli bir yürüyüş düzenlendi. Viyana'nın çoğu yerinde afişleme yapıldı ve 6 bin civarında bildiri dağıtıldı.

Beş örgüt tarafından düzenlenen Eylem Haftası 12 Ekim'de yapılacak "12 Eylül'ün Getirdikleri" konulu bir tartışma ve bilgilendirme toplantısıyla son bulacak.

İSVİÇRE

12 Eylül faşist darbesinin 5. yılında İsviçre'de bulunan Türkiyeli demokratik kitle örgütleri bir protesto mitingi yaptılar. Sol Birlik'i destekleyen örgütlerin yanı sıra başka demokratik örgütlerin de katıldığı yürüyüş ve mitinge 1000'in üzerinde insan katıldı.

HOLLANDA

12 Eylül faşist darbesinin 5. yıldönümünde Hollanda'da çeşitli protesto eylemleri gerçekleştirildi. 14 Eylül'de Sol Birlik Hollanda Komitesi ve diğer örgütlerin katılımıyla bir yürüyüş düzenlendi. 600'ün üzerinde insanın katıldığı yürüyüşü Hollandalı değişik örgütler de desteklediler.

FRANSA

Paris'te 19 örgütün katıldığı, 5. yılında 12 Eylül faşizmini protesto mitingi başarılı geçti. Sol Birlik taraftarlarının aynı pankart altında katıldığı yürüyüş Fransa'da özgürlük simgesi olarak benimsenen Bastille Alanı'na kadar sürdü.

FRANKFURT SEMİNERİ

(Baştarafı 3. sayfada)

larına rağmen, demokratikleşme yolunda en ufak bir gelişme gözlenmiyor. Çünkü, henüz Türkiye'de düşünce ve örgütlenme özgürlüğü, sendikal haklar, basın-yayın özgürlüğü, eğitim ve bilim özgürlüğü, mahkemelerin bağımsızlığı, kişi ve konut dokunulmazlığı, toplantı ve gösteri yapma hakkı bulunmuyor." dedi. Daha sonra Vasıf Öngören'in kurduğu Türk Tiyatro Grubu "Yeni Kuşak" isimli bir oyun sergiledi.

13 Eylül günü düzenlenen seminerde ise, Türkiye'de bugünkü sendikal hareket üzerine Oya Baydar, Türkiye'deki ekonomi,politika üzerine Orhan Silier, Türkiye'de dil üzerine yasaklar ve eğitim politikası üzerine H. Çolak birer konuşma yaptılar. Seminerden sonra "Dayanışma ve Birlikte Çalışma" konulu bir tartışmalı toplantı gerçekleştirildi. Aynı günün akşamı, siyasi iltica talebi kabul edilmeyerek geri gönderilmek istenen ve bu durumu protesto etmek için intihar eden. K. Altun'la ilgili "Kemal Altun ve Dünyası" adlı bir tiyatro oyunu gösterildi.

İşçinin Sözlüğü

HAZIRLAYAN: FEVZİ DEVECİOĞLU

DIŞ KREDİLER

Yabancı hükümetler ve uluslararası örgütler tarafından verilen kredilerdir. Batı'nın verdiği krediler, emperyalizm çağına özgü sermaye ihracının biçimlerinden biridir. Emperyalist ülkeler için krediler, pazar ele geçirme ve kredi alan ülkelerden ham madde kaynakları sağlama araçlarının en önemlilerindendir. Emperyalist devletler, bu krediler yolu ile, krediyi alan ülkeleri ekonomik ve politik bakımdan kendilerine bağımlı hale getirmektedirler. Çünkü, gelişmekte olan memleketler, dış borçlar yolu ile kreditör devletlerin bağımlılığı altına düşmektedirler. Tekelci kapitalizmden önceki dönemde dış borç kreditörleri genellikle yabancı kapitalistler ve özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda tekelci devlet kapitalizminin yaygınlaşması yüzünden, dış borçlar devlet eliyle verilmeye başlanmıştır. Zamanımızda en büyük sermaye ihracatçısı ülke, Amerika Birleşik Devletleri'dir. Bu devlet borç ve "yardımlar" yolu ile, dünyanın çeşitli ülkelerinde anti-demokratik ve gerici rejimleri ayakta tutmaktadır. Günümüzde Alman Federal Cumhuriyeti, Japonya, Fransa ve İngiltere de sermaye ihraç eden ülkeler arasındadır. Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası gibi uluslararası örgütler de dış borç veren örgütlerin başında gelmektedir.

Emperyalist devletlerin verdikleri borçlar, gerçekte, az gelişmiş ülkeleri soyma ve ekonomik, siyasi, askeri ve kültürel bağımlılaştırma biçimleridir. Buna karşılık, sosyalist ülkelerin yardımları, tam tersi ilkelere dayanmaktadır. Örneğin, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler, Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerine proletarya enternasyonalizmi ve kardeşçe yardım ilkelerine dayanarak kredi vermektedir. Sosyalist ülkelerin dış kredileri, az gelişmiş ülkelerin sanayilerine yardım etmektedir. Gelişme halindeki ülkeler, bu yardımlarla, politik bağımsızlıklarını güçlendirmekte,ulusal ekonomilerini emperyalizmin boyunduruğundan kurtarmaktadırlar. Sosyalist ülkelerin kredileri, hiç bir ekonomik, politik ve askeri koşula bağlı değildir ve gelişmekte olan ülkelere son derece elverişli koşullarda verilmektedir.

Öte yandan, emperyalist devletler ve onların finans örgütleri, ödemelerin dolar ve altın değeri yüksek dövizlerle yapılmasını istemekte, sosyalist ülkeler ise, krediyi alan memleketlerin geleneksel ihracat ürünleriyle, aynı zamanda, verilen krediyle kurulan işletmelerin verdikleri kredilerin ödenmesini de kabul etmektedir. Nihayet sosyalist devletlerin verdikleri kredilerin ödenmesine, kredilerin veriliş tarihinden itibaren değil, kreditörlerin bütün yükümlülüklerini yerine getirmesinden, ilgili kuruluşu tamamlayıp işler hale getirmesinden sonra başlanmaktadır.

Sovyetler Birliği'nin gelişmekte olan ülkelere yaptığı yardımın yüzde 90 kadarı, üretim alanına, sanayi ve enerjinin gelişmesine düşmektedir. Bir karşılaştırılma yapılmasına yardım etmek için şunu belirtelim: Ortak Pazar ülkelerinin, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile bağlantısı bulunan 18 Afrika devletine verdikleri kredilerin sadece yüzde 1,5'u sanayi ve enerji kuruluşlarına ayrılmıştır. Emperyalist ülkeler, bu suretle, gelişmekte olan ülkeleri, kendilerine bağımlı birer tarım ülkesi bırakmak, sanayileşmelerini önlemek amacını gütmektedir.

"SUSAN TÜRKİYE"

(Baştarafı 1. sayfada)

Bunun da sebebi, Demirel ve Ecevit'in ve öteki burjuva "muhaliflerin" Evren cuntasına ve kurduğu siyasi rejime karşı bugüne kadar "suskun" kalmış olmalarıdır.

Demirel ve Ecevit'in çıkışlarının olumlu yanını hep saklı tutarak meseleyi "ibret verici" yanıyla görmek gerekiyor. "Konuşmayı" istemek ve savunmak ve hatta "konuşmak" tek başına demokrasi talebi için bir şey ifade etmiyor. Ne "konuşulacağı" ve "konuşulduğu" önemlidir. Rejim, eğer bundan sarsılacak ölçüde zarar görmeyecek ise eski siyasilerin konuşmalarına karşı olmamıştır. Siyasiler bunu anlayacak ölçüde bugüne kadar konuşmamış olduklarından, konuşup konuşamayacaklarını öğrenme imkânına da sahip olamamışlardır. Şimdi bu imkâna, üstelik hiçbir risk yüklenmeksizin sahip bulunduklarını görmeleri, kendileri için belki ama demokrasi için "umut" sayılmamalıdır.

Konuşabilecekleri kanıtlandı! O halde bundan sonra ne konuşacaklar. Bütün mesele burada düğümleniyor. Demokrasiye, özgürlüklere, faşizme ve en önemlisi halk kitlelerinin haklarına ve isteklerine ilişkin ne gibi "anlaşılır" şeyleri ileri sürecekler?..

Susmaktan konuşmaya geçmenin ne olup ne olmadığı ve bundan demokrasi için ne çıkacağı, bundan sonraki "konuşmalara", hatta bunun laf olarak kalmayıp fiili mücadeleye dönüşüp dönüşemeyeceğine bağlı olarak anlaşılacaktır.

POLİS YASASI

(Baştarafı 1. sayfada)

edilmesi gerekli "başıbozuk" bir sürü gibi görme alışkanlığında oldukları da bilinir.

Şimdi farklı olan, ekonomik, siyasi ve sosyal yaşamında insanların özgür olmayan durumlarını, onların kişisel dünyasına da taşırma eylemidir. İnsanlar hiç bir alanda kendilerini özgür hissetmemelidirler ki, devletin yasağı, oynarken, severken, coşarken ve ağlarken de üstlerinde olmalıdır ki, kendilerine dayatılan yaşama biçimine kölece boyun eğebilsinler. Öyle değil midir zaten; zindanda dahi insan özgür olabilir ve o takdirde özgürlük yokedilememiş demektir.

RUHİ SU

(Baştarafı 1. sayfada)

ne de büyük ilgi duyan Ruhi Su, daha sonraki yaşamını bir halk türküleri yorumcusu ve bestecisi olarak sürdürdü. 1943-45 yılları arasında her 15 günde bir radyodan "Türkülerimiz" programını düzenledi.

1933'lerde Varlık ve Değirmen dergilerinde şiirleri de yayınlanan Ruhi Su 16 tane 45'lik plak, 11 tane de uzunçalar yaptı. "Seferberlik Türküleri", "Kuvayi Milliye Destanı", "Yunus Emre", "Karacaoğlan", "Pir Sultan Abdal", "Köroğlu", "El Kapıları", "Şiirler", "Türküler", "Sabahın Sahibi Var", "Semahlar", "Gözler ve Balıklar" adlarını taşıyan uzunçalarları, onun türkü anlayışının güzel örneklerini oluşturduğu gibi Türk halk ozanlarının kalıcılaşmasında ve kültürümüze yerleşmesinde de başarılı oldu.

40 yıl önce dünya yeniden kuruldu

Nürnberg Savaş Suçluları Mahkemesi sanıkları toplu halde.

Nürnberg Savaş Suçluları Mahkemesi 40 yıl önce açılmıştı

- Başta ABD olmak üzere müttefiki kapitalist Batılı ülkelerin barışa ve insanlığa karşı işlenmiş suçlara aldırdıkları yoktur. Ve zaten bugünkü barışı tehdit eden gelişmelerin sorumlusu bunlardır.

20 Kasım 1945 günü Nürnberg'de açılan savaş suçluları mahkemesi Nazi canilerini yargılayarak insanlık ve barış düşmanlarını mahkum etmişti. Mahkemenin mahkum ettiklerini ise ABD emperyalizmi ve müttefikleri bağrına basmıştı.

Naziler'in yargılanıp cezalandırılacaklarına dair kararlar 13 Ocak 1942'den başlayarak 30 Ekim 1943 Moskova Deklerasyonuyla, Potsdam Konferansı kararlarıyla, 8 Ağustos 1945 Londra Anlaşmasıyla bütün dünyaya açıklanmış ve 19 Anti-Hitler koalisyon ortağı ülke ile birlikte bütün barışçı insanlık tarafından desteklenmişti.

Mahkeme, o gün ele geçmiş Nazi şeflerini mahkum etti ve bu cezalar infaz edildi. Ancak bütün Nazi suçlularının yargılanması kararı vardı ve bu, suçlular yakalandıkça uygulanacaktı. Sovyetler Birliği, alınmış bu kararları savaş sonrası yıllarda tam olarak uygularken başta ABD ve Batılılar tam tersini yaptılar. Savaş suçlularını yargılamaktan kaçındılar, himaye ettiler ve hatta onlara önemli görevler vererek savaş suçunun ortağı oldular.

ABD savaş suçluları için bir cennet oldu. Avukat Elizabeth Holzman "Adolf Hitler de ABD'ye gelmek isteseydi bu onun için bir şans olacaktı." diye yazacaktır. ABD'nin kaçırıp koruma altına aldıkları arasında Klaus Barbie ve Walter Rauff, Dr.Mengele gibi her biri on binlerce cinayetten sorumlu katiller de bulunuyordu. 6 Temmuz 1985 tarihli Washington Post gazetesi dünyada hâlen yaşamakta olan 50 bin Nazi savaş suçlusunun 10 bin kadarının ABD'de, 3 binden fazlasının da Kanada'da bulunduklarını yazıyordu. Halbuki bunlardan 144'ü için sadece Sovyetler Birliği ABD yönetimine 20 bin belge göndermiş ve suçlarını kanıtlamıştı. Tartu toplama kampı şeflerinden Karl Linnos'un 12 bin Sovyet yurttaşını öldürdüğü kanıtlara bağlanıp SSCB'de ölüm cezasına çarptırıldı, ama ABD Linnos'u gizleyip geri vermedi. Litvanya'da Audrini köyü katliamının sorumlusu B.Maikozskis de, binlerce sivil Sovyet yurttaşını öldüren Nazi polis şefi Edgar Laipenieks de ABD'nin adaletten koruduğu caniler arasındadır. Sovyetlere geri verilen tek suçlu, Nazi işbirlikçisi ve Treblinka kampı bekçisi Fyoder Fedorenko olmuştur.

Kanada hükümetleri de Nazi suçlularını Sovyetlere geri vermediği gibi, koruma yolunu tuttu, hasta, yaşlı, çocuk demeden sayısız insan katleden Illarton Kowalyov, işte bunlardan biridir.

F.Almanya'da ise 77.004, cinayeti belgelerle kanıtlanmış Nazi savaş suçlusundan sadece % 8'den daha azı yargılandı, ötekiler özgür kaldılar. Sovyetler'in bu ülkeye gönderdiği yargılama kanıtları 7 yıl boyunca hasıraltı edildi. 6 yargılama oldu, ama şöyle: Broschnew Ossada'da bir kitle katliamı yönetmiş olan Nazi Josef Javosch 5.5 yıl ceza aldı. Odessa'da 20 bin Sovyet insanını katletmiş olan şu isimler hâlâ F.Almanya'da yargılanmadılar: Robert Braun, Arthur Kraft, Wilhelm Rönich, Franz Frank, Jakob Schverk, Johann Führer, Peter Schmidt, Eduart Schmierer.

Daha binlerce kanıt gibi, Nazi savaş suçlularının korunmaları olgusu da gösteriyor ki, başta ABD olmak üzere, müttefiki kapitalist Batılı ülkelerin barışa ve insanlığa karşı işlenmiş suçlara aldırdıkları yoktur ve zaten bugünkü barışı tehdit eden gelişmelerin ve nükleer savaş tehlikesinin sorumlusu olarak aynı ülkeler, insanlığa ve barışa karşı yeni yeni suçlar işlemeye devam etmektedirler.

Yargılama

Yargılama 20 Kasım 1945' de başladı. Sanıklardan Hitler, Himler ve Goebbels daha önce, Göring ve Ley, dava sırasında intihar ettiler. Mahkeme Ribbentrop, Keitel, Kaltenbrunner, Rossenberg, Frank, Frick, Streicher, Jodl, Seyss İnguedt'a ölüm cezası verdi ve bu cezalar 16.10.1946'da infaz edildi. K.Neurath, K.Dönitz, E. Raeder, A.Speer, B.Von Schirach, R.Hess ömür boyu hapise mahkum edilerek Spandau'ya sürgüne gönderildiler. Bunlardan R.Hess dışında kalanlar zamanla serbest bırakıldılar. Mahkemenin uluslararası niteliğine rağmen, Göring davası dışında kalan 12 dava ABD'liler tarafından yürütüldü. Öngörülenin aksine davalar, Nasyonal Sosyalist Partisi siyasi yöneticileri yerine, subay, hukukçu, sanayici ve memurlara yöneltildi. Fransa (Manstein Davası) ve İngiltere de aynı yolu seçtiler. F.Alman mahkemelerinin o zamanlar Naziler hakkında verdikleri kararların hemen hiçbiri infaz edilmedi, uygulanmadı.

BM 40. Oturumu toplanırken

24 Ekim Birleşmiş Milletler Günü'dür. İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından barış isteklerinin somut ifadesi olarak kurulan Birleşmiş Milletler Örgütü 40. yılını dolduruyor. Geçen kırk yılda, dünya halklarının barıştan, bağımsızlıktan ve sosyalizmden yana mücadelesinin yansıdığı bu geniş katılıma sahip uluslararası platform, bugün ABD emperyalizminin barış ve insanlık düşmanı politikasının bir boy hedefi haline getirilmiştir. ABD, BM'nin "etkisini yitirdiği"nden söz etmektedir. Gerçekte "etkisini yitiren", artık bu platformda dilediğince at oynatamayacağını çok iyi gören ABD'dir. BM'nin UNESCO gibi örgütlerini "fazla politikleştiği" vb. gerekçelerle boykot ya da terk eden ABD'nin ve güdümündeki basın-yayın tekellerinin BM'i gözden düşürme, karalama çabaları boşunadır. Dünya halkları, barıştan yana tüm güçler BM platformunu barış düşmanı çabalara terketmeyeceklerdir.

Birleşmiş Milletler 39. Oturumunda sunulan önerilerden bazılarının oylama sonuçları:

Öneri	*Kabul*	*Red*	*Çekimser*
Uzayda silahlanma yarışının durdurulması (SSCB'nin önerisi)	*150*	—	*ABD*
Devlet terörü politikalarının kabul edilemezliği	*117*	—	*ABD ve yakın NATO müttefikleri, İsrail, Şili*
Nükleer silah denemelerinin biran önce durdurulması ve yasaklanması (SSCB ve diğer sosyalist ülkelerin önerisi)	*123*	*ABD, Britanya*	*24*
Kimyasal ve biyolojik silahların yasaklanması (SSCB ve sosyalist ülkelerin önerisi)	*84*	*ABD*	*62*
Nötron silahının yasaklanması (sosyalist ülkelerin önerisi)	*71*	*ABD, Britanya, Fransa*	*53*
Nükleer silah kullanılması veya kullanma tehdidine karşı nükleer silaha sahip olmayan ülkelerin güvenliğinin güçlendirilmesi (SSCB ve diğer sosyalist ülkelerin önerisi)	*104*	*ABD ve diğer Batılı ülkeler*	*20*
Barışa ve insanlığın güvenliğine karşı saldırılar hakkındaki karar taslağı (Bir grup sosyalist ve kalkınmakta olan ülkenin önerisi)	*122*	—	*ABD ve NATO müttefikleri*
Uluslararası ekonomik ilişkilerde güvenin inşası (Polonya'nın önerisi)	*111*	*ABD ve NATO müttefikleri*	*12*

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 40. Oturumu'nun ilk toplantısı 23 Eylül günü yapıldı. Genel Kurul'un bu ilk toplantısında gelişmekte olan ülkelerin dış borçları konusu gündeme gelirken, uluslararası barış, güvenlik ve silahsızlanma sorunları da yeni boyutları ile tartışılacak.

40. oturuma hazırlık toplantısında BM Genel Sekreteri Javier Perez de Cuellar, barış ve silahsızlanmanın, bu uluslararası örgütün baş sorumluluğu olduğunu ve ABD'nin bu konuda daha fazla zorlanması gerektiğini vurguladı.

Barışın sağlanması ve silahlanma sorunları, son bir yılda eklenen yeni sorunlarla daha da önem kazanmış bulunuyor. ABD'nin uzayın militaristleştirilmesi planlarının silahlanma yarışına getirdiği yeni boyutlar insanlığın karşı karşıya bulunduğu tehlikenin daha da artırılmasından başka bir anlam taşımıyor. Buna karşılık Sovyetler Birliği 40. oturumun hemen öncesinde Dışişleri Bakanı Schardadze aracılığıyla BM Genel Sekreterine sunduğu önerilerde uzayın askeri amaçların dışında, barışçı amaçlara açılmasını ve uzayda uluslararası işbirliği konusunda somut adımlar atılmasını istedi.

ABD'nin militarist Yıldız Savaşları projesine karşılık, Sovyetler Birliği uzayın "halkların güvenliği ve barışçı kullanımı için" yapıcı önerisi ile, uluslararası işbirliğinde yeni adımların yolunu açıyor. Sovyet önerisi ilke olarak, yalnızca uzayın militaristleştirilmesinin önlenmesi ile kalmıyor, barışçı amaçlarla tüm halkların ekonomik, teknolojik ve sosyal problemlerinin çözümünde etkili kullanımını amaçlıyor. Buna bağlı olarak 1987'de barışçı uzay araştırmaları ve kullanımıyla ilgili bir dünya konferansının düzenlenmesi de öneri kapsamında yer alıyor. Sonuç olarak, Sovyet önerisi tüm dünya ülkelerine hiçbir ayrım yapılmaksızın, uzay projesinde birlikte çalışma ve çalışmanın sonuçlarından birlikte yararlanma imkanını getiriyor.

ABD'nin uzayın militaristleştirilmesi planını reddeden 39. BM oturumunun ardından, 40. oturumda uzayı tüm halkların barışçı kullanımına açmayı öneren Sovyet önerisi tartışılacak. Gazetemiz baskıya girerken devam etmekte olan 40. oturum, Cenevre zirvesi öncesinde özel bir önem taşıyor.

Japon militarizmi (1945-1985)

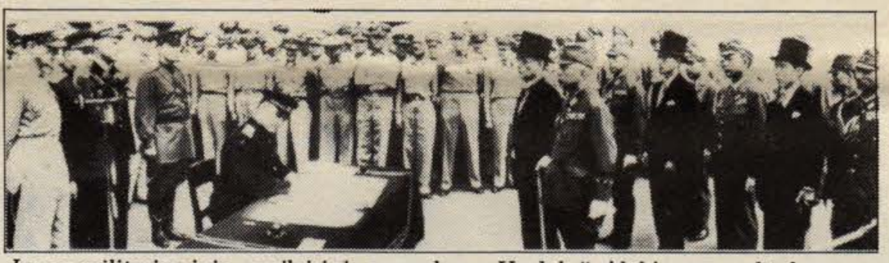

Japon militarizminin yenilgisiyle sonuçlanan Uzakdoğu'daki savaş noktalanıyor.

Bu yıl, 2. Dünya Savaşı'nın saldırgan iki gücü olan Alman faşizmi ile Japon militarizminin yenilgiye uğratılmasının 40. yıldönümüdür. Japonya'nın 1940'da Nazi Almanyası ve faşist Italya ile bir pakt imzalaması ardından, Ekim 1941'de General Toyo başkanlığa getirilmiş ve Japonya'da militarizm doruğa ulaşmıştır. 7 Aralık 1941 günü savaş ilan etmeden, uçak gemilerince taşınan Japon uçakları, Amerika Pearl Harbour üssüne bir baskın yaptı. Japon militaristleri dört aydan kısa bir süre içinde Pasifik ve Asya'da 8 milyon km karelik 450 milyon nüfuslu bir sömürge imparatorluğu kurmuştu. Japonya bombalar altında ezilmekte ve hâlâ dayanmakta iken, ABD hükümeti ilk denemesi 16 Temmuz'da yapılmış olan atom silahını kullanmaya karar verdi. Hiroşima'ya (6 Ağustos) ve Nagazaki'ye (9 Ağustos) atılan atom bombaları ardından, Japonya çatışmaya son verdi. Sovyet ordusu 8 Ağustos'da Mançurya'ya girdi ve 21 Ağustos 1945'de buradaki Japon ordusu teslim oldu. Japonya imparatorluğu 2 Eylül 1945 günü teslimiyet anlaşmasını imzaladı. 300 binden fazlası sivil halktan olmak üzere 1.8 milyon Japon ölmüş, şehirlerin yüzde kırkı yerle bir olmuştu.

Aradan geçen kırk yıl sonra Japonya, askeri görevlerini ihmal ettiği gerekçesiyle ABD tarafından suçlanmasına rağmen, halen dünyada en çok askeri harcama yapan ülkeler sıralamasında birçok NATO ülkesinin önünde, 8. sırada yer almaktadır. Washington'daki Savunma Enformasyon Merkezi tarafından yayımlanan "The Defence Monitor" dergisinin 1/1984 sayısında saptanan Japon politikasının diğer göze çarpan noktaları şunlardır: ABD, Sovyetler Birliği ile yapılabilecek bir savaşta kendisine destek olmak için Japonya'nın askeri yeteneğini artırmasını istemektedir. Japonya'nın deniz ve hava kuvvetleri, Sovyet gemileri ile denizaltılarını Japon denizini terketmezden önce izleyip yoketmek ve Pasifikteki haberleşme hatlarını korumak için güçlendirilmelidir. Ek hava ve deniz gücü yeteneği, Japonya'nın Pasifik bölgesinde askeri bir güç haline gelmesine yardımcı olacaktır. Japonya'nın askeri öncülük yeteneğini artırmaya yönelik başka planlar, bir yayılma potansiyeli oluşturduğu için, Pasifikteki birçok küçük ulus için tehlike yaratmaktadır. Güçlenmiş Japon askeri gücü, ABD etkisine yanıt vermeyip ABD çıkarlarına her zaman destek vermeyebilir.

Tokyo'da barış yürüyüşü.

Bilindiği gibi Japonya'da 119 Amerikan üssü ve diğer askeri tesisi bulunmaktadır. Ve burada 50 bin kadar Amerikan askeri görev yapmaktadır. ABD-Japonya askeri ilişkileri, 1955'den bu yana 80'den fazla ortak deniz tatbikatı ile güçlendirilmiştir. Ortak hava tatbikatları 1978'de başlatılmış ve iki yıl sonra Japon ordusu ABD ile askeri düzeyde Ortak Komutanlık Mevki Tatbikatlarını yürütmüştür. 1982 yılında ilk kez olarak Amerikan Kara Birlikleri, Japonya'da yapılan manevralarda Japon kuvvetleriyle birleşmiş ve 1983'de benzer tatbikatlar yapılmıştır.

Ama Pentagon strateji uzmanları için büyük ölçüde politik güçlüklere yolaçan, Japonya'nın nükleer silahlara karşı üç ilkesidir: Nükleer silahların üretilmemesi, kullanılmaması ve nükleer silahlara sahip olmama ilkeleri. Öte yandan ABD baskısı ve Japonya'da belli militarist çevrelerin baskısı altında ülkenin nükleer silaha dayanmayan politikasının giderek torpillendiğine ilişkin artan kanıtlar vardır. Şimdi Japonya'da çeşitli nükleer destek tesisleri bulunmaktadır. 4 adet KC-135 yakıt ikmal uçağı, SSCB'deki hedeflere yönelik uçuş yapmak üzere hazır tutulan B-52 nükleer bombardıman uçaklarına yakıt sağlamak için Kadena'daki havaalanında sürekli hazır vaziyette beklemektedir. SAC bombardıman uçakları ile haberleşmek için komuta ve kontrol merkezleri Kadena ve Yokota'da, ABD balistik füzelerinin kontrolü için benzer bir tesis de Yosami'de bulunmaktadır.

Japonya 1983-87 askeri programı çerçevesinde 4.4 trilyon yenlik askeri harcama yaparak, aralarında 150 tane F-15 uçağı, denizaltılara karşı savaşabilen 75 uçak, 15 denizaltı, 60 savaş gemisi ve diğer savaş malzemeleri satın almayı planlamış bulunmaktadır. Ocak 1983'de konuşan Japonya Başbakanı Nakasone Japonya'nın hayali Sovyet Backfire bombardıman uçaklarının "tehditine" karşı bir "uçak gemisi" haline gelmesi gerektiğine değinmiştir.

Bu gelişmeler karşısında Japonya'nın barışçı güçleri çabalarını artırmışlardır. Haziran 1984'de Ioshami askeri üssünde kitlesel bir savaş karşıtı gösteri düzenlenmiş, Misawa'daki ABD hava kuvvetleri üssünde de nükleer silah sistemlerinin konumlandırılması planları protesto edilmiştir. Yine Haziran 1984'de Kobe'de "Nükleer silahlardan arındırılmış Japonya'da nükleer silahsız limanlar" konusunda bir konferans yapılmıştır. 900'den fazla Japon kenti ve diğer yerleşim merkezi hâlen bölgelerini "nükleer silahlardan arındırılmış" olarak ilan etmiş bulunuyor. Japon basınının, çoğu Japon limanlarını düzenli olarak ziyaret eden 140'dan fazla ABD gemisi ile denizaltısının Tomahawk füzeleriyle donatılacağına dikkat çekmesi üzerine çeşitli protesto toplantıları yapılarak, başkan Reagan ile başbakan Nakasone'ye mesajlar iletilmiştir. Tokyo'daki ABD elçiliği önünde protesto gösterileri devam etmektedir. Gösterilere şu örgütler katılmaktadır: Japonya Atom ve Hidrojen Bombalarını Yasaklama Konseyi, Japonya Barış Komitesi, Japon-Amerikan Güvenlik Anlaşmasına Karşı Mücadele İçin Ulusal Konsey, çeşitli kadın, gençlik ve diğer kitle örgütleri.

inceleme
yorum

Dayanışma

araştırma
çeviri

DAYANIŞMA'NIN EKİDİR

SAYI: 39 EKİM 1985

«Paşam, bizim yapamayacağımızı yapınız!»

Demokrasi ve özgürlük için mücadele vermek, mücadelede yılmadan, usanmadan direnmek, bunun her türlü bahasını göze alıp sonuçlarına katlanmak büyük cesaret işidir. Yurttaşlık onuru, siyasi sorumluluk ve giderek kişinin kendi gözünde saygınlığı kavramları da böylesi cesaretle sıkı sıkıya bağlıdır. Fakat bütün bunlar olsun, sözkonusu cesaret olsun, kendi başlarına ne birşey ifade edebilirler, ne de, hatta, patolojik davranış bozuklukları ötesinde var olabilirler. Var olabilmeleri ve birşey ifade edebilmeleri için arkalarında, onlara kaynaklık eden ve dayanak olan belli değer yargıları olmalıdır. Bu değer yargılarını ise, elbette ki, doğrudan ya da dolaylı maddi içeriklerinden soyutlamak imkânsızdır.

Anti-faşist mücadelede bütün bunlar göz önünde tutulmadan ortaya konan tespitler, tahliller ya da yakıştırmalar, vb. havada kalmaya mahkumdur. Türkiye'deki son politik durumda bazı burjuva muhalefet unsurlarının, bu arada S.Demirel ve şürekasının bir süredir dikkati çeken siyasi çıkışlarını değerlendirmede, demokrasi ve özgürlük mücadelesinin gereği açık yürekli cesaretin *asgarisi* ile başka kavgaların gündeme getirdiği oportünist cüretkârlığın *azamisini* birbirine karıştırmamak gerekiyor.

S.Demirel'in geçen ay K.Evren'in Meclisi açış konuşması ardından "Cevap hakkım doğdu" diyerek yaptığı, genel kamuoyunda bir hayli gürültü kopartan açıklama işte tam böyle bir oportünist cüretkârlık örneği. Öyle olduğu, herşeyden önce, Evren'e "cevap verme hakkı" nın doğduğuna karar vermesi için tam beş yıl beklemiş olmasından belli. Ondan sonra da, "Konuşan Türkiye mi, susan Türkiye mi?" tartışmasına girip Evren'e meydan okumak için 1982 anayasası hükümleri ardına sağınmasından!

Çeyrek yüzyıllık Adalet Partisi'nin lideri S. Demirel 82 anayasasının ne denli susturucu bir anayasa olduğunu, Türkiye'nin emekçi yığınlarını, işçisini, köylüsünü, memur ve esnafını, yurtsever demokrat aydınını, yani muazzam yurttaş çoğunluğunu ne denli suskunluğa mahkum ettiğini hiç düşünmüyor bile. "Anayasa vatandaşları susması lâzım gelenler ve konuşması lâzım gelenler diye bir bölmeye tabi tutmuyor." derken de düpe düz yalan söylüyor. Ama yalan söylediğinin farkında değil, çünkü sadece kendini ve kendi gibilerini "konuşması lâzım gelen vatandaşlar"dan sayıyor. Bu bakımdan K.Evren'den ne farkı var? K.Evren'e duyduğu öfke, K.Evren'in millete bunca yıldır ettiklerinden ve bunları 82 anayasasıyla kalıcılaştırmaya kalkmasından değil, kendisine, S.Demirel'e ettiklerinden. Onu "bu en güzel çağında" hoyratça bir kenara itmiş olmasından.

Bu yıl bir ara Türkiye'yi zayaret eden Arthur Miller münfesih her iki büyük partinin liderleriyle de görüşüp ülkesine döndükten sonra yayınladığı bir yazıda Demirel'in ve Ecevit'in ince gözlemlere dayalı canlı portrelerini çizmiş. Demirel'den söz ederken, "Ringin dışında tutulduğuna ve durum değişmezse daha sekiz yıl dışarda tutulacağına kızıp köpüren" biriydi diyor. Besbelli Demirel, kabına sığmayan babayani kişiliği ve açık politik ihtirasıyla, A.Miller'i de enikonu etkilemiş ama, yine de, görmüş geçirmiş ünlü oyun yazarını bıyık altından güldürmeden de edememiş!

82 anayasasının kendisi gibi bir politikacıya bolkeseden sağladığı "imkân"lar ortadayken ve T.Özal gibi politikacılar o ortamda böylesine at koşturmaktayken bir kenarda tutulmanın S.Demirel'in ruhunda yarattığı fırtınaları anlamak elbette çok zor değil. Lâkin S.Demirel'in böyle bir ruh halinin sevkiyle yaptığı çıkışların demokrasi ve özgürlük mücadelesiyle ilişkisi, hiç yok değilse bile, çok az.

Evet, çok az, çünkü şunu mutlaka sormak gerekiyor: S.Demirel demokrasi ve özgürlük mücadelesine atılmak için niçin bunca zamandır bekleyegelmiştir? Ve bu bekleyişin hatta 12 Eylül darbesi öncesinden başlamış olması özellikle ilginç değil midir?

Darbenin beşinci yılı münasebetiyle basında bu konuda birçok yazı dizisi yayınlandı, bir takım sorunlar ve sorular "koşullar elverdiğince" deşildi. Bu defa yazılanların da daha önce açıklanan ya da bilinenlere katkısıyla ortaya çıkan —ve bizim öteden beri bu konuda söylediklerimizi yeniden doğrulayan— gerçeklerden biri, faşist generallerin 12 Eylül 1980 öncesinden çok önce darbe hazırlığını başlatmış olduklarıysa, bir diğeri de S.Demirel'in, Adalet Partisi'nin lideri ve parlamenter hükümetin başı olarak, darbeyi önlemek için hiç birşey yapmamış olduğudur. Hatta darbe hazırlığının gelişip biçimlenmesinden enikonu yarar umduğudur.

Faşistler, askeriyle siviliyle, 1978'denberi darbe hazırlığı içindeler ve Başbakan bunu biliyor. "1978'de ordunun ihtilal hazırlığı içinde olduğunu emin kaynaklardan öğrenmişti." (N.Ilıcak. Tercüman, Avrupa baskısı, 14 Eylül 1985.) Kaldı ki bunu muhalefet lideri de biliyor. ("Bülent Ecevit'in Hamzaköy'den mesajı". Cumhuriyet, 15 Eylül 1985.) Hatta birçok muhalefet milletvekili dahi biliyor. Meselâ darbeyle birlikte bütün Türkiye'nin 8-10 askeri valiliğe bölüneceği söylentisi parlamento çevreinde 1980 yazı başında ağızdan ağıza dolaşıyor ve 12 Eylül'den sonra bu plan uygulanmamış da olsa var olduğu Adana Sıkıyönetim Komutanlığı'nın ilk resmi bildirisinde faş ediliyor.

1980 yılı içinde Coşkun Kırca ve A.Başer Kafaoğlu adında iki zatı muhteremin "kendi başlarına" oturup yeni bir anayasa tasarısı hazırladıkları basında yer alan ilginç haberler arasında. Tercüman'daki Beşinci Yıl dizisinde N.Ilıcak bu taslağın o sıra Ankara'da elden ele dolaştığını, "o dönemin üst rütbedeki birçok subayının bu anayasadan haberi" olduğunu yazdı. Yine Ilıcak'a göre bu anayasa taslağı darbe öncesinde Alparslan Türkeş'in tetkikinden geçtikten sonra Gen.H.Saltık'a ve onun elinden G.Kurmay Başkanı K.Evren'e ulaştırılıyor. Ve 12 Eylül'ün ilk bildirisi darbeden üç hafta önce Ankara'da bu aynı C.Kırca — A.B. Kafaoğlu ikilisi tarafından kaleme alınıyor.

Dahası var... Darbeden altı—yedi ay kadar önce G.K.Başkanı Cumhurbaşkanına çıkıp planlarını açıklıyor, kendileriyle birlik olmasını öneriyor. Emekli general Cumhurbaşkanı bu iş için koşulların "daha elverişli olacağı" bir zamanı beklemelerini darbecilere tavsiye ederek kendisi için içinden sıyrılıyor, darbenin çoktan enine boyuna tezgahlanmış olduğunu gördüğü için de ordunun "sırrı"nı anasının günahı gibi herkesten saklıyor. Olay, aslında, Cumhurbaşkanının zaten herkesin bildiği bir sırrı açıklamamış olmasından çok, Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan neredeyse altmış yıl sonra bir Cumhurbaşkanın makamının ve görevinin vecibelerini ne yönde değerlendirdiğini göstermesi bakımından ilginç! Ama buna karşılık, bundan az bir süre sonra S.Demirel'in sağ kolu Çağlayangil'in C.Başkanı Vekili sıfatıyla Çankaya'ya gidip oturması neyi değiştiriyor? Ülkenin başbakanı, darbeden iki hafta önce, C.Başkanı mevkiinde oturan ve C.Başkanının tüm yetkilerini haiz ve tüm görevlerini yüklenmiş en yakın adamından G.Kurmay Başkanının *ağzını aramasını* istiyor! "Askeri canipten iyi haber alamıyorum. Nereye kadar gideceklerini, ne yapacaklarını kestiremiyorum. Saat beşte gelecek zatın ağzını yokla." (Tercüman, ab, 13 Eylül 1985.) Aynı günlerde aynı başbakanın kabine arkadaşlarına söylediği şu: "Makam odalarınızı, çekmecelerinizi boşaltın. Tedbirli olun."

Besbelli Çağlayangil'in G.K.Başkanının ağzından koparmak istediği, generallerin bir darbe hazırlığı içinde olup olmadıkları değil, darbecilerin S.Demirel'in şahsı ve o sırada çevirmekte olduğu siyasi manevra konusunda tutumlarının ne olduğudur. Ülkenin Başbakanını, S.Demirel'i, açıktan açığa anayasa suçu işlemeye hazırlanan devlet memuru generaller karşısında çareyi "demokrasinin kuralları içerisinde" arayıp en azından *bulmaya çalışmak*, gerekirse milletten aldığı yetkiyi kullanarak cesaretle zecri tedbirlere başvurmak yerine pasif "çaresizliğe" iten de, G.K.Başkanı ve sair omuzu kalabalıkların her "ağızları yoklandığında" (sanki böyle durumlarda bir başbakana, bir sivil politikacı ve parti liderlerine düşen görev bundan ibaretmiş gibi!) bu konuda hiç renk vermemeleridir.

Ne ki generaller bu konuda renk vermezlerken, darbe konusunda açık konuşmaktan çekinmemektedirler. Yine N.Ilıcak'ın dizisinden: "Devrin Dışişleri Bakanı H.Erkmen Ege Ordu Komutanı Haydar Saltık'ı ziyaret etmişti. Erkmen 'Müdahele düşünülüyor mu?' diye sordu. Haydar Saltık 'Hayır,' cevabını verdikten sonra ilave etti: 'Ama bıçak kemiğe dayanırsa yapabiliriz. Eğer AP seçime gider, tek başına iktidara gelirse bir askeri müdahelenin gerçekleşmesi mümkün değildir'." (Tercüman, ab, 13 Eylül 1985.)

Darbe hazırlığını 1978 yılında "emin kaynaklardan" öğrenen S.Demirel'in 1980 bahar ve yaz ayları boyunca, taa darbenin eşiğine kadar yürüttüğü siyasi manevranın ne olduğu şimdi daha bir ayan beyan anlaşılıyor. Bir yandan terörle ülkenin altını üstüne getiren ülkücülerin sicilli şefi Türkeş'le parlamentoda ve devletin her kademesinde işbirliği, öte yandan C.Başkanlığı seçimini kilitleyip, CHP'den gelen koalisyon ve işbirliği önerilerini geri çevirerek ülkeyi büsbütün "yönetilmez" hale getirmek, "iç savaş" ortamını ve o bahaneyle hazırlanan darbeyi tehdit unsuru olarak kullanmak, kamuoyunu ve parlamentoyu erken seçime hazırlamak. Seçimde "Bu anayasa ile ülke yönetilemez. Ya bana anayasayı değiştirecek çoğunluk, ya tufan!" teranesiyle meydan meydan dolaşıp AP'yi tekbaşına iktidar yapmayı denemek.

Apaçık ortada: S.Demirel, ülkenin seçimle gelmiş meşru ve sivil başbakanı, sonradan askerlerce silah zoruyla dayatılan 82 anayasasının üç aşağı beş yukarı aynısını kendisi getirmek için, generallerin darbe hazırlığını bile bile hiçbir karşı tedbir almaya kalkışmamış, generallerin darbe hazırlığını gündemde tutmakta yarar görmüş, *adeta darbeyle oynamıştır*. Buna taa 1969'danberi ısrarla sürdürdüğü 61 Anayasasına karşı ajitasyonu, asker, sivil tüm faşist unsurlara bu yoldan sağladığı demokrasi ve özgürlük düşmanı gerekçeleri de ekleyecek olursak, S.Demirel'in 12 Eylül darbesinin gelişindeki payı ve katkısı daha iyi anlaşılır.

Evet, S.Demirel darbeye karşı sesini yükseltmek, darbeci generallere karşı konuşma hakkını kullanmak için daha darbenin öncesinden beklemeye başlamıştır. Ve aynı bekleyişi darbenin ardından da sürdürmüştür. Çünkü darbe hazırlığında hesabı olduğu gibi, darbecilerden de beklentisi vardı.

Daha darbenin ilk günü, Cuma akşamı, Evren Çağlayangil'i telofonda arıyor ve "Sayın Başkanım" diye hitap ederek, kendisine haber vermeden darbe yaptıkları için özür diliyor. Çağlayangil'in cevabı: "Paşam,... başka çare yoktu diyorsunuz. Temenni ederim ki bu yaptığınız çare olsun. Bizim yapacağımızı yapmaya heves etmeyin. Devlet güvenlik mahkemelerinin kurulması, işçi haklarının nizama sokulması, anayasanın bazı maddelerinin değiştirilmesi gibi bizim siyasi mülahazalarla yapamayacağımızı yapınız... En önemlisi bu işten tereyağından kıl çeker gibi sıyrılabilmektir. Ordu işbaşında ne kadar az kalırsa o kadar iyi olur."

Elbette öyle olur! Faşistler senin yapamadığını yapıp, özellikle de işçi haklarını nizama sokup en kısa zamanda gittikten sonra sen gelir, senin zamanında "yönetilemez" hale gelen ülkeyi bu defa gül gibi yönetirsin. Onun için en iyisi yine mağdur pozlarda susup beklemek, konuştuğun zaman da —şimdilik Hamzaköy'de ikamet buyursan bile— ringin içinden konuşmaktır: "Kaptanı derya başbakan olsun" yolunda direktifler vermek gibi!

Ne ki S.Demirel bununla da yetinmedi. Ülkede Anayasa bir kenara itilmiş, Parlamento feshedilmiş, partilerin kapısına kilit vurulmuşken, tüm yurttaşlık hakları çiğnenip demokratik özgürlükler yasaklanarak beş generalin ağzından çıkan söz ülkede kanun ilan edilmişken, o, "bu iş"in içinden tereyağdan kıl çeker gibi sıyrılmanın yeni hesaplarını yapıyordu. Bütün bu olup bitenlerden sonra yine de ringin içinde kalmak iyiydi ama, ringin içinde olup da ringin içinde değilmiş gibi görünmek daha da iyi olurdu! Faşistlere kendi yapamadığı pis işi gördürürken elini pisliğe değdirmemek gibi harika bir taktiğin semeresini, ne de olsa, askerler Çağlayangil'in güngörmüş devlet adamı hikmetiyle yüklü tavsiyelerini dinleyip en kısa zamanda "asli" görevlerinin başına döndükten sonra, en iyi S.Demirel ve partisi toplamayacak mıydı? S.Demirel'in kimilerince kendisine devlete karşı "sivil toplum" şampiyonluğu yakıştırılmasına yeten bu yeni manevrası, "AP artı Ordu eşittir İktidar" formülüne karşı çıkması, böylesine basit bir politik hesaptan kaynaklanıyordu.

Manevra sökmedi. Generaller oyuna gelmediler, onunla aralarındaki köprüleri attılar. Ringin dışına düştü. Ondan sonra siyasi partilerin resmen kapatılması, anayasa referandumu, siyasi faaliyete yeniden izin verilmesiyle yeni partilerin kurulması, kapatılması, yeniden kurulması, 83 "seçim"i, 84 yerel seçimleri vesaireyi içeren süreç boyunca S.Demirel yine hep sustu ve kapalı kapılar ardında demokrasi ve özgürlükten çok "devletin yüksek çıkarları"nı kollayarak bekledi. Yüksek çıkarlarını kolladığı devlete faşistlerin el koymuş olmasına belli ki hiç de vahim ve acil bir durum gözüyle bakmıyordu. Yerli yabancı önemli zevatla özel sohbetlerinde kişisel iğbirarını dile getiren ya da "memleket meseleleri" üzerine görüşlerini açıklayan ileri geri konuşmalar yapmaktan, rejimin muteber aktif adamları Bülent Ulusu ve Mehmet Yazar gibilerle entrika denemelerine girişmekten geri durmadı gerçi ama, çizmeden yukarı çıkmamaya hep özel itina gösteren bu tür çıkışları ne Cunta'nın büsbütün kanına dokunacak kadar ileri gitti, ne de demokrasi ve özgürlüğe kasteden icraatında faşist rejimi yolundan alıkoydu. S.Demirel halkın, bu arada kendi seçmen tabanının canına, ekmeğine, özgürlüğüne yöneltilen saldırılara hiçbir zaman karşı çıkmadı, Cunta'nın ve cuntacıların emrivakilerini engelleme yolunda hiçbir ciddi girişimde bulunmadı. Bütün yaptığı, arkalarından konuşmak oldu. Faşistlerin insan haklarını çiğneyen uygulamaları, işkence, Kürt halkı üzerinde zulüm ve baskı konularında onu bile yapmadı.

Şimdi açık ve cepheden konuşuyorsa bekleye bekleye sonunda konuşma zamanının geldiğini düşündüğü için konuşuyor. Evrenlerin, Özalların ekonomik, siyasi açmazlarının büyüdüğünü, burjuvazinin alternatif arayışlarının suları bulandırdığını görerek, kitlelerin beş yıldır akıl almaz bir ekonomik, siyasi baskı ve zulüm altında yeterince ezildikten sonra şimdi artık ondan çıkan "Ben de varım!" sesine kulak kabartacakları umuduyla konuşuyor. Ve dikkat ederseniz daha hâlâ ne kadar da dikkatli, ne kadar da "ihtiyatlı ve itinalı" konuşuyor (Tercüman, 12 Temmuz 1985). Her ağzını açışta özünü ve çoğunu kendine mal ettiği 82 anayasası adına konuşuyor. Durmadan dikkatleri kendi yasaklılığı üzerine çektiği halde, yasakçıların yasak koyma yetkisine toz kondurmamaya azami dikkat göstererek, sadece "iyi vaaz edilmemiş" yasaklardan sözediyor. Daha da vahimi, anayasanın siyasi tutukluların serbest bırakılmasını yasaklayan 14. maddesine arka çıkarak Kenan Evren'e el uzatıyor. Yasakçıların yoktan icat ettikleri devlete karşı düşünce ve eylem "suç"larından cezalandırılanların uğradığı adaletsizliği, zulmü, tek kelimeyle faşist rejimin zorba siyasi baskısını, "adaletin tecellisi"ymiş gibi gösteriyor. "Ben 25 yıldır demokrasiyi savunuyorum," diye demeçler vererek 12 Marttan önce, 12 Martta, 73 seçimlerinde, MC hükümetleri döneminde demokrasi ve özgürlükten ne anlıyorsa bugün de aynısını anladığını tüm ilgililere duyuruyor.

Kısacası S.Demirel bugün konuşuyorsa, cesaretinden değil, cüreti ele aldığından konuşuyor.

Cesaretinden konuşmuyor, çünkü demokrasi ve özgürlük için açık yürekli cesaretle konuşacak kişi, herşeyden önce, darbeden bu yana geçen beş yılın, yarın oylarına talip olacağı —kendisi ve kendisi gibiler dışında— on milyonlarca insana neye malolduğunu çoktan düşünmüş, bu işe sonuçlarını göze alıp çoktan, en baştan girişmiş olurdu. Özgürlük ve demokrasi mücadelesinde yer almak için yapılacak hesap, "müsait koşullar"ı beklemekle ne kazanılabileceği değil, ne kaybedildiğidir ve kimin kayba uğradığıdır. S.Demirel gibileri bu geçen beş yılda sermayenin silahlı zulmü altında kitlelerin uğradıkları kaybı değil, beş yıl sonra kendilerinin bu kayıptan ne kazanabileceklerini, onu nasıl politik sermayeye çevirebileceklerini düşünenlerdir. Kendi deyişiyle, "Söyleyeceğimizi ne zaman olsa söyleriz şeklinde düşünerek" yurttaşlık onurlarını da, siyasi sorumluluklarını da, kendi gözlerinde kişisel saygınlıklarını da askıya almakta beis görmeyenlerdir. Demokrasiyi de, özgürlüğü de ringde boy gösterme fırsatına indirgeyenlerdir. Onun içindir ki beş yıl önce, ve bu beş yıl içinde her an, demokrasi ve özgürlük için tam kavga zamanıyken, ıslak tavuklar gibi pısıp oturup günün doğmasını bekledikten sonra şimdi kendilerine gün doğduğunu düşünerek keskin horozlar gibi ötmeye başlamışlardır.

Torunumun Çocuğuna Mektuplar

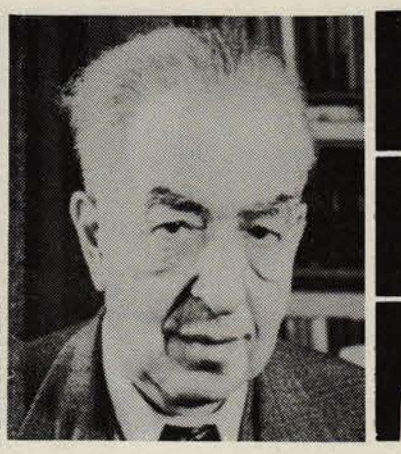

sekizinci soru

Senin zamanındaki tarih yazımında, halktan pek söz edilmez. Yaptığın kutlama konuşması bana bunu hatırlattı. Sence bu doğru bir tavır mı?

10 *J. Kuczynski*

Hayır, elbette değil! Tarihçilerimiz, bir yandan tüm geçmiş tarihteki yaratıcı unsurun halklar olduğunu söylerler, neredeyse onların baskıdan kurtarılmalarının neden gerektiği tartışma konusu olur; öte yandan yeni çağın tarihini yazarlarken, şimdi işçi sınıfı önderliğinde yaratıcılıklarını gerçekten gösteren halklar unutulurlar.

Tarihin gösterdiği ve Marksist-Leninist klasiklerin bize öğrettiği gibi, işçi sınıfının oluşumundan önce, toplumu yaratıcı bir biçimde geliştirenler hakim sınıflardı. Denebilir ki, işçi sınıfı tarihin yaratıcısı olarak ancak Paris Komünü'nden sonra sahneye çıktı ve o zamandan beri de tarihteki son yaratıcı azınlık olan burjuvazinin egemenliğinin vadesi dolmaya başladı.

Buna rağmen, tarih yazımında geçmiş yüzyıllarda yaşamış onca çileye katlanan, ama zaman zaman görkemli sınıf savaşlarında ezenlere karşı koyan halklar ayrıntılarıyla ele alınmalıdır. Gerçekten de yazdığımız tarihlerde sınıf savaşlarından çok söz edilir. Ama bunlar nasıl takdim ediliyorlar? Temelde, sadece kitlelerin hareketi ile. Ama savaş meydanlarında bilindiği gibi, iki taraf olur. Emekçilerin sınıf savaşlarını anlamak için, ezenleri de tanımak gerekir. Onlar ise, yeterince yansıtılmamaktadır.

Demek ki, tarih yazımızda en ciddi eksikliklerimizden biri, sınıf savaşlarını kelimenin tam anlamıyla tek taraflı anlatmamızdır. Bu da ezenlerin strateji ve taktiğini bilmediğimiz için, ezilenlerin strateji ve taktiğini anlamamızı çoğu kez imkânsız hale getirmektedir. Başka bir eksiklik de, özellikle halkların yaşamlarını ve etkinliklerini gerçek ve canlı bir şekilde anlatamamaktır.

Senin kuşağın şunu bilmek ister: Halkımızın büyük çoğunluğu nasıl yaşadı, nasıl düşündü? Örneğin, 1945'den 1975'e gelinceye dek, çeşitli sınıf ve tabakaların düşünceleri nasıl bir değişim gösterdi? Sendika üyelerinin FDGB (Hür Alman Sendikalar Birliği) yönetimi ile, yönetimin de üyelerle ilişkileri nasıldı? Milyonlarca insanla, Sosyalist Birlik Partisi arasındaki ilişkiler nasıldı? İnsanlar neye sevinip, neye kızıyorlardı? Kendilerini, bizim burada, güvence altında hissediyorlar mıydı?

Gelişimimizdeki dönemleri ve kesitleri zamanımızın tarih yazımından soyut modellerle öğrenirsin. Parti ve devlet kararlarını, anlaşmaları ve diğer belgeleri okursun. Elbette bunlar da önemlidir. Fakat sıradan insanlara karşı yeterince hassasiyet ya da ilgi göstermeden ne kadar da çok siyasi tarih yazılıyor. Onlardan neredeyse hiç bahsedilmiyor.

Sayısı hayli kabarık olan yerel müzelerimizin birine git ve orada küçük şehirlerde ya da kasabalardaki meyhanelerin veya basit lokantaların yemek listesini bulmayı dene bir. "Böyle bir şey" çok nadir toplanır. Halbuki yaşamımızdaki değişimi ne kadar da güzel dile getirirlerdi! Kimi müzelerde, insanların eski zamanlarda giydiği bayram giysilerini bulacaksın. Ama hani günlük giysiler? Eski zamanlarla kimse bunlarla ilgilenmemiş, bugüne dek de sağlam kalan olmamıştır. Halbuki, 1950 yılında, 1975'de giysiler nasıldı? Bunları da pek bulamazsın. Zira tarihçilerimiz halkın günlük yaşamına çok az ilgi duymuşlardır.

1946'da, bizde bir Parti üyesine diğer insanlar acaba hangi gözle bakıyordu? Çoğu kez kıskançlıkla ya da güvensiz bir gözle. Bu, ne kadar değişti? Polis ve halk arasındaki ilişkiler nasıl? İnsanlar basınımızı okuyor mu, ve basında ne okuyorlar? Erkeklerin ev işi eğitimi ne düzeyde? İnsanlar birbirlerine karşı daha nazik ve daha yardımseverler mi? Kadınların eşitliğinin alt örgütlerde gayet güzel, üst örgütlerde ise böyle kötü bir şekilde gerçekleşmesi nereden kaynaklanıyor, ya da erkek sayısı kadar kadının bakan veya akademi üyesi olması için bir otuz yıla daha mı ihtiyaç var?

Bunlar gibi uzak geçmişlerle ilgili birçok soruya yanıtlar bulmak kolay değildir. Ama yine de bizim tarihçilerimizin yaptığından çok daha iyisi yapılabilir. 150 yıl önceki işçilerin yaşamını anlatan, o zamanlardan kalma kaç yazı var —bazılarını İşçilerin Durumunun Tarihi adlı yapıtıma aldım—, ya da zanaatçıların, hele köylülerin yaşamı hakkında yazılanlar çok daha az. Bizdeki genel tarih yazılarında en fazla "işçi hareketlerinden" ya da "köylü hareketlerinden" bahsedilir. Üstelik bunlar bile yeterince verilmezler! Engels'in, Paris'ten Marx'a yazdığı oradaki işçi toplantıları üzerine olan mektupları bir okuyun! Zaman zaman ne kadar da soğukkanlı ve acımasızca anlatmıştır. Halbuki görkemli mücadele verenler de, aynı işçilerdi. Gayet ayrıntılı anlatılan işçi hareketinin bile, oluşumu ve etkinliği bütün karmaşıklığıyla dikkate pek alınmamaktadır. "Tabii" hareketin önderleri hariç. Sanki "elit" bir işçi hareketimiz varmış gibi.

Tarih anlatımımız, çoğu kez bir başarıdan, bir diğer allanıp pullanmış başarıya yüzeysel sıçramalar şeklindedir. Oysa halkların herşeyden önce bir günlük yaşamı var. Önceleri bu yaşam esas hatlarıyla çilekeşti. Ancak ilk defa azınlıktaki işçi sınıfının normal yaşamıyla birlikte en azından mücadeleci bir niteliğe büründü. Hem burada bile, bazen erkekler, karılarının çocukları ve ev geçimini düşünerek ya da aileye gösterdikleri sevgi dolu ihtimamdan dolayı grevdeki kocalarına karşı çıkmaları ve onların sendikal çalışmalarına razı olmamaları karşısında ne kadar zor durumda kalmışlardır... Kimbilir evlilik için bu nasıl sorunlar doğurmuştur! Tarihçilerimizin yapıtlarında bunları nerede okuruz? Olsa olsa kadınların, eşsiz bir şekilde erkeklerin yanında yer aldığına dair örnekler buluruz. İşçi sınıfının yaşamı nasıl da zavallıca basitleştirilmektedir!

Peki, bir ülkenin, özellikle de sosyalist bir ülkenin tarihi ana hatlarıyla anlatılırken, halk nerede kaldı? Tarihçilerimiz açıkçası, halkların bugün yaratıcı olduğuna dair kendi sözlerine henüz pek alışamadılar. Hâlâ genel siyasi tarih yazımına saplanmış duruyorlar. Böylece geçmişteki halkların gerçek yaşamını da canlı bir şekilde gözleri önüne getirememekte ve bu yaşamı anlatamamaktadırlar. Yaşamın gerçeği üzerine fantazileri yoktur. Erika Stöcker, Sovyet tarihçisi Yerussalinski'yi anlattığı biyografide, ondan bir alıntı yapmış. Sovyet tarihçisinin 1944 yılında, bazı Alman anti-faşistlerinin de sağ olarak kurtulduğu Maydanek toplama kampına yaptığı ziyarette tuttuğu nottan bir alıntı bu. Gördükleri tarihçiyi korkunç bir şekilde etkilemiştir. "Burada, daha önce mantıken kavradığım bir gerçeği gözlerimle gördüm. İki Almanya vardı. Bir yanda faşizmin insanı tiksindiren iğrenç suratı. Öte yanda ise anti-faşist, demokratik bir Almanya. İşte, gelecek bu Almanya'nın idi."

Mantıktan gerçeğe bu sıçramayı pek az tarihçimiz yapabiliyor. Zaten bu ne öğretiliyor, ne de okuyucuların çoğunluğu böyle bir beklenti içinde. Çünkü bilimin böyle yapılması gerektiğine inanıyorlar. Fakat işte, şablondan (ki tarihçilerimiz, aynen terziler gibi buna muhtaçtır) halkın gerçeğine (yani terziler için giysinin yapıldığı vücuda) bu sıçramayı yapmadan, asla tarihi anlatamayacaklardır. Halbuki, buz gibi bir mantıktan halkın gerçeğine sıçramak, ne kadar da duygulandırıcıdır. Varsın o halk acı içinde, toplumu hakim sömürücü sınıfın gözetiminde inşa etsin ve değiştirsin. Halk, sosyalist toplumu yaratıcı bir şekilde kurarken o sıçrayış ne görkemlidir. Tarihçilerimizin yapıtlarını incelerken hiç hissettin mi, bilmiyorum, acaba onlar halkların geçmişini yazarlarken kalpleri heyecanla çarpmış mıdır? Ya da çalışmanın tam ortasında, her hangi bir tarihi olaydan etkilenip ayağa kalkmış, odada bir ileri bir geri gitmişler midir? Ne yazık ki, hayır.

İnsanlarımızın günlük yaşamı üzerine birşey öğrenmek istersen, ülkemizde çıkan romanları oku. Bazı söyleşiler de sana bir fikir verecektir. Hatta sana sorunlarımızı anlatabilen, altmışlı yılların bina temsilcileriyle konuşma fırsatını bulacaksın. Yurttaşlarımızın çeşitli yerlere verdiği dilekçelere de bakmalısın. Böylece, tarihçilerimizin gözden kaçırdıklarını biraz da olsa yakalıyabilirsin.

●

> **Tarih anlatımımız, çoğu kez bir başarıdan, bir diğer allanıp pullanmış başarıya yüzeysel sıçramalar şeklindedir. Oysa halkların herşeyden önce günlük bir yaşamı var. Önceleri bu yaşam esas hatlarıyla çilekeşti. Ancak ilk defa azınlıktaki işçi sınıfının normal yaşamıyla birlikte, en azından mücadeleci bir niteliğe büründü. Hem burada bile, bazen erkekler, karılarının çocukları ve ev geçimini düşünerek ya da aileye gösterdikleri sevgi dolu ihtimamdan dolayı grevdeki kocalarına karşı çıkmaları ve onların sendikal çalışmalarına razı olmamaları karşısında ne kadar zor durumda kalmışlardır... Kimbilir evlilik için bu nasıl sorunlar doğurmuştur! Tarihçilerimizin yapıtlarında bunları nerede okuruz? Olsa olsa kadınların, eşsiz bir şekilde erkeklerin yanında yer aldığına dair örnekler buluruz.**

●

Bu ihmaller bir bakıma, tarih yazımında Partiye yeterince farklı bir rol vermeme ile açıklanabilir. Elbette, yaşamımızdaki birçok olayı başlatan Parti yönetimidir. Elbette ki, kitlesel Partimizin en iyileri, halkın öncüsünün, komünizmin geleceğine uzanan yoldaki öncü müfrezenin esas kolunu oluşturuyorlar. Nasıl ki her Parti üyesinin görevi, şartlar ne olursa olsun ilerleme yolunda önde yürümekse, yönetimi ülke yönetimini de üstlenmek zorunda olan Partimiz olmadan, sosyalist bir toplum kurulamaz.

Ama bu, bizde sık sık söylendiği gibi, Partiyi, ilerlemenin motoru yapar mı? Motor nedir, nasıl bir görevi vardır? Ölü bir maddeyi harekete geçirir. Peki, bir araba motorsuz hareket eder mi? Tabiki etmez! Yani Parti "ölü bir halk kitlesini" mi harekete geçiriyor? Böyle sorulursa, elbette bunu her tarihçi yadsır. Öyle ya, "yaratıcı olan halklardır"! Ama, 1945 sonrası tarihi nasıl yazdığımıza bir bak. "Motor" hakkında bir hayli yazı okuyacaksın. Halkın geri kalan bölümü ise, sırf Partinin kararlarına göre tepki gösteren, MK kararlarıyla bir oraya bir buraya sürüklenen, yaratıcılıktan uzak bir kitle. Bu kararlar halkın yaşamında ifadesini buluyor mu, ne kadar buluyor, acaba bunları ciddi bir şekilde inceleyen biri var mı?

Neyse, biz yine genel olarak tarih yazımımıza dönelim. Örneğin, ilerideki tarih yazımını da ilgilendiren şu soru sorulmaz mı: Dünyada hiç çocuk yok mu? Tarihte halkın beşte biri ile dörtte biri arasını ve çoğu kez daha büyük bir bölümünü çocuklar oluşturuyordu! Tarih kitaplarından kim bahsetti onlardan bakalım? Halkın böyle büyük bir bölümünün yaşamını anlatan ne Alman, ne de yabancı bir genel ülke tarihi biliyorum. Yaşlılarla ilgili durum biraz daha iyi. 17. ve 18. yüzyıllardaki "dilenci azabı" hakkında okunacak şeyler var. Çünkü zaten eskiden hakim sınıf kızgınlıkla onlardan bahsetmişti. Biz de dilencilerden söz ederiz, varlıklarını Marksist açıdan açıklarız. Sadece çocuklardan hiç bahis yok. Her halde onlar, halktan ya da toplumdan bir parça değiller. Yeri geldiğinde, eskiden ağır işlerde çalıştıklarından dem vurulur. Ama ne nasıl yaşadıkları, nasıl düşündükleri, neler hissettikleri üzerine, ne de kimilerinin yürekleri de sızlasa, ailelerini besleyebilmek için çocukların çalıştırılmasından yana olan ana-babaların tavrı üzerine bir söz bulursun. Çocukların yaşamı hakkında birşey yazmak isteyen, tüm bunları düşünmeli. Sadece özel araştırmaları kasdetmiyorum, burjuvazi de bu alanda iyi çalışmalar yayınlamış bulunuyor. Kasdettiğim bir genel tarihte bunların göz önüne alınmasıdır.

Aslında tümü daha da şaşırtıcı. Halkın yaşamını anlatan bazı burjuva tarihçileri var. Buna zaman zaman, ilginçtir, Kültür Tarihi adını vermişler. Özel bir tarih mi, yani? Burjuvazinin sınıfsal bakışı açısından, belki de yanlış değil. Bizim de böyle bir "Özel Tarih"imiz var, adı da Halk Bilgisi. Bu öncelikle, arkadaşım Wolfgang Steinitz tarafından desteklendi. Ölümünden sonra, Tarih Enstitüsü'nde çalışan Halk Bilimciler bizim akademiye bağlanınca, özel bir birim oluşturdular. Bizim tarihçilerimiz de başlangıçta bu birimle ne yapacaklarını bilemediler. Ne kadar tuhaf değil mi?

Tarihçilerimiz, çoğunlukla bilimsel ideologlar ve diplomatlardır. Fakat onlarda eksik olan, tüm gerçeği benimsemek, ona hakim olmak ve yansıtmak için güçlü bir dürtü, vahşi bir istek. İnsan onların bir yüreği olduğunu ve halkı, kendi halklarını sevdiklerini farketmiyor.

Halkımızın 1945 sonrası herhangi bir tarihi, cumhuriyetimizin bir tarihi var mı ki, insan, okurken gülmek ya da ağlamak istesin, kimi iğrenç sayfalarına bakmadan geçmeyi, kimilerini de tekrar tekrar okumayı arzulasın? Halbuki, "Kapital" gibi, üstelik tarihi de anlatmak istemeyen bir yapıtta bile kaç tane böyle yer var. Marx'ın Amerikan İç Savaşı sırasında pamuk krizi sonucu işsiz kalan ailelerin durumunu anlatan doktordan yaptığı alıntıyı düşünebilirsin meselâ. Fabrikalardan atılan kadınlar, şimdi çocuklarını Godfrey'in afyonlu meyva özü ile zehirlemek yerine, kendi sütlerini vermeye vakit bulabileceklerdir. Yine yemek pişirmeye artık zamanları vardır, ama yiyecek alacak paraları yoktur. Marx "Kapital"de, ihmal edilen bir çocuğun ölümünün, çalışan annesi için kimi kez bir rahatlık getirdiği, hatta zaman zaman annelerin böyle bir sonu bilinçli olarak hazırladığını anlatmakta ve bu çocukların kaderine ne kadar da çok yer vermektedir. Böyle bir tarihi okursan, kanın donmaz mı? 1945'den bu yana halkımız üzerine yazılan her hangi bir tarihi okurken, hiç nefesinin kesildiği ya da yüreğinin hızla çarptığı oldu mu?

Eğer, zamanımızda hiç trajedi yok dersen, haksızlık edersin! Bunlar şimdi sadece başka çeşittir. Konut yapımını zaman zaman sorumsuzca gözardı eden ekonomi politikası, bizde birçok aileyi kimbilir ne kadar mutsuz etmiştir. Aynı şekilde, 8. Parti Kongresi'nden bu yana değiştirilen konut politikası ise kimilerini ne kadar çok sevindirmiştir. İşte, sana bir Parti kongresinden nasıl bahsedilebileceği ve bahsedilmesi gerektiği hakkında, boşa çıkmayan umutlar ya da karşılanmayan özlemlerle dolu canlı bir tarih yazabilmek için güzel bir örnek. Ya da şunu düşün: "Stalin Dönemi" bizde kaç tane yetenekli genç bilim adamını kırdı ya da bozdu, kaç tanesi bu dönemden sağlam ve güçlü olarak çıktı. 1945'den bu yana halkımız ne kadar canlı bir tarih yaşadı. Engels'in dediği gibi, gerçek bir zig zag çizdi. Bir yanda kaçan, diğer yanda ustaca değerlendirilen fırsatlar. Bir tarafta ağıza alınmayacak aptallıklar, öte taraftan akıllıca öngörüler. Halkımız, bir bütün olarak ya da kısmen Parti ve devlet yönetiminin kararlarına ne kadar akıllıca tepki gösterdi ya da tavrı ile bunları zorladı; yine sık sık ne kadar akılsızca, hasmın radyo ve televizyondan yaydığı düşüncelerine kandı!

Diyeceksin ki, konuşmamda Sovyet halkının yaşamı hakkında da böyle bir dalgalanmadan bir iz bulamadın. Doğrudur. Ama bu bir kutlama konuşmasıydı. Burada benim için sözkonusu olan, Sovyet halklarının kahramanlığını anlatmaktı. Elbette, bu, tarihleri ile tamamen bir ve aynı şey değil. Ama umarım, Sovyet halklarının bu kahraman "tarihini" gönülden, ama aynı zamanda bir bilim adamı olarak, hatta fikir tartışması içinde yazdığımı hissetmişsindir. Öyle ya, bir halklar topluluğunun kahramanlık dolu geçmişi, temelde yaşamımdaki en büyük tarihi olaydır.

Belki de, sana tarih yazımımız üzerine bütün bu söylediklerim, çok uzaklardan bir imdat haykırışı gibi gelecektir. Ne güzel olurdu böylesi! Ama, durumun bu kadar çabuk değişeceğini sanmıyorum. Mutlaka, gerçek bir Marksist-Leninist tarih yazımı konusunda, halkların, sıradan insanların, ezilenlerin geçmişteki, sosyalizm kurucularının da yüzyılımızdaki yaşamını anlatan bir tarih konusunda ileri adımlar atacağız. Belki de, ister bir bilim adamı, ister sanatkâr biri olarak sen de, aydın kesimden bu ilerlemeye yardımcı olanlardan biri olacaksın. Benim hangi yönde gitmemiz gerektiğinden az çok haberdar olduğumu saptayabileceksin belki de.

Lenin, bir keresinde zamanın burjuva bilim adamları hakkında, onların en değerli özel çalışmaları yapmaya muktedir olduğunu, ancak bir kez "felsefeden konuşmaya" başladılar mıydı, tek sözlerine bile inanılmayacağını söylemişti. Bizim tarihçilerimiz için de denebilir ki, iyi ve yararlı özel çalışmalar ortaya koyuyorlar ama iş halklardan konuşmaya gelince aslında susuyorlar. Onlar, yirmi yılı aşkın bir süredir, henüz daha öğrenciyken halkların tarihteki rolü üzerine her yoklamada "Halklar tarihteki yaratıcı unsurdur" demeyi gayet güzel öğrenmektedirler, ama öyle görünüyor ki, bilimsel pratikte kullanmak için yapmamışlar bunu. O nedenle, bizde, örneğin bir burjuvazinin en parlak zamanlarında, 19. yüzyılın son otuz yılına dek burjuva kesim ve küçük burjuvazi arasında olduğu gibi, halk tarafından sevilen tarihçilerin eksikliği çekilir. Bu eksiklik, bugün, bilinç oluşturma sürecimizde açıkça hissedilmektedir.

Latin Amerika Ülkeleri 23 Ekim'i Dış Borçlara Karsı EYLEM GÜNÜ ilan etti

Dış borç kıskacından kurtulmak «borçluların» birliğiyle mümkündür

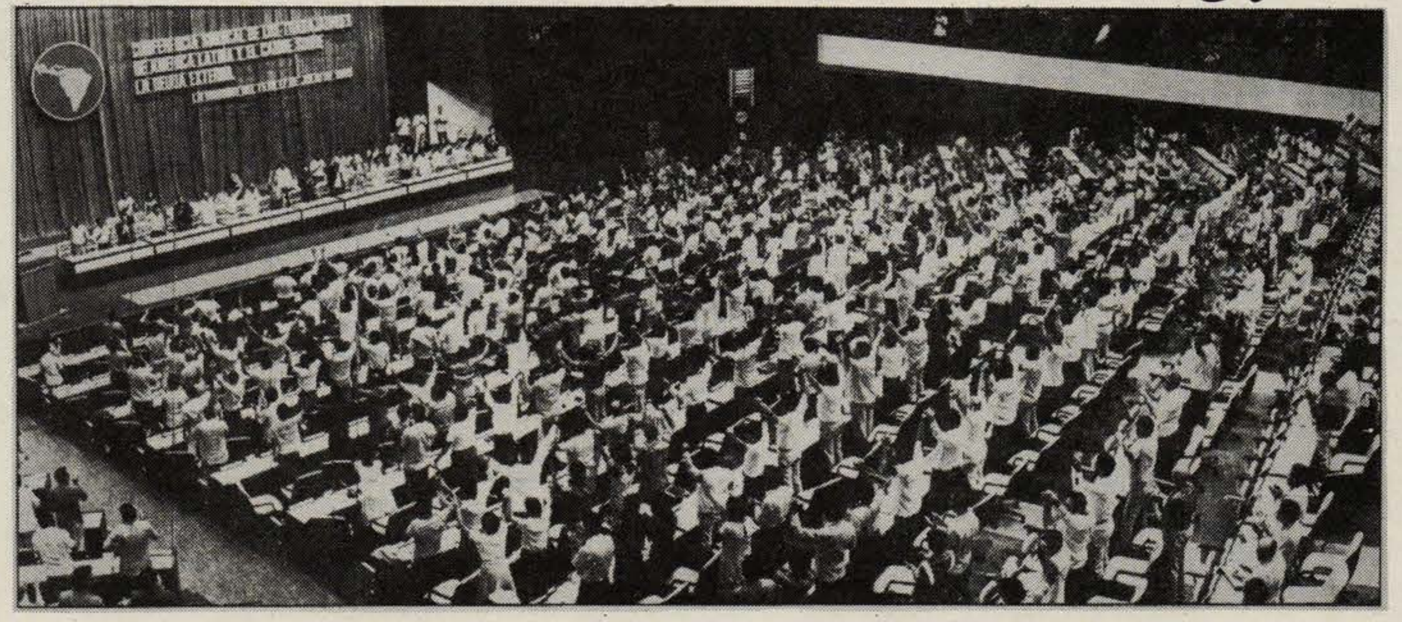

Latin Amerika ve Karayip ülkelerinden sendika temsilcileri tek yürek halinde haykırıyorlar: "Birlik , birlik, birlik!"

- Dış borç tuzağı yoğun emperyalist sömürünün bir aracıdır. Latin Amerika, Asya ve Afrika'nın "borçluları", adil olmayan ekonomik ilişkilerde sürekli büyüyen kayıpları, ödemek zorunda kaldıkları şişirilmiş dış borç faizleri ve tırmandırılan silahlanma harcamalarıyla her gün bu tuzağın daha derinlerine çekilmektedirler.

- Castro'nun verdiği örnekle, Latin Amerika'da hektar başına düşen dış borç 176 dolar 30 sent'tir, bu borcun önümüzdeki on yıllık faizi içinse hektar başına 194 dolar 80 sent ödemek gerekmektedir. Yine Latin Amerika'da nüfus başına dış borç şu anda 923 dolardır. Gelecek on yılda dış borcun yalnızca faizi ise kişi başına 1025 dolardır. Castro'nun deyişiyle "Yalnızca nefes almak için 1025 dolar" bedel istenmektedir.

Ağustos ayında Havana'da toplanan Latin Amerika ve Karayip Ülkeleri Dış Borçlar Uluslararası Konferansı, 23 Ekim gününü, "dış borçlara ve dış borçlanmanın kıta ülkelerinin ekonomik ve sosyal hayatında yarattığı felaket (katastrof) etkisine karşı" EYLEM GÜNÜ ilan etti. Dış borçların Latin Amerika ülkeleri başta olmak üzere muhatapları üzerindeki etkisini tanımlamak için katastrof'tan daha uygun kelime bulmak gerçekten güçtür. Gelişmekte olan ülkeler diye tanımlanan ülkelerin 1955'te 6 milyar dolar olan dış borç yükü, 1975'te 180 milyar dolara, 1980'de 456 milyar dolara ve nihayet 1984'te 895 milyar dolara ulaşmıştır. Ancak sorun yalnızca dış borç miktarında kaydedilen artış değildir, daha da yakıcı olan dış borçların bu ülkeleri tam bir açmaza sürükleyen faizleridir.

360 milyar dolarlık dış borç ile toplam borcun üçte birinden fazlasını yüklenmiş olan Latin Amerika ülkelerinin bugüne nasıl geldiklerine kısaca bir göz atalım. 1950-1980 yılları arasında Latin Amerika'da kayda değer bir ekonomik gelişme görülmüş, gayri safi milli hasıla beş kat artış göstermiştir. Ne var ki köklü sosyo-ekonomik dönüşümlerin gerçekleştirilememesi, yetersiz sermaye birikimi vb. ile gelen ağır sorunlardan yararlanan emperyalizm kıtada nüfuzunu pekiştirmiştir. (Bu pekiştirmede son 100 yılda ABD'nin 14 kez Meksika'ya, 13 kez Küba'ya, 11 kez Panama'ya, 7 kez Honduras'a, 5 kez Haiti'ye, 3 kez Porto Riko'ya, 2 kez Guatemala'ya... karşı gerçekleştirdiği silahlı müdahalenin payı da gözardı edilmemelidir) Sözkonusu yıllar arasında Latin Amerika'ya yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımları 13 kat artarak 80 milyar dolara ulaşmıştır. Yatırımlar, millileştirilen madencilik, petrol alanları ve plantasyonlardan, başka alanlara kayma göstermiştir. Örneğin yabancı sermaye bugün Latin Amerika imalat sanayi kapasitesinin % 40'ına varan bir bölümünü denetiminde tutmaktadır; bu oran kimya, otomotiv, elektronik, mühendislik dallarında % 80-100'e varmaktadır. Yabancı sermaye akışını uluslararası tekeller gerçekleştirmektedir, öyle ki, 1970'lerin ortalarında Latin Amerika'daki toplam ABD özel sermayesinin 3/4'ü uluslararası tekellere aitti. Meksika'da toplam ABD yatırımının % 50'den fazlasını, Brezilya'da ise % 60'ını 10 ABD şirketi kontrolünde tutuyordu. Bu yatırımların sonucunda 1980'lere gelindiğinde ABD tekelleri Latin Amerika pazarlarında yıllık 100 milyar dolardan fazla satış yapıyordu; toplam yabancı şirket satışları ise yılda 180-200 milyar dolara, bir başka deyişle kıtanın GSMH'nın % 40-45'ine eşit bir miktara ulaşmıştı. Yabancı sermaye yatırımlarının kâr payı ve faiz adı altında kıtadan çıkarttıkları miktar ise 1961-65'te 1 milyar 300 milyon dolar iken 1981'de 24 milyar 400 milyon dolara ulaşmıştı. Bu, elbette resmi kayıtlara yansıyandır.

Yabancı sermaye için bu kârlı yatırım bir yandan kıta kaynaklarının sürekli emperyalizme peşkeş çekilmesini getirirken, diğer yandan kıta ülkelerini saran dış borç ağını güçlendirmektedir. Latin Amerika ülkelerinin dış borçları, emperyalizmin çıkarları doğrultusunda, olağanüstü faizli borç ve kredilerle tırmandırılagelmiştir. Sonuç olarak 1979-1982 yılları arasında bölge ülkeleri Batılı bankalara yalnızca borç faizi olarak 114 milyar dolar ödemek zorunda kalmışlardır. 1984 ortalarından başlayarak ABD'de faiz oranlarının tırmanışı, Latin Amerikalı borçlulara her fazladan faiz puanı için 1 milyar 350 milyon liralık bir ek yük getirmiştir. (Tablo I'de yerel para birimlerinin ABD doları karşısındaki değer kaybı bu konuda fikir verebilir.) Bu koşullarda L.Amerika ülkelerinin uzunca süredir yaşanan dış borç rahatsızlıkları Bolivya'nın Haziran 1984'te ülkenin ekonomik krizi atlatana kadar uluslarararası bankalara olan borç ödemesini durdurduğunu açıklaması ile yeni bir aşamaya girmiştir. Nitekim Ağustos 1985'teki konferansta da vurgulandığı gibi Latin Amerika ülkeleri isteseler de dış borçlarını ödeyemez haldedirler.

- B.M. Latin Amerika ve Karayipler Ekonomik Komisyonu'nun en son resmi rakamlarına göre, dış borçların belli başlı Latin Amerika ülkelerine göre dağılımı dolar olarak şöyledir:

Brezilya 101 milyar 8 milyon; Meksika 95 milyar 9 milyon; Arjantin 48 milyar; Venezuela 34 milyar; Şili 18 milyar 440 milyon; Peru 13 milyar 500 milyon; Kolombiya 10 milyar 800 milyon; Kosta Rika 4 milyar 50 milyon; Panama 3 milyar 550 milyon; Uruguay 4 milyar 700 milyon.

- Bu borçların faizlerini, *yalnızca faizlerini* ödemek için, Bolivya ihracat gelirlerinin % 57'sini, Arjantin % 52'sini, Şili % 45,5'ini, Meksika ve Brezilya % 36,5'ini, Peru % 35,5'ini kullanmaktadır.

Bunun anlamı bu ağır dış borç yükü altında hiçbir gelişmenin olmayacağıdır. Nitekim son yıllarda değil gelişme kaydetmek, Latin Amerika ülkeleri 1930 buhranında yaşanılandan çok daha kötü bir krizin pençesindedirler. 1981-84 yılları arasında Gayri Safi Yurtiçi Hasıla hemen tüm Latin Amerika ülkelerinde düşüş göstermiştir. Bu düşme, Uruguay'da % 13,9, Arjantin'de % 6, Şili'de % 5,4 ve zengin ekonomik kaynaklarına rağmen Venezuela'da % 6,1 oranında olmuştur. Aynı süre içerisinde kaydedilen nüfus artışı gözönüne alındığında kişi başına yıllık gelirde görülen düşme bir başka çarpıcı göstergedir. 1981-84 yılları arasında kişi başına yıllık gelirde görülen düşme oranı belli başlı Latin Amerika ülkelerinde şöyledir:

Bolivya.............	% 24,6
Kosta Rika.....	% 14,1
Şili.................	% 11,2
Meksika..........	% 6,3
Arjantin...........	% 11,8
Venezuela........	% 16,2
Uruguay..........	% 16,2

- Bir başka ekonomik gösterge olarak tüketici fiyatlarındaki artışın Latin Amerika bütününde, 1983'te % 130, 8'den 1984'te % 175,4'e tırmandığı kaydedilmelidir. Bunun tamamlayıcısı, Bolivya'da % 2300'e, Arjantin'de % 675'e, Brezilya'da % 194,7'ye, Peru'da % 105,8'e... vb. varan enflasyon oranıdır. Bir başka ifadeyse, 390 milyonluk Latin Amerika nüfusunun % 70'inin açlık sınırında ve bu sınırın da altında yaşaması, kıtada işsiz sayısının 110 milyonu bulmasıdır. (Tablo II'de belli başlı Latin Amerika ülkelerinde tüketici fiyat endekslerinin son birkaç yıl içindeki durumu görülmektedir.)

Bu ekonomik göstergeleri, Fidel Castro'nun Konferans'ın kapanış konuşmasında ete kemiğe büründürdüğü haliyle tekrarlayacak olursak: Latin Amerika'nın şu andaki dış borçları saniyede bir dolardan sayılmaya başlansa, bu sayım ancak 11.574 yılda bitirilebilir. Bu borcun gelecek 10 yıldaki faizinin, yine saniyede bir dolar hesabıyla sayılması ise 12.860 yıl alacaktır. Yine Castro'nun verdiği örnekle, Latin Amerika'da hektar başına düşen dış borç 176 dolar 30 sent'tir, bu borcun önümüzdeki on yıllık faizi içinse hektar başına 194 dolar 80 sent ödemek gerekmektedir. Yine Latin Amerika'da nüfus başına dış borç şu anda 923 dolardır. Gelecek on yılda dış borcun yalnızca faizi ise kişi başına 1025 dolardır. Castro'nun deyişiyle "Yalnızca nefes alabilmek için 1025 dolar" bedel istenmektedir.

Peki bu kadar ağır yük oluşturan dış borçlar nereye sarfedilmektedir? İlk olarak silahlanma harcamalarından söz edilebilir. Latin Amerika ülkelerinde tırmandırılan silahlanma harcamaları dış borçların kabarmasında önemli bir rol oynamaktadır. (Dış borç yükü altında olan diğer gelişmekte olan ülkeleri de hesaba kattığımızda, bu ülkelerin dünyadaki toplam silahlanma harcamaları içindeki payının 1960'da % 4,5'ten 1982'de % 16'ya tırmandığı görülmektedir.) İkinci olarak, uluslararası ticarette denge sürekli olarak bu ülkelerin aleyhine gelişme göstermektedir. Öyle ki, 1980-84 yılları arasında Latin Amerika ülkelerinin petrol dahil ihraç ettiği ürünlerin alım gücü % 21.9'luk bir düşme göstermiştir. Latin Amerika'nın 1984 yılı toplam ihracatının 94 milyar 790 milyon dolarlık olduğu varsayılırsa, alım gücündeki bu düşme, yaklaşık 20 milyar dolarlık bir kayıp demektir. Böylelikle ithalat-ihracat dengesinin sürekli ithalat lehine kayması dış borç yükünü daha da artırmaktadır. Bir başka faktör olarak, yabancı sermayenin ülke dışına sürekli kaynak çekmesi ve faiz oranlarındaki yükselme dış borçlanma kısır döngüsünü pekiştirmektedir. Sonuçta, bu kadar ağır dış borçlanmadan Latin Amerika halklarının payına düşen yalnızca ödemektir. Ve artık ödeyebilecek hal de kalmamıştır.

Dış Borçlar Konferansı'nda Latin Amerika ülkeleri Batılı ülkelere daha adil bir ticaret önerisiyle geldiler. Dış borçlar ve faizlerinin ödenmesi yerine, tarım, tıp araçları, makina vb. ticaretinin geliştirilmesinin her iki taraf için de daha isabetli olduğunu belirtirken, Latin Amerika ülkelerinin özel bankalara olan borçlarına alacaklı devletlerin kefil olmaları halinde, borç faizlerinin silahlanma harcamalarında yapılacak indirimlerle karşılanabileceğini, böyle bir yaklaşımın ABD ve diğer "alacaklı" ülkelerin halklarının da lehine olduğunu açıkladılar.

Bugün Latin Amerika ülkelerini dış borçlar konusunda harekete geçiren koşullar, özellikle ABD kaynaklı araştırmaların yansıttığı gibi, hiç de yalnızca bu ülkelere özgü sorunlardan kaynaklanmamaktadır. Dış Borçlar Konferansı'nda vurgulandığı gibi Afrika'da, Asya'da kısaca gelişmekte olan ülkeler diye adlandırılan ülkelerin emperyalizmle olan eşitsiz ticari ilişkileri, sürekli kabaran dış borç yükü Latin Amerika dışındaki ülkelerde de aynı vahim sonuçları doğurmakta ve sürdürmektedir. Bu açıdan, Latin Amerika ülkelerinin "dış borçları ödememe" eğiliminin, kıta dışındaki diğer "borçlular"ın da katılması halinde son derece önemli ekonomik ve politik gelişmelere yolaçacağı kuşkusuzdur. Ve yine ABD ve uluslararası finans kuruluşlarının bu tatlı kârlı dış borçlandırma alanını, hele bir de anti-emperyalizme böylesine ivme kazandıracak zemin mevcutken, hele tırmandırılan gerginlik politikasının belkemiği silahlanma harcamaları hedef alınmışken, terketmesi beklenmez. Ama Latin Amerika ülkeleri ve diğer "dış borçlular"ın fazla seçeneği bulunmamaktadır. Dış ticaret hadlerinde sürekli aleyhlerine gelişen durumu düzeltmek, himaye politikaları karşısında ürünlerinin değerlerini korumak, şişirilmiş faiz oranlarına boyun eğmemek ve nihayet dış borç boyunduruğundan kurtulabilmek için birlikte hareket etmekten başka çare yoktur. Sorunun yakıcılığı Fidel Castro'nun Konferans'ta bir kez daha tekrarladığı "Patria o Muerte" sözüyle vurgulanmıştır. Çünkü dış borçlanma çemberinin kırılması, aynı zamanda Latin Amerika'daki demokratik süreçlerin güvencesidir de.

TABLO II
Tüketici fiyat endeksi (1980=100)

Ülke	1981	1982	1983
Arjantin	204,5	541,4	2402,9
Bolivya	132,1	295,4	1109,4
Brezilya	205,6	407,0	984,9
Şili	119,7	131,6	167,4
Kolombiya	127,5	158,5	190,2
Kosta Rika	137,1	260,6	345,6
Ekvador	113,0	131,3	195,0
El Salvador	114,8	128,3	145,3
Meksika	127,9	203,3	410,4
Peru	175,4	288,4	609,0
Uruguay	134,0	159,5	238,0
Venezuela	116,0	127,3	135,3

TABLO I
Yerel para birimlerinin ABD doları karşısında değer kaybı

Ülke		1980	1983	Değer kaybı*
Arjantin	*(Peso/ABD $)*	0,18	10,53	58,5
Bolivya	*(Peso/ABD $)*	24,51	229,78	9,4
Brezilya	*(Kruzero/ABD $)*	52,71	577,04	10,9
Şili	*(Peso/ABD $)*	39,00	78,84	2,0
Kolombiya	*(Peso/ABD $)*	47,28	78,86	1,7
Kosta Rika	*(Kolon/ABD $)*	8,57	41,10	5,0
Ekvador	*(Sukre/ABD $)*	25,00	44,12	1,8
Meksika	*(Peso/ABD $)*	22,95	120,09	4,8
Peru	*(Peso/ABD $)*	341,17	1625,08	4,8
Uruguay	*(Peso/ABD $)*	9,16	34,54	3,8

(*) Yerel paranın dolar karşısında yaklaşık kaç misli değer kaybettiği.

TABLO III
Gelişmekte olan ülkelerin dış borçları (Milyar dolar)

	1973	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Yıl sonu toplam borç	—	610,0	702,0	775,0	843,0	895,0	970,0
Orta ve uzun vadeli borçlar : .	140,9	471,0	528,0	582,0	658,0	717,0	774,0
a)Devlet kaynakları	115,4	177,0	192,0	240,0	229,0	245,0	266,0
b)Özel kaynaklar	25,5	294,0	336,0	372,0	429,0	472,0	508,0
Kısa vadeli borçlar	—	130,0	160,0	171,0	154,0	142,0	196,0
IMF kredisi kullanımı	—	9,0	14,0	22,0	31,0	36,0	
Kredi ödemeleri:	16,0	71,1	86,4	97,6	115,2	126,6	—
a)Borç amortismanı	11,2	40,5	45,6	53,9	58,2	63,7	—
b)Faiz ödemeleri	4,8	30,5	40,8	43,7	57,0	62,9	—
Kâr transferi	—	—	14,8	14,0	14,0	14,5	—
Borç ödemelerinin ihracata oranı (%)	—	—	99,1	122,8	129,8	127,6	—

100. Doğum yıldönümünde

Ernst Thällman işçi sınıfının kalbinde yaşıyor

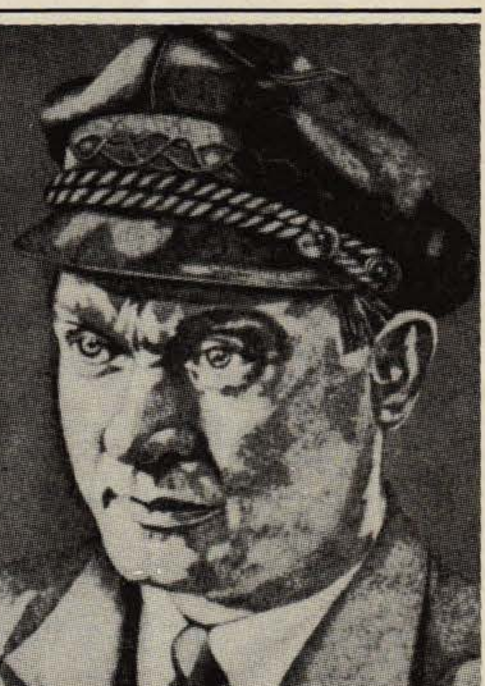

Ernst Thalmann

Alman Komünist Partisi (DKP), 1 Eylül 1985 tarihinde Alman işçi sınıfının büyük önderi Ernst Thalmann'ın 100. doğum günü 16 Nisan 1986 tarihine kadar sürecek "Thalmann Seferberliği" adı altında bir kampanya başlattı. Uluslararası işçi sınıfının bu önde gelen liderinin aşağıda yayınladığımız kısa biyografisi Unsere Zeit gazetesinde 5 Haziran - 3 Temmuz tarihleri arasında yayınlanan bir seri yazıdan yararlanılarak hazırlandı. İki bölüm halinde sunacağımız biyografi, aynı zamanda Alman işçi sınıfı hareketinin belirli bir döneminin kısa tarihçesi niteliğini de taşıyor.

GENÇLİK YILLARI, SPD'YE GİRİŞ

Ernst Thalmann, 16 Nisan 1886'da fakir bir ailenin çocuğu olarak Hamburg'da dünyaya geldi. 1888'de Almanya'ya katılmasından sonra kıtanın en önemli sanayi, ticaret ve liman şehirlerinden biri haline gelen Hamburg'da güçlü bir işçi sınıfı vardı. Thalmann dünyaya geldiğinde, Hamburg uzun zamandır genç Alman işçi sınıfı hareketinin merkezlerinden biri durumundaydı. Henüz 10 yaşında bir çocukken tanık olduğu Hamburg liman işçilerinin grevi, onu çok etkiledi. Grevci işçilere karşı duyduğu yakınlık ve sempatiyi, ne koyu bir dindar ve mutluluğu öbür dünyada arayan annesinden, ne de hemen hemen tüm burjuva ve askeri örgütlere üye olan ve ancak sonraları işçi sınıfı hareketine katılan babasından miras olarak devralmıştı.

Ernst Thalmann, sınıfının en iyi öğrencisi olarak öğretmen ya da zanaatkâr olmak istiyordu. Fakat çocukluk yıllarını kendisine hiç bir gelecek vaadetmeyen babasına ait küçük bir dükkanda çalışarak geçirmek zorunda kaldı. Babasıyla olan ilişkilerinin giderek gerginleşmesi sonucu, daha 16 yaşını doldurmadan ailesinin yanından ayrıldı. 1902 yılındaki ağır ekonomik kriz, Thalmann'ın işsizliği, açlığı ve evsiz-barksızların kaldığı barakalardaki yaşamı yakından tanımasına neden oldu.

Gerek ağır ekonomik krizin, gerekse SPD'nin çalışmalarının etkisiyle 1903 yılında SPD'ye, bundan bir yıl sonra da sendikaya girdi. O yıllarda Hamburg sürekli grev ve gösterilere sahne oluyordu. Thalmann işçi sınıfının bu eylemlerine aktif olarak katıldı ve hakkındaki ilk polis dosyası 1906 yılında açıldı.

Daha sonraki yıllarda hem sosyal demokrat harekette hem de sendikalarda sınıf uzlaşmacı politikaların giderek egemen olmasıyla, parti ve sendika bürokratlarıyla sürekli çatışmaya girdi.

SPD ve Genel Alman Sendikalar Birliği (ADGB) çatısı altında örgütlenen sendikalar, 20. yüzyılın başlarında üye sayıları bakımından çok güçlü örgütler haline gelmişler, fakat işçi sınıfının mücadele örgütü olmaktan da çıkmışlardı. SPD yönetimine hakim olan çoğunluk, sosyalizmin barışçı yollarla ve oy pusulasıyla kurulacağı hayali içerisindeydi. Sosyal demokrasi bir seçim derneği haline gelerek dumura uğrarken, Alman emperyalizmi Avrupa'daki üstünlüğünü sağlamak ve sömürgeleri yeniden paylaşmak için savaş hazırlığı içerisindeydi.

Almanya'nın 1 Ağustos 1914'de genel seferberlik ilan etmesinden ve Çarlık Rusyası'na karşı savaş açmasından üç gün sonra parlamentoda savaş kredilerinin onaylanması için bir oylama yapıldı. SPD bu oylamada işçi sınıfının can düşmanı burjuvazinin yanında saf tutarak, savaş kredilerini oybirliği ile onayladı. SPD bu tutumuyla hem Marksist işçi sınıfı hareketinin "bu düzene verilecek tek kuruş bile yok!" ilkesini, hem de diğer sosyalist partilerle birlikte II. Enternasyonal'de alınan ve kendisinin de onayladığı kararları çiğnedi.

İğreti birlik görünümü altında SPD içerisinde süren keskin ideolojik mücadele, özellikle Partinin sol kanadının lideri Karl Liebknecht'in Aralık 1914'de savaş kredileri aleyhine oy kullanmasıyla açık bir çatışmaya dönüştü. Bunun sonucu SPD'de üç akım ortaya çıktı: Parti yönetimini, parlamento grubunu ve tüm önemli organları ellerinde tutan ve sınıf mücadalesinden burjuvaziyle ittifak uğruna vazgeçen "sağ-oportünistler"; kendilerini Marksist olarak tanımlayıp, pratikte oportünistlerin yanında saf tutan, Partinin birliğini korumak adına oportünistlerle üçüncü akımı oluşturan Marksist sol arasındaki açık mücadeleyi engellemeye çalışan "Merkezciler" ve Marksist sol.

Thalmann, özellikle gençlik içindeki çok sayıda sosyal demokrat gibi, Karl Liebknecth, Rosa Lüxemburg, Franz Mehring ve Clara Zetkin etrafında oluşan Marksist sol kanadın yanında saf tuttu.

Thalmann 1915 yılının başlarında silah altına alındı. Hareket etmesinden iki saat önce Rosa Koch ile evlendi ve karısı Rosa'yı bir daha 1.5 yıl sonra cephede yaralandığı zaman görebildi. Çünkü cephede yürüttüğü savaş aleyhtarı propaganda yüzünden tüm izinleri iptal edilmişti.

7 Kasım 1917 tarihinde Petrograd'daki ayaklanmanın ve Rusya'daki işçi sınıfı devriminin zafer kazanmasından hemen sonra, Rusya savaştan çekildi. Alman emperyalizminin savaşı kaybedeceğinin belirtileri ortaya çıktıkça, Alman ordusunda yer yer ayaklanmalar oluyor, henüz ateşkes anlaşması imzalanmamış olmasına rağmen cephedeki binlerce asker savaşı kendiliğinden sona erdiriyordu. Thalmann'da bu askerlere dahildi.

Thalmann cepheden dönüp Hamburg'a geldiğinde, bu kentte SPD, USDP (Bağımsız Sosyal Demokrat Parti) ve sol radikallerin temsilcilerinden oluşan işçi ve asker sovyetleri kurulmuştu. USPD, SPD'nin yönetimindeki sağ oportünistler savaş politikasını reddeden tüm örgütleri ve bu arada Karl Kautsky etrafındaki merkezcileri de partiden attıktan sonra, 1917 yılının Nisan ayında kurulmuştu. Spartakistler de USPD'ye katılmışlardı.

Ernst Thalmann da USPD'ye girer. Çünkü bu partiyi işçi sınıfının devrimci partisi olarak görmektedir. Bu arada 1919 yılı başlarında Almanya Komünist Partisi (KPD) kurulur.

USPD'DEN KPD'YE GEÇİŞ

Yıl 1919. Kasım Devrimi monarşiyi devirmiş, SPD, devrimi "günahı kadar sevmeyen" Friedrich Ebert'i cumhurbaşkanı olarak atamıştır. Fakat tekellerin ve militarizmin gerek ekonomideki, gerek devlet cihazındaki konumları olduğu gibi durmaktadır. Karşı-devrimci terör, SPD'nin sağ kanadının hoşgörüsüne sığınarak icraı sanat etmektedir. Sosyal demokrat Savunma Bakanı Noske, üstlendiği görevi şu kelimelerle dile getiriyordu: *"Birisinin zağar (azgın bir köpek cinsi) olması gerekiyor ve ben bu sorumluluğu almaktan çekinmiyorum!"*

KPD'nin en deneyimli liderlerinden Karl Liebknecht, Rosa Lüxemburg, Leo Jogi, Eugen Levine ile Bavyera eyaletinin USPD'li İçişleri Bakanı Kurt Eisner katledilirler. İşçi sınıfı bölünmüş ve şaşkın bir haldeydi. KPD henüz tecrübesiz ve zayıftı. Bu yüzden devrimci kitleleri şu açıklıkta bir hedef doğrultusunda yönlendiremiyordu: Eğer devrim Rusya'da olduğu gibi toplumun sosyalist dönüşümünü sağlayacak şekilde ilerletilirse, ancak o zaman hem mevcut kazanımlar korunabilir hem de bir işçi iktidarı kurulabilir.

Thalmann o sıralar USPD'nin Hamburg şehir meclisi milletvekilidir. Kısa bir süre sonra da aynı partinin bölge grup başkanlığına seçilir. Thalmann tüm gücüyle devrimci işçilerin silahlandırılması ve emekçi yığınların sosyo-ekonomik çıkarlarının korunması için mücadele etmektedir.Thalmann'ın Rus devrimine karşı tutumu da gayet nettir: *"Kim ki Sovyet Rusya'daki sosyalizmin zaferine inanmıyor, o aynı zamanda Alman işçi sınıfının devrimci gücüne de inanmıyordur ve Alman işçi sınıfının bir düşmanıdır."*

Thalmann Sovyet devrimine karşı bu yaklaşımıyla, SPD'nin işçi düşmanı politikalarına yakınlık gösteren partisinin sağ kanadıyla keskin bir zıtlık içerisindedir. Thalmann KPD'nin Hamburg'daki küçük bir grubuyla birlikte çalışmakta, fakat KPD'nin parlamentoda ve sendikalarda devrimci çalışmanın mümkün olmadığı şeklindeki görüşünü paylaşmamaktadır. KPD'nin bu sol sekter çizgisi, Thalmann'ın çevresindeki USPD'nin sol kanadının KPD'ye yakınlaşmasını zorlaştırmaktadır. Thalmann bir sendikacı olmanın verdiği tecrübeyle, sendikalarda çalışmanın ve onları "yeniden sınıf ruhuyla" silahlandırmanın zorunluluğuna inanmaktadır. Fakat parlamenter çalışmanın sınırlı imkanları konusunda da hayale kapılmamaktadır. Hamburg'daki işçilerle olan sıkı bağları ve onların günlük sorunları hakkındaki kesin bilgisi, burjuva parlamentosunun proletaryanın sınıf mücadelesi için kullanılması gerektiği şeklindeki inancını güçlendirmektedir.

Mart 1919'da, burjuvaziyle işbirliği politikasına sapmamış komünist ve sol sosyalist partilerin temsilcileri III. Enternasyonal'i kurarlar. USPD'nin sağ kanadı, oportünist ve sağ sosyal demokrat partilerin içinde örgütlendikleri II. Enternasyonal'e katılmak isterken, parti içindeki pekçok solcu gibi Thalmann da, III. Enternasyonal'i kendi politik yurtları olarak görüyorlardı. USPD içinde bu sorun etrafında Thalmann tarafından da bilinçli olarak yönlendirilen şiddetli tartışmalar oldu ve sonunda USPD'nin Hamburg örgütü büyük çoğunlukla III. Enternasyonal'e katılma kararı aldı.

Fakat Hamburg işçi sınıfı henüz karar alınmadan önce, silahlı karşı-devrime ve doğu Prusyalı Junker Wolfgang Kapp ile işçi kasabı general Lüttwitz tarafından yönlendirilen darbeye karşı sert ve öğretici bir mücadele yürütmek zorunda kaldı.

Sendikalar, SPD, USPD ve KPD tüm Almanya çapında bir genel grev çağrısı yapmış, işçilerin bir kısmı da silahlanmıştı. Fakat karşı-devrimci darbecilerin kurduğu hükümet, SPD ve USPD sağ kanat liderlerinin genel grevi kundaklamaları sonucu yönetimden gönderilemez. Yenilmez bir güç olduğu kanıtlanan eylem birliği, işçi sınıfının gericiliğe karşı kazandığı mevzileri güçlendirebileceği bir sırada, mevcut egemenlik sistemini güvence altına alma kaygısı içindeki SPD ve USPD'nin sağcı yöneticileri tarafından kundaklanır. İşçiler silahsızlandırılır ve Kızıl Ruhr Ordusu'nun SPD'nin yardımıyla dağıtılması sırasında sayısız erkek ve kadın katledilir.

Sınıf mücadelesinin bu deneyleri USPD içerisindeki ayrışma sürecini hızlandırır ve KPD'yle birleşme partinin gündemine gelir. Thalmann bu birleşmeyi kendi deyimiyle "aceleye getirmek" istememekte, bu önemli adımın sadece kendisi tarafından değil, kitlelerce de atılması gerektiğine inanmaktadır. Thalmann USPD içerisindeki tartışmaları özellikle III. Enternasyonal'in 2. Kongresi'nde kabul edilen Komünist Enternasyonal'e alınmayla ilgili "21 Şart" üzerinde yoğunlaştırır. Bilindiği gibi Komünist Enternasyonal tarafından ileri sürülen bu "21 Şart", oportünist ve merkezci partilerin Enternasyonale sızmalarını önlemek amacını güdüyordu. USPD'nin sol kanadı ile KPD'nin yakınlaşması, 1920 yılının Aralık ayında Birleşik Komünist Partisi'nin (VKPD) kurulmasıyla neticelendi. Thalmann, yeni oluşturulan partinin merkez yönetiminde görev aldı.

"İNSANLAR ONU HEMEN ANLIYORDU"

Hamburg şehir meclisi için 1921 Şubat'ında yapılan seçimlerde KPD 59179 oy aldı. Bu, USPD'nin daha önce aldığı oylardan yaklaşık 16 bin daha fazlaydı. Ernst Thalmann bu kez bir komünist olarak yeniden parlamentoya seçildi.

Komünistlerin oylarındaki bu önemli artış, KPD merkezi tarafından yürütülen birleşik cephe politikasının doğruluğunu gösteriyordu. KPD, SPD, USPD ve KAPD'nin (Almanya Komünist İşçi Partisi) yönetimlerine ve sendikalara gönderdiği bir "açık mektup"ta, tekelci sermayenin kaybettiği savaşın bedelini emekçilere ödettirmek istediği belirtiliyor; işçilere, memurlara ve tüm çalışanlara haklarını korumaları için ortak mücadele çağrısı yapılıyordu.

Öte yandan SPD yönetimi tüm gücüyle eylem birliğini engellemeye çalışıyordu. Ne yapılmalıydı? Bu, SPD'nin işçi sınıfının çıkarlarına kaçıncı ihanetiydi! Gerek Thalmann'ın gerekse sınıf bilinçli diğer işçilerin bu oportünistlere karşı duydukları nefret giderek büyüyordu. Lenin bu tür radikalizmi *"ezilen ve sömürülen kitlelerin en iyilerinin, en soylu ve en yüce duygusu"* olarak tahlil ediyor, fakat öte yandan nefretin insanı körleştirdiğini, *"soğukkanlılıkla düşünme ve doğru bir strateji saptama"* yeteneklerini yokettiğini belirterek, eleştiriyordu.

KPD içindeki aşırı solcu küçük burjuva güçler, bu radikalizmi kendi maceracı politikaları için kullanarak, "taarruz teorisi" adı altında, burjuvazinin egemenliğini pekiştirdiği bir dönemde, gerçek güçler dengesini hesaba katmadan partiyi eyleme geçirdiler.

Komünist Enternasyonal'in Thalmann'ın da katıldığı Haziran 1921'deki III. Dünya Kongresi'nde bu konu üzerinde şiddetli tartışmalar yapıldı. Thalmann bu kongrede Lenin'e karşı "taarruz teorisi"ni savundu, fakat daha sonra ikna olmamakla birlikte Kongre'nin aldığı kararlara uydu.

Thalmann 1926 yılında Kongre'nin aldığı kararları şu sözlerle değerlendirecekti: *"O zaman muhalefet yapmış olan bizler, bugün şunu tespit etmeliyiz: Eğer Lenin gidişatın yönünü değiştirmemiş olsaydı... Komünist Enternasyonal kitlelerden büyük ölçüde kopmuş olacaktı."*

III. Dünya Kongresi'nin kararları KPD'nin politikalarını etkiledi, fakat sol radikal eğilimler daha bir süre devam etti. Parti içerisinde Fischer ve Moslow'un başını çektiği aşırı solla, Levi'nin başını çektiği sağ muhalefet arasında sürekli sert tartışmalar oluyordu. Bu durum partinin güçten düşmesine ve yönetimin büyük enerji ve zaman kaybına neden oluyordu.

Thalmann o sıralar Hamburg'da kalıyordu. Şehir meclisindeki parlamenterlere ödenek tahsis edilmediği ve gerek partideki gerekse sendikadaki görevleri için de para almadığından, sürekli mali sıkıntı içerisindeydi. Sık sık sabahlara kadar Marksist teorisyenlerin eserlerini okuyordu. Kızı, babasının çalışırken rahatsız edilmemesi gerektiğini çok küçük yaşta öğrenmek zorunda kalmıştı. Daha sonraları Berlin'deki parti merkezinde ailesinden uzakta çalışmaya başladığında, aile yaşamı hafta sonlarında sadece birkaç saatle sınırlı olmaya başladı.

1923, enflasyonun korkunç boyutlar aldığı bir yıl oldu. Açlık ve sefalet sadece proletaryayı değil, orta katmanları ve küçük köylüleri de tehdit ediyordu. Grevler yaygınlaşıyordu. KPD fiyat artışlarına ve gıda maddelerinin stoklanmasına karşı eylemler düzenliyordu. Kitlelerin öfkesi yükseliyor ve kendiliğinden devrimci eylemlere girişiyorlardı.

KPD yönetimi işçi sınıfının çok iyi örgütlendiği ve birleşik cephe politikasının en iyi şekilde hayata geçtiği Sachsen ve Thüringen'deki durumdan hareketle, Alman işçi sınıfının politik örgütlülük derecesini abartarak silahlı ayaklanma kararı aldı. Alınan karara göre Sachsen'da mücadele başlayacak ve genel grev için bir işaret olacaktı. SPD her zamanki gibi yine yan çizdi. KPD ile birlikte Sachsen ve Thüringen'de işçi hükümeti kuran sol sosyal demokratlar genel grevi onaylamadılar. Bu arada KPD yönetimi ayaklanma kararından son anda vazgeçti. Fakat karar Hamburg'a ulaşmadan önce greve geçilmiş ve ayaklanma planlandığı gibi başlatılmıştı. Hamburg'daki ayaklanma yalnız kaldığı için bastırıldı ve yüzlerce komünist tutuklandı. KPD yeraltına geçmek zorunda kaldı.

Thalmann daha sonra 1924 yılında Komünist Enternasyonal'de bu yenilginin tahlilini yaparken, çeşitli zaaflara parmak basar: Partinin işçi kitleleriyle yeteri kadar bağının bulunmadığı, fraksiyonları dışlayan, merkezi ve disiplinli bir yapıda olmadığı, vb...

Thalmann'ın gücü, işçi sınıfıyla olan doğrudan ilişkisinden ve bu ilişkisini sürekli koruyabilmesinden kaynaklanıyordu. Aynı dönemde yaşamış bir yoldaşı şöyle yazıyordu: *"İnsanlar onun dediklerini hemen anlıyorlardı."* Yine polisin tuttuğu raporların birinde, Thalmann'ın "güçlü bir ikna gücüne" sahip olduğu belirtiliyordu.

İlkesizlik, disiplinsizlik ve sol lafazanlıkla asla bağdaşmayan kişiliğinin belirgin nitelikleri içtenlik, açıklık ve devrimci iyimserlikti.

Thalmann 1925 yılında yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerinde 1.9 milyon oy aldı. Seçim çalışmaları sırasında Almanya'nın her kesiminden milyonlarca işçi onu yakından tanıma fırsatı edindi ve kendi dillerinden konuşan bu öndere duydukları güvenin haklılığına bir kez daha inandı. Böylece Thalmann KPD'nin en popüler liderlerinden biri oldu ve 1925 sonbaharında yapılan kongrede partinin başına geçti.

Ernst Thalmann, 27 Haziran 1929'da Leningrad'da toplanan Komünist Enternasyonal'in İcra Komitesi'nin 10. oturumundan sonra.